

**A természetes személyek
adósságrendezési eljárásának pénzügyi
környezete**

Írta:

Prof. Dr. Báger Gusztáv

Budapest, 2015. július

Tartalomjegyzék

1.	Az adósságrendezés jelentősége	8
2.	A lakossági hitelezési folyamatok főbb jellemző vonásai	9
2.1.	A devizahitelezés kialakulása	9
2.2.	A kormányzati intézkedések sorozata	10
2.2.1.	<i>Az árfolyamgát programja</i>	<i>11</i>
2.2.2.	<i>Végtörlesztés.....</i>	<i>13</i>
2.2.3.	<i>Nemzeti Eszközkezelő Zrt.</i>	<i>15</i>
2.2.4.	<i>A devizahitelek kivezetése, forintosítás</i>	<i>16</i>
2.3.	A nem-teljesítő háztartási hitelek volumene és száma	20
3.	Az MNB által végzett hitelezési felmérés háztartási szegmensre vonatkozó főbb tapasztalatai	24
3.1.	A felmérés céljai és várható előnyei	24
3.2.	Módszertani összefoglaló	25
3.3.	A lakossági hitelállományok alakulása.....	27
3.4.	A bankok hitelezési hajlandósága.....	29
3.5.	A lakossági hitelkereslet alakulása	34
3.6.	Fogyasztási típusú hiteltermékek portfóliója.....	38
3.7.	Háztartási MNB-felmérés a hiteladósokról	42
3.8.	Az MNB-felmérések által nyújtott információk felhasználási irányai	44
4.	Az 1000 fős mintavétel alapján készített lakossági felmérés főbb eredményei.....	46
4.1.	Az 1000 fős mintavétel módszertana, jellemzői.....	46
4.2.	Az 1000 fős mintavétel alapján a családok anyagi helyzetének (jövedelmeinek, tartozásainak, elmaradásainak) bemutatása	52
4.3.	Az 1000 fős mintavétel során megkérdezettek véleménye a családi vagyonfelügyelő intézményéről	57
5.	A természetes személyek adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultak köre	59

6.	Az adósságrendezésben szerepet játszó intézmények körében végzett felmérés eredményei	64
6.1.	A felmérés módszertani kiinduló pontjai.....	64
6.2.	A bankokra vonatkozó megállapítások.....	68
6.3.	Az önkormányzatokra vonatkozó megállapítások.....	75
6.3.1.	<i>Az önkormányzati bevételek megoszlása.....</i>	<i>75</i>
6.3.2.	<i>Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása.....</i>	<i>79</i>
6.3.3.	<i>A vidéki önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelmek</i>	<i>84</i>
6.4.	A lakásszövetkezetekre és társasházakra vonatkozó megállapítások.....	87
7.	Az adósságrendezéssel kapcsolatos európai tapasztalatok	92
7.1.	Általános körkép.....	92
7.2.	Esettanulmányok	99
7.2.1.	<i>Portugália.....</i>	<i>99</i>
7.2.2.	<i>Görögország.....</i>	<i>100</i>
1. melléklet:	A 2015. júniusi hitelezési felmérés kérdőíve és a kérdésekre adott összevont számszerű válaszok a 2013. I. negyedév – 2015. I. negyedév közötti időszakban	103

Ábrák jegyzéke

1. ábra:	Devizakitettség a háztartási szektorban.....	9
2. ábra:	A forint euróval és svájci frankkal szembeni árfolyama.....	10
3. ábra:	Az árfolyamgát kihasználtsága.....	12
4. ábra:	A nem-teljesítő hitelszerződések eloszlása a teljes pénzügyi közvetítőrendszerben	23
5. ábra:	A lakáscélú hitelállomány és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése	28
6. ábra:	A fogyasztási hitelek állománya és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése	29
7. ábra:	Kihelyezni kívánt hitelmennyiség a lakáshitelek és a fogyasztási hitelek piacán.....	30
8. ábra:	Hitelezési feltételek a lakáscélú és a fogyasztási hitelek piacán.....	31
9. ábra:	Hitelezési feltételeken belül a nem árjellegű feltételek a lakáscélú hitelek piacán.....	32
10. ábra:	Hitelezési feltételeken belül az árjellegű feltételek a lakáscélú hitelek piacán	33
11. ábra:	A hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a lakáscélú hitelek esetében.....	34
12. ábra:	Hitelkereslet a háztartási hitelezési szegmensben	35
13. ábra:	Hitelezési feltételeken belül a nem árjellegű feltételek a fogyasztási célú hitelek piacán.....	36
14. ábra:	Hitelezési feltételeken belül az árjellegű feltételek a fogyasztási célú hitelek piacán.....	36
15. ábra:	A hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a fogyasztási célú hitelek esetében.....	37
16. ábra:	A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelezési feltételek változása a különböző fogyasztási típusú hiteltermékeknél.....	38
17. ábra:	Hitelezési feltételek változása a különböző fogyasztási hitel-termékeknél 2015. I. negyedév	39
18. ábra:	A hitelek iránti kereslet a különböző fogyasztási hitel-termékeknél.....	39
19. ábra:	A háztartási hitelek nem-teljesítési aránya és a nem-teljesítéskori veszteségrátája.....	42

20. ábra:	A rendelkezésre álló jövedelem többletfogyasztásra fordított hányada, %.....	43
21. ábra:	1000 kérdőív megoszlása megyénként.....	47
22. ábra:	Megyéenkénti családi jövedelem átlag.....	48
23. ábra:	A kérdezett korcsoportonkénti családi jövedelem átlaga.....	49
24. ábra:	Az iskolai végzettség alapján a jövedelem átlaga.....	51
25. ábra:	1000 megkérdezett nemenkénti megoszlása	52
26. ábra:	1000 család jövedelméhez viszonyított tartozások (Ft).....	53
27. ábra:	Tartozások százalékban kifejezve	54
28. ábra:	A családok tartozásai és elmaradásai százalékban kifejezve.....	56
29. ábra:	A családi vagyongazdálkodó jogintézményének ismertsége és elfogadottsága.....	58
30. ábra:	A banki bevétel és kintlévőség, 2013	68
31. ábra:	A banki bevétel és kintlévőség, 2014	69
32. ábra:	A banki kintlévőség megoszlása, 2013.....	70
33. ábra:	A banki kintlévőség megoszlása, 2014.....	70
34. ábra:	A banki hitel kintlévőségekkel kapcsolatos ügyfélszám szerinti megoszlása, 2013	72
35. ábra:	A banki hitel kintlévőségekkel kapcsolatos ügyfélszám szerinti megoszlása, 2014	72
36. ábra:	A bankhoz beérkezett halasztási kérelmek összecsomósított megoszlása, 2013.....	73
37. ábra:	A bankhoz beérkezett halasztási kérelmek összecsomósított megoszlása, 2014.....	74
38. ábra:	Az önkormányzati bevételek megoszlása Budapesten, 2013.....	77
39. ábra:	Az önkormányzati bevételek megoszlása Budapesten, 2014.....	77
40. ábra:	Az önkormányzati bevételek megoszlása vidéken, 2013	78
41. ábra:	Az önkormányzati bevételek megoszlása vidéken, 2014	78
42. ábra:	Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása Budapesten, 2013.....	80
43. ábra:	Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása Budapesten, 2014.....	80
44. ábra:	Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása vidéken, 2013	81
45. ábra:	Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása vidéken, 2014	81

46. ábra:	Az önkormányzatok három hónapnál régebbi kintlévőségének megoszlása, 2013	83
47. ábra:	Az önkormányzatok három hónapnál régebbi kintlévőségének megoszlása, 2014	83
48. ábra:	Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelemmel érintett tartozások összecszerőségének megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2013	85
49. ábra:	Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelemmel érintett tartozások összecszerőségének megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2014	85
50. ábra:	Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelmek darabszámának megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2013	86
51. ábra:	Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelmek darabszámának megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2014	86
52. ábra:	A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségének összecszerű megoszlása, 2013.....	88
53. ábra:	A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségének összecszerű megoszlása, 2014.....	88
54. ábra:	A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető közös költség kintlévőségének és 90 napnál régebbi kintlévőségének összecszerű megoszlása, 2013	89
55. ábra:	A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető közös költség kintlévőségének és 90 napnál régebbi kintlévőségének összecszerű megoszlása, 2014	89
56. ábra:	A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségének lakásszám szerinti megoszlása, 2013	90
57. ábra:	A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségének lakásszám szerinti megoszlása, 2014	90
58. ábra:	Természetes személyek adósságrendezési eljárásának szabályozása az Európai Unióba	93
59. ábra:	A túlzott eladósodás okai Németországban	94

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat:	Nem-teljesítő háztartási hitelek a pénzügyi közvetítőrendszerben termékbontásban.....	20
2. táblázat:	Pénzügyi vállalkozások mérlegében lévő nem-teljesítő hitelek volumene és szerződésszáma	22
3. táblázat:	A háztartási hitelek piacára vonatkozó felmérésben résztvevő bankok hitelállománya és piaci részesedése	27
4. táblázat:	A fogyasztási hitelek minősége két kockázati tényező alapján	40
5. táblázat:	A család jövedelme, tartozása és azok tekintetében a fizetési elmaradások.....	53
6. táblázat:	Tartozással rendelkezőkön belül az elmaradás és a 90 napnál régebbi elmaradás megoszlása százalékban kifejezve	55
7. táblázat:	A megkérdezettek véleménye a családi vagyonfelügyelőről.....	57
8. táblázat:	Az adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultak száma, 2015. május 31.	61
9. táblázat:	Az adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultak száma, 2014. december 31.	62
10. táblázat:	Az adósság elengedés jellemzői Európában.....	96

1. Az adósságrendezés jelentősége

A fejlett országokban alkalmazott adósságrendezések tapasztalatai alapján megállapíthatjuk, hogy az ilyen eljárások megindítását döntő mértékben nem a felelőtlen egyéni vagy családi túlköltekezés, hanem a változásként jelentkező pénzügyi nehézségek (krízis helyzetek) teszik szükségessé. Széles, társadalmi értelemben a tömeges adósságrendezés gazdasági válságok, illetve nagyarányú visszaesések idején jelentkezik, amikor olyan megváltozott körülmények sújtják a családokat mint a munkanélküliség, vagy a válsághelyzetekben a háztartási jövedelmek csökkenése.

A nemzetközi tapasztalatok alapján ehhez még olyan adósságrendezési okokat is említeni kell, mint egy meghatározott jövedelmi, szegénységi szint alatt élők nagyobb mérvű eladósodottsága, fizetőképatlensége; a családi állapotban bekövetkezett változás (például válás), valamint a nyugdíjas korúak és a felsőfokú végzettségű személyek túlzott mértékű hitelfelvétele. Ebben az összefüggésben kiemelt figyelmet érdemel az az egyesült államokbeli tapasztalat, amely szerint – az érvényben lévő szociális szabályozási rendszer következtében – az egészségügyi kiadások terhe gyakran meghaladja a háztartások fizetőképességét. Ezzel kapcsolatos, hogy egy korábbi, 2005. évi felmérés szerint a csődeljárást kérők 46 %-a hivatkozott az eladósodás okaként az egészségügyi szolgáltatások igénybevételének magas költségeire.

Az adósságrendezési okokkal kapcsolatban kiemelt figyelmet érdemel a németországi tapasztalat is, ahol a váratlan problémák felbukkanásának tudható be a túlzott mértékű eladósodottság több mint fele (50,6 %-a). E problémák közül a legnagyobb súlyú tényező a munkanélküliség és a munkaórák számának erőltetett csökkentése (29,6 %), ezt követi a házastársak külön- és elválása (12,9 %), valamint az önfoglalkoztatottak tevékenységének ellehetetlenülése (11,8 %).

Mindennek alapján megállapítható, hogy a Magyarországon bevezetett, a természetes személyek adósságrendezéséről szóló eljárás jelentősége távlatosabb, szélesebb körű, mint a devizaalapú lakáshitelek rendezését szolgáló intézkedések összessége.

Tekintettel azonban az elmúlt években bedőlt lakossági hitelekkel kapcsolatos problémák sürgető megoldására, *jelen tanulmányban az adósságrendezésnek azokat a pénzügyi környezeti feltételeit tekintjük át, amelyek elsősorban a lakossági hitelekkel és fizetési kötelezettségekkel kapcsolatosak.*

2. A lakossági hitelezési folyamatok főbb jellemző vonásai

2.1. A devizahitelezés kialakulása

Magyarországon 2005-től jelentősen megnövekedett a deviza – túlnyomórészt svájci frank – alapú hitelek aránya. 2006-tól 2008-ig a lakossági hitelezést szinte kizárólag a kedvező kamatozású, akkoriban kis kockázatúnak tűnő devizahitelek jelentették, amelyek állománya 2009 elején érte el a csúcst, ekkor a GDP 28%-át tették ki. A háztartások által felvett hitelállományban a 2008-2011 közötti időszakban megnőtt a devizahitelek aránya és vele párhuzamosan a nem-teljesítő háztartási hitelek (NPL) rátája ezekben az években és később is igen gyorsan emelkedett (**1. ábra**). A deviza alapú hitelezés mind a bankrendszer, mind a lakosság számára kockázatokkal járt, és bár az akkori hazai szabályozó szervek is érzékelték ezeket, érdemi lépést nem tettek a devizában történő eladósodottság megakadályozására – állapította meg indokoltan Magyarország Konvergencia Programja, 2015-2018, 2015. április.

1. ábra



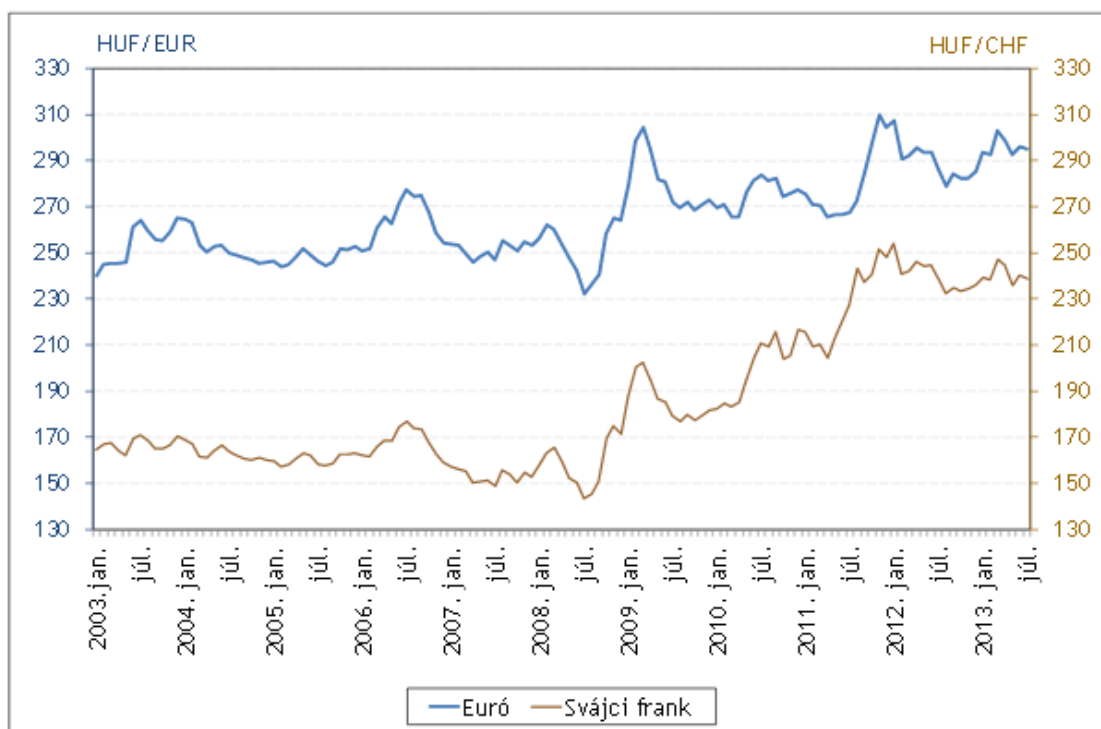
Forrás: MNB, NGM előrejelzés.

A 2008-2009. évi válság kitörését követően a svájci fizetőeszköz menekülő devizává vált, amely közvetlenül és a keresztárfolyamokon keresztül is a forint leértékelődése irányába hatott. A forint

árfolyamának gyengülése különösen három időszakban jelentett nagy terhet a devizaadósok számára. Az ország és az állam jelentős eladósodottsága, illetve a magas költségvetési deficit miatt 2008 végén a Lehman csőd, 2010 első felében a hazai költségvetés valós helyzetének ismertté válása, míg 2011 elején a görög válság nagyon érzékenyen érintette a forintot (**2. ábra**).

2. ábra

A forint euróval és svájci frankkal szembeni árfolyama



Forrás: MNB.

A forint gyengülésből adódóan a háztartások törlesztési terhe egyre csak növekedett, amely ahhoz vezetett, hogy 2010-től kezdve egyre több ember képtelen volt fizetni hitelét, a nem-teljesítő hitelek arányának megugrása pedig a bankrendszer számára is egyre nagyobb gondokat okozott. A háztartások fogyasztása ezzel párhuzamosan drasztikusan visszaesett, ami számottevően hozzájárult a gazdaság teljesítményének zsugorodásához.

2.2. A kormányzati intézkedések sorozata

A Kormány a folyamat megállítása érdekében 2011-től intézkedések sorozatával igyekezett javítani a devizaadósok helyzetén (árfolyamgát, végtörlesztés, Nemzeti Eszközkezelő). Nagyrészt

ezek hatására a devizahitelek állománya 2014 végére 45%-kal csökkent a 2009-es csúcshoz képest, a lakosság árfolyamkitettsége ugyanakkor még mindig túl magas maradt. A devizahitelek nehezedő helyzete nemcsak gazdasági, hanem társadalmi problémákhoz is vezetett. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy olyan megoldást kellett találnia a gazdasági vezetésnek, amellyel egyszer és mindenkorra megnyugtatóan rendezni lehetett a helyzetet a lakosságra és a gazdaság teljesítményére béklyóként nehezedő devizahitelek kivezetésével. A forintosítást ugyanakkor csak egy egészségesebb bankrendszer keretein belül, stabil makrogazdasági fundamentumok, valamint a hitelfelvételkor érvényesnél lényegesen alacsonyabb kamatkörnyezet mellett lehetett egyáltalán megfontolni, ugyanis a nem megfelelően időzített elszámolás és kivezetés akár káros is lehetett volna a gazdaságra nézve.

2.2.1. Az árfolyamgát programja

2012 tavaszán indult el a Bankszövetség és a kormány megállapodása alapján az árfolyamgát programja, amely a devizahitelek széles körét megcélozva a 90 napnál nagyobb fizetési késedelemben nem lévő ügyfelek árfolyamkockázatát és kamatterheit mérsékli. Az árfolyamgátban részt vevő adósok törlesztő terhe a piaci árfolyamnál jóval alacsonyabb, a svájci frank alapú jelzáloghitelek esetén *180 forintot svájci frank árfolyamon került meghatározásra öt évig*, vagyis ez alatt az idő alatt a törlesztő részlet jelentősen csökkent. Az eredeti és a kedvezményes törlesztő részlet közötti különbség kamatrészének megfizetését átvállalja az állam és a bankrendszer fele-fele arányban. A különbség tőkerésze gyűjtőszámlára kerül, ahol a bankközi forintkamatnak megfelelően kamatozik.

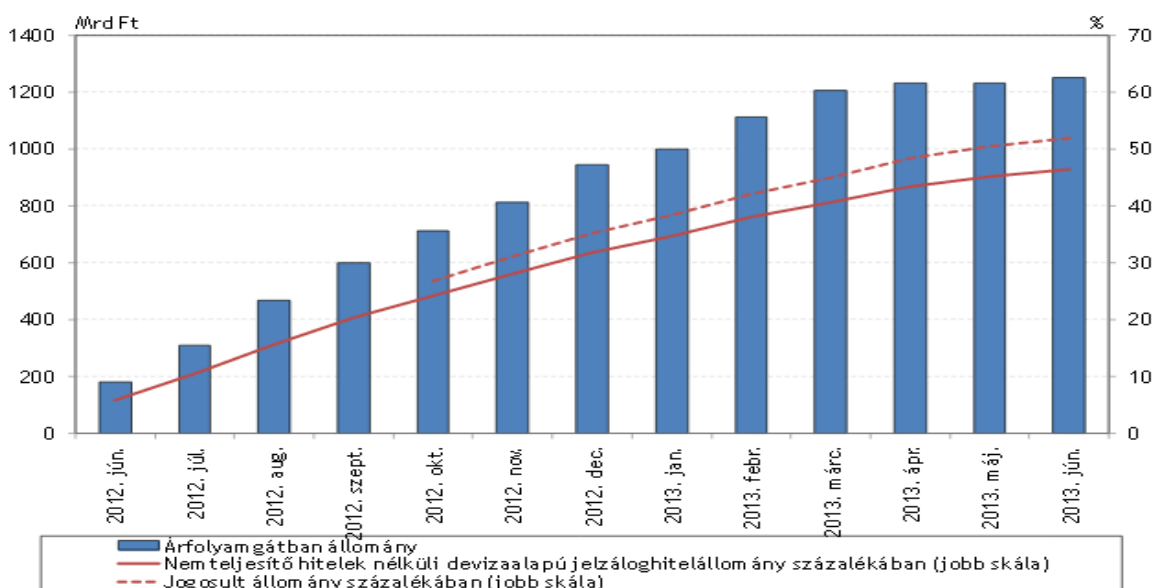
Az árfolyamgát rendszerében tehát az árfolyamkockázat mérséklődik. *A törlesztő részlet két részből áll: egy kamat és egy tőketörlesztésből.* Mindkettő árfolyamfüggő, hiszen a kamatot a devizatartozáson számították, majd azt konvertálták forintra. A tőketörlesztés pedig a fennálló devizatartozás forintban kifejezett részének időarányos törlesztése. A kamat árfolyamkockázata 5 évig teljesen megszűnik, hiszen átvállalásra kerül. A tőkénél is megszűnik 5 évig, viszont itt a gyűjtőszámla miatt ezen rész megfizetése későbbre tolódik. A gyűjtőszámlára kerülő összeg megfelel egy áthidaló forint kölcsönnek, amely ráadásul – az öt éves időszak alatt – a piaci forinthiteleknel kedvezőbb kamatozású.

Ezzel a programmal – dr. Balog Ádám és Nagy Márton elemzése szerint¹ – megvalósult az árfolyamveszteségek részleges társadalmasítása, az adósságátértékelődéséből fakadó többletterhet nemcsak az ügyfél állja, hanem az állam és a bankrendszer is szerepet vállal belőle. A törlesztések átütemezése – az öt éves türelmi időszakkal – különösen azon családoknak jelent nagy segítséget, ahol valamelyik kereső elveszítette állását, de a következő években várhatóan el tud helyezkedni.

A részvétel fokozatosan növekedett, a belépési határidőt a kormány többször módosította. 2013 júniusában már 153 800 hitelszerződés került be a programba összesen 1 252 milliárd forintnyi hitelállománnyal, ami *a jogosult hitelszerződések 37 %-a, a jogosult állománynak pedig megközelítőleg 51 %-a (3. ábra)*. Ez egyben azt is jelenti, hogy eddig 257 600 ügyfél (összesen 1187 milliárd forint hitelállománnyal) továbbra sem kívánt élni a lehetőséggel.

3. ábra

Az árfolyamgát kihasználtsága (bankrendszer, fiókok és takarékszövetkezetek)



Megjegyzés: jogosult devizaalapú jelzáloghitelek bővebb halmaz, mint a teljesítő hitelek; további feltétel, hogy a kölcsönnek a folyósításkor érvényes árfolyamon számított forint hitelösszege nem haladhatja meg a 20 millió forintot (utóbbi KHR² alapján becslés, 2012 vége óta megbízható adat). További 3,8 ezer szerződés, 45 Mrd Ft a pénzügyi vállalkozásoktól származik.
Forrás: MNB, PSZÁF, KHR.

¹

http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Sajtoszoba/Sajtoszobakozulemenyek/mnbhu_sajtokozulemeny_20130821/Az_arfolyamgat_szerepe_a_devizahitel-problema_kezeleseben.pdf

² Központi Hitelinformációs Rendszer, a továbbiakban: KHR.

Az árfolyamgátba belépő ügyfeleknek – a 180 forintos svájci frank rögzítés miatt – átlagosan havi 20 ezer forinttal, vagyis 25 százalékkal csökkent a törlesztő részlete. Ebből átlagosan havi 13 ezer forinttól a kamat teher árfolyamkockázatának átvállalása miatt 5 évre teljesen megszabadul az adós. Egy 2012 augusztusában belépett ügyfél összesen közel 150 ezer forint kamatteher megfizetése alól mentesült. Ha az összes, az árfolyamgátban részt vevő adóst nézzük, 14,7 milliárd forint maradt az ügyfelek zsebében.

2.2.2. Végtörlesztés

A végtörlesztés a teljes fennálló tartozás egy összegben történő visszafizetése, egyben a kölcsönszerződés megszüntetése. Ezért a bankok általában (végtörlesztési) díjat számítanak fel, mely lehet fix összeg, vagy a végtörlesztett tőke valamennyi százaléka. Jelzáloghitel esetében a végtörlesztést követően a bank kiadja a jelzálogjog törlési hozzájárulást is, amelynek Földhivatalhoz történő benyújtásával az ingatlan tulajdoni lapjáról törölthető a jelzálogjog.

A 2010. március 1-je után kötött lakáscélú jelzáloghitel esetében a szerződés hatálybalépésétől számított 24 hónapot követően teljesített első részleges, vagy teljes előtörlesztés (végtörlesztés) díjmentes, kivéve, ha a részleges, vagy teljes előtörlesztés (végtörlesztés) –részben vagy egészben más pénzügyi intézmény által folyósított kölcsönből történik, vagy ha az előtörlesztett összeg meghaladja a kölcsönszerződésben rögzített kölcsönösszeg felét.

A 2010. március 1-je után kötött nem lakáscélú jelzáloghitel részleges vagy teljes előtörlesztése (végtörlesztés) esetén külön díj nem kerül felszámításra ha a fennálló tartozás nem haladja meg az 1 000 000 Ft-ot és a megelőző tizenkét hónap alatt előtörlesztést nem volt.³

2012. február 29-én lezárult a deviza jelzáloghitelek kedvezményes rögzített árfolyamon történő végtörlesztési folyamata. A végleges adatok alapján a kedvezményes árfolyamon történő végtörlesztés során *mintegy 170 ezer lakossági hitelt törlesztettek összesen 1355 milliárd Ft értékben. Így az árfolyamváltozás hatását kiszűrve a lakossági deviza jelzáloghitel állomány 23,3%-kal csökkent.*

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete által közzétett adatok alapján a lakosság a 2011. szeptember végén még 5600 Mrd Ft-nyi jelzálog-fedezetű devizahitel állományának forintban

³ BankRáció.hu. (Hozzáférés: 2011. szeptember 7.)

számítva valamivel több, mint 24%-át, devizában⁴ számítva 23,3%-át törlesztette kedvezményes árfolyamon. Időbeli lefutását tekintve a végtörlesztések száma és volumene január végén tetőzött. A végtörlesztés forrását kezdetben a gyorsan mozgósítható pénzügyi megtakarítások jelentették, később egyre inkább a kiváltó forinthitelből történő végtörlesztés erősödött. 2011 decemberében és 2012 januárjában átmenetileg az ingatlanpiacot is megmozgatta a végtörlesztés, a tranzakciók száma jelentősen megnőtt a korábbi időszakokhoz viszonyítva. A *Magyar Nemzeti Bank* a 2011. október 3-án meghirdetett euró eladási tenderen 2679 millió euró ajánlatot fogadott be, a piaccal gyakorlatilag megegyező árfolyamon. A ténylegesen megvalósult végtörlesztések alapján végül 2489 millió euró (752 milliárd forint) került kifizetésre, vagyis jelentős részben egyéb euró forrásokat is felhasználtak a bankok.

A végrehajtott végtörlesztések megoszlása az intézmények között nem egyenletes. Február végéig a legmagasabb részvételi arány a bankoknál és a takarékszövetkezeteknél jelentkezett, ahol egyaránt a hitelállomány közel 24%-t a fizették vissza. A fióktelepek a végtörleszthető devizahitel állományuk 21,4%-t veszítették el, a pénzügyi vállalkozások csupán 12,1%-ot.

A várározásoknak megfelelően a legnagyobb volument a svájci frank alapú hitelek végtörlesztése tette ki, ezeknek a teljes pénzügyi szektorban összesen 25,3%-a került kifizetésre. Ezen belül a CHF hitelek banki végtörlesztése az összes végtörlesztés 92%-át jelentette. A japán jen alapú hitelek 23,3%-át fizették vissza, az állomány azonban lényegesen kisebb volumenű, mint a frank hiteleké. Az euró alapú hitelek nagy része 2008 után került folyósításra a 250-es EUR árfolyam fölött, így az adósok többsége nem is volt jogosult végtörlesztésre. Ennek megfelelően a hiteleknek csak 2,1%-át fizették vissza a program keretében.

A visszafizetett hitelek átlagos összege a rögzített végtörlesztési árfolyamon 5,8 millió forint volt, ami jelzi, hogy kifejezetten alacsony összegű – 2-3 millió forintos – hiteleket is tömegesen végtörlesztettek. A végtörlesztett hitelek volumene az egyes szegmensekben jelentősen eltér; a banki ügyfelekre jellemző 5,8 millió forintos átlagos hitelösszeggel szemben a takarékszövetkezeteknél 4,9 millió forintos, a pénzügyi vállalkozásoknál azonban 9,8 millió forintos hitelek kedvezményes árfolyamon történő visszafizetésére került sor, vagyis a pénzügyi vállalkozásoknál törlesztették átlagosan a legnagyobb hiteleket.

A kiváltó forint hitelek a megvalósult végtörlesztések mintegy harmadát finanszírozták. A pénzügyi intézmények hitelállománya (a mindenkor aktuális árfolyamon számolva)

⁴ Végtörlesztési árfolyamon, az árfolyamváltozás hatását kiszűrve.

össességében - a törlesztések és kiváltó hitelek eredőjeként - 1041 milliárd Ft-tal csökkent. A szövetkezeti hitelintézetek rendkívül aktívak voltak, és más hitelintézetek adósai számára közel ugyanannyi hitelt folyósítottak, mint a bankok a nem saját ügyfeleik számára. A szövetkezeti hitelintézetek a törlesztések (12,3 milliárd forint) és kiváltó hitelek (78,3 milliárd forint) eredőjeként több mint 66 milliárd Ft-tal növelni tudták lakossági hitelállományukat.

Az adósok a végtörlesztéshez átlagosan 6 millió forint hitelt vettek fel, de az egyes szegmensek között jelentős szórással: bankoknál 6 millió forint, takarékszövetkezeteknél 5,4 millió forint, míg pénzügyi vállalkozásoknál 17,8 millió forint az átlagos hitelösszeg, vagyis a nagyobb összegű hitelekért nem bankokhoz, hanem pénzügyi vállalkozásokhoz fordultak

2.2.3. Nemzeti Eszközkezelő Zrt.

Magyarország kormányának célja, hogy az Otthonvédelmi Akciótervvel gondoskodjon a bajba jutott, hitelüket fizetni nem tudó rászorulókról.

Az Otthonvédelmi Akcióterv keretein belül létrehozott Nemzeti Eszközkezelő feladata egy olyan program működtetése, amely a jelzáloghitel-törlesztés miatt súlyosan eladósodott, a gazdasági válság miatt kiszolgáltatott helyzetbe került családok lakhatását hosszú távon biztosítani képes. Az Eszközkezelő a hiteladósok ingatlanát az állam javára megvásárolja, egyben biztosítja a bérlet lehetőségét. A társaság küldetése a fentiekkel összhangban az otthonok és a családok védelme, a gazdasági válság hatásainak tompítása.

A Nemzeti Eszközkezelő programja azoknak a hiteladósoknak nyújt segítséget, akik teljesítik a törvényi feltételeket. A NET programhoz csatlakozást mind a deviza, mind a forint alapú jelzálogkölsön-szerződéssel rendelkező hiteladósok kezdeményezhetik, függetlenül attól, hogy a kölcsön lakásvásárlásra irányul vagy éppen szabad felhasználású. A díjmentes ügyintézés helyszíne minden esetben a hitelező bankfiókja. A Nemzeti Eszközkezelő Zrt. az ingatlant csak abban az esetben vásárolja meg, ha a hitelező az adásvételhez hozzájárult.

A NET program a kormány Otthonvédelmi Akciótervével összhangban a leginkább rászoruló hiteladósokon kíván segíteni. A program a három szereplő – hiteladós, hitelező és a Magyar Állam – közös áldozatvállalásán alapul. Ennek keretében:

- a hiteladós lemond az ingatlan tulajdonjogáról, és bérlőként otthonában maradhat,
- a Magyar Állam megvásárolja a felajánlott ingatlant és

- a hitelező elengedi a hiteladós fennmaradó tartozását.

A Magyar Állam nevében a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. minden olyan ingatlant megvásárol, amelynek eladásához a hitelező pénzügyi intézmények hozzájárultak. A Nemzeti Eszközkezelő ennek érdekében felveszi a kapcsolatot a hiteladóssal, időpontot egyeztet vele, hogy a lakóingatlant leltárba vegye, valamint, hogy megkössék az adásvételi szerződést és bérleti szerződést. Ennek eredményeképp a korábbi hiteladós – mint bérlő – továbbra is az otthonában maradhat. Bérlőként az Eszközkezelőtől határozatlan időtartamra bérli az ingatlant, melynek használatáért havi bérleti díjat fizet.

2.2.4. A devizahitelek kivezetése, forintosítás

Fordulópontot jelentettek egyrészt az *Alkotmánybíróság* 2013. február 28-i és 2014. március 24-i döntései, amelyek együttes értelmezése alapján a családok lakhatásának veszélyeztetettsége, illetve a hitelintézetek erőfölénnyel való visszaélése esetén az *Országgyűlés* kétoldalú polgári szerződések tartalmát kivételesen megváltoztathatja. Másrészt az *Európai Bíróság* 2014. április 30-án úgy határozott, hogy a magyar bíróság megvizsgálhatja a devizahitel-szerződések tisztességtelenségét. Ezeket követően a *Kúria* 2014. június 16-i döntésében kimondta, hogy az *árfolyamrés minden devizahitel-szerződésben tisztességtelen, továbbá megállapította, hogy a lakossági hitelek szerződésmódosításai – az ellenkezőjének bizonyításáig – nem felelnek meg a jogszabályoknak.*

A Kúria határozatát követően elfogadott jogszabályok alapján *a tisztességtelenül felszámított összegek visszatérítésére* kerül sor, amely a bankokra mintegy 600-700 milliárd forintos nettó terhet ró, *a magyar családok tartozását pedig összességében mintegy 1 000 milliárd forinttal mérsékli a közeljövőben.* A törlesztő részletek átlagosan 20-25%-kal csökkennek: egy átlagos devizahiteles havonta mintegy 75 ezer forintot fizetett ki eddig kamatként és tőketartozásként, amely az intézkedést követően 55 ezer forint körül alakul. Az alacsonyabb törlesztő részlet-fizetés révén *a háztartások magasabb, rendelkezésre álló jövedelme a fogyasztásukat 2014-ben és jövőre nagyságrendileg 0,5-0,5%-kal növelheti meg.* Emellett számolni kell a megtakarításuk emelkedésével is az elkövetkező időszakban. Figyelembe véve a fogyasztás importtartalmát, az *NGM modellszámításai* szerint a keresletélénkítés következtében 0,4 százalékponttal lehet gyorsabb a GDP növekedés üteme 2016 végére.

A lakossági deviza alapú jelzáloghitelek kivezetése, forintosítása nemcsak azt jelentette, hogy a jegybank e célra rendelkezésre bocsátotta a szükséges devizatartozást (9 milliárd eurót), hanem *sokoldalú gazdaságpolitikai mérlegelésre* volt szükség annak érdekében, hogy a legjobb megoldás kerüljön kiválasztásra, különösen, ami *a forintosítás árfolyamának megállapítását illeti*.

A forintosítás tehát *két nagy lépésből állt: a konverziós árfolyam rögzítéséből (2014. november 9.), majd a forintosítás technikai lebonyolításából (2015. február 1.)*. Valójában az árfolyam rögzítésével már megtörtént a forintosítás, mivel e lépéssel a forint hitelek már megjelentek az érintett bankok mérlegében, és a hitelek devizanemének ügyfelek felé történő átvezetése valójában már csak egy technikai lépés volt.

Az MNB számára a következő konkrét feltételek tették lehetővé a forintosítás gyorsított megvalósítását:

- a *Kúria* 2014. nyári jogegységi határozata, amely kimondta, hogy az egyoldalú kamatemelés és az árfolyamrész alkalmazása jogszerűtlen volt, valamint azt is, hogy az árfolyamkockázatot a lakosságnak kell viselnie;
- a jegybanki alapkamat historikus mélypontra csökkent, így a forintosított hitelek kamatai nem haladják meg a folyósításkor érvényes devizahitel-kamatokat. Korábbi átváltás esetén, a magas forintkamatok (10 százalék feletti, szemben a devizahitelek 6 százalék körüli vagy alacsonyabb kamatával) miatt a forintra átváltott deviza alapú jelzáloghitelek törlesztő részletei emelkedtek volna;
- a gazdaságpolitikai fordulatra is szükség volt, amely 2010 után csökkentette a gazdaság sebezhetőségét, és olyan környezetet teremtett, amelyben a forintosítás már végrehajthatóvá vált érdemi piaci kockázatok nélkül (gondoljunk csak a magyar CDS jelenlegi alacsony szintjére);
- az átváltásra váró deviza jelzáloghitel állománya a 19 milliárd eurós csúcsról jelentősen, 9 milliárd euróra csökkent az elmúlt években (az új devizahitelek tiltása, a végtörlesztés és a fennálló hitelek normál üzemmenet szerinti amortizációja miatt), és így arányaiban kevesebb, 25 százaléknyi devizatartalékot kellett felhasználni a konverzióhoz.

E feltételek együttes megléte és mérlegelése alapján legkorábban 2014 őszén kezdődhetett meg a forintosítás.

Kérdés: nem késlekedett-e a Jegybank a forintosítással? Egyet kell érteni Nagy Márton Istvánnal⁵ abban, hogy nem, hiszen az MNB csak a Parlament által elfogadott elszámolási törvény szellemében cselekedett és ezt következően határozott lépéseket tett. A Monetáris Tanács a jegybankelnök javaslatára – a szeptemberi elvi jellegű támogatás kinyilvánítását követően – 2014. november 4-én bejelentette, hogy a forintosításhoz szükséges 9 milliárd eurót (ez a tényleges keresletnél valójában 1 milliárd euróval több volt) a bankok rendelkezésére bocsátja. (Ekkor még csak találgatások voltak a piacon arról, hogy mikor és milyen ütemezéssel kell majd a devizahiteleket kivezetni.)

A forintosításhoz szükséges árfolyamrögzítést három szerződés szabályozta: az MNB és az egyedi bankok, az MNB és a Bankszövetség, valamint a Kormány és a Bankszövetség közötti megállapodások. Nagyon fontos mozzanat volt, hogy a szerződések – tudatosan - a hétvégén (2014. november 7-9 között) kerültek aláírásra, így az információ esetleges kiszivárgása sem eredményezhetett volna piaci spekulációt.

E szerződések alapján az Országgyűlés 2014. november 25-én elfogadta a forintosításról szóló törvényt, amelynek eredményeként a magánszemélyek mintegy 3 600 milliárd forint összegű, jelzálog fedezetű devizahitelei forinthitellé alakultak át, november 7-ei piaci árfolyamon (svájci frank: 256,5 HUF/CHF, euró: 309 HUF/EUR, japán jen: 2,16 HUF/JPY). A forintosítás technikailag a visszatérítésekkel egy időben történik meg. A lakosság így végérvényesen megszabadult a legfontosabb bizonytalansági tényezőtől, a kiszámíthatatlan árfolyam-ingadozások kockázatától, így a devizahitelek forintosítása megvédi a magyar családokat a terheik növekedésétől. A háztartási hiteleknek 2014-ben még 50%-át tették ki a devizahitelek, a forintosítás után arányuk már 10% alatt alakulhat.

Az MNB célként tűzte ki, hogy a bankok a forintosításhoz kapcsolódó jelentős devizakeresletüket kizárólag a jegybanknál elégítsék ki. Emiatt 2014. november 7-én, pénteken az MNB minden érín-tett partnerbankkal formális szerződést kezdeményezett.

Eközben 2014. november 7-én Matolcsy György jegybankelnök és Patai Mihály, a Magyar Bankszövetség elnöke egy olyan megállapodást kötöttek, amely részletesen szabályozza a forintosításhoz kapcsolódó ügyletek legfontosabb üzleti feltételeit.

5

http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/szakmai_cikkek/Devizahitel/15_01_28_Nagy_Marton_Istvan_Forintositas_hogy_is_volt_ez.pdf (Szerkesztett formában megjelent az origo.hu oldalon 2015. január 28-án.)

2014. november 9-én, vasárnap már csak egy, valójában a legfontosabb szerződés hiányzott. Még ezen a napon a Kormány megállapodott a Bankszövetséggel abban, hogy mi lesz a forintosítás árfolyama. A szerződés alapján a 2014. november 7-ei hivatalos MNB árfolyam és a 2014. június 16-ai Kúria döntés és 2014. november 7-e közötti időszak átlagárfolyama közül az alacsonyabbikon forintosítják a devizahiteleket. Eszerint a svájci frank hiteleknel 256,5 forintos, az euró hiteleknel 308,97 forintos, míg a japán jen hiteleknel 2,163 forintos árfolyamon történik majd a forintosítás. Ez lényegében a pénteki érvényes piaci árfolyamot jelentette.

2014. november 10-én, hétfő reggel a bankok a pénteki hivatalos MNB-árfolyamon megkapták az MNB-től a konverzióhoz szükséges 7,8 milliárd eurónyi, majd kedden a hétfői fixingen a 0,1 milliárd eurónyi devizát, vagyis összesen kb. 8 milliárd eurót. Ily módon az MNB-től lényegében a forintosításnál használt rögzítéssel megegyező árfolyamon tudták megszerezni az eurót. A bankok még ugyanebben a hónapban gondoskodtak a szükséges svájci frank beszerzéséről is, ami nem jelentett nehézséget a még érvényben lévő 1,20-es svájci frank/euro küszöb miatt, így a svájci frankot is a rögzítéssel azonos árfolyamon vásárolták meg. Ezzel bezárult a kör.

A forintosítás sikertörténete nem ér véget azzal a megkönnyebbüléssel, amit érezhetett az a több százezer magyar család, akiknek *a törlesztő részlete már nem emelkedik egy árfolyamgyengülés után*. Az intézkedés pozitív hatásai a következő években folyamatosan érvényesülni fognak a háztartások vagyonának stabilizálódásán, a pénzügyi rendszer sokkellenálló-képességének erősödésén, és a monetáris politika hatékonyságának növekedésén keresztül. Nagy Márton Istvánnal egyetértve megállapíthatjuk, hogy *más lett a világ a devizahitelek nélkül, ezért most el kell mindenkinek gondolkodnia arról, hogy a teher ledobása után mit kezdünk az új lehetőségekkel, hogyan hasznosítjuk azokat*.

A devizahitelek kivezetése és az elszámolások mérföldkő nemcsak a lakosság, hanem mind a magyar pénzügyi rendszer, mind a gazdaság egésze számára. A devizahitelek többletterheitől megszabadított családok javuló fogyasztása serkentően hat a gazdaság teljesítményére. Ezen túlmenően pedig az alacsonyabb külső kitétségek kedvezőbb kockázati megítélést, vagyis stabilabb pénzügyi környezetet és alacsonyabb finanszírozási költségeket eredményez. *Összességében a devizamentő intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy a növekedés tartósan a fenntartható és kiegyensúlyozott pályán haladjon, és a globális pénzügyi turbulenciákkal szemben ellenállóvá váljon a magyar gazdaság*.

2.3.A nem-telejűű hűztartási hitelek volumene  száma

Tekintve, hogy a nem-telejűű hűztartási hitelek (NPL) magas volumene  e szerződések nagy száma a pénzügyi közvetítő rendszer egyik legsúlyosabb problémája Magyarországon,  egyúttal nélkülözhetetlen kiinduló információ a természetes személyek adssgrendezeqe számára, indokolt, hogy az MNB elemzeqe alapján⁶ megvizsgáljuk főbb jellemző vonsikat  a velük járó kockázatokat.

Ebből a szempontból egyfelől a pénzügyi közvetítő rendszer számára fennálló rendszerkockázat, másfelől a hiteladósok (gyfelek) kockázata érdemel kiemelt figyelmet. Az áttekintés jelentőségét aláhúzza az a tény, hogy 2014. v végén a nem-telejűű hitelek között 182 ezer jelzáloghitelek szerződés volt (1. táblázat).

1. táblázat

Nem-telejűű hűztartási hitelek a pénzügyi közvetítőrendszerben termkbontsban

2014. IV. negyedév	Hitelintézetek			Pénzügyi vállalkozások			Teljes pénzügyi közvetítőrendszer sszesen		
	Nemtelejűű hitelek (90 napnál régebben lejárt hitelek)			Nemtelejűű hitelek (90 napnál régebben lejárt hitelek)			Nemtelejűű hitelek (90 napnál régebben lejárt hitelek)		
	Volumene (Mrd Ft)	Aránya (%)	Szerződés szám (ezer db)	Volumene (Mrd Ft)	Aránya (%)	Szerződés szám (ezer db)	Volumene (Mrd Ft)	Aránya (%)	Szerződés szám (ezer db)
Jelzáloggal fedezett hitelek	1 095,1	20,1%	133,0	360,8	70,3%	49,4	1 455,9	24,4%	182,4
Lakáscélú	467,5	14,0%	56,8	274,8	79,2%	42,9	742,3	20,2%	99,7
Szabadfelhasználású jelzálog	627,6	29,7%	76,2	86,0	51,8%	6,4	713,6	31,4%	82,7
Jelzáloggal nem fedezett hitelek	181,8	15,7%	538,0	648,1	55,2%	1 350,9	829,9	35,6%	1 888,8
Személyi	48,6	15,0%	91,6	210,8	93,7%	478,0	259,3	47,3%	569,6
Gépjármű	64,9	28,7%	28,3	190,7	51,8%	117,2	255,6	43,0%	145,6
Folyószámla  kártyahitel	42,0	10,6%	366,9	109,4	86,9%	436,2	151,4	28,9%	803,1
ruhitel	5,1	15,5%	39,9	17,1	28,1%	143,6	22,2	23,7%	183,5
Egyéb	21,2	11,7%	11,2	120,2	30,5%	175,8	141,4	24,6%	187,1
sszesen	1 276,9	19,3%	671,0	1 008,9	59,8%	1 400,2	2 285,7	27,6%	2 071,2

Megjegyzés: A pénzügyi vállalkozások adatai KHR alapján követelési értéken vannak jelölve, azaz az ügyfél tényleges tartozását mutatják, nem annak könyv szerinti értékét.

Forrás: MNB.

⁶

http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/szakmai_cikkek/hitelezeshp/Fabian_Gergely_Bedolt_lakossagi_hitelek_elmagyarazza_az_MNB_az_igazsagot.pdf (Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2015. június 1-jn.)

A hitelintézeti szektor egészét tekintve a nem-teljesítő háztartási hitelek aránya 19,3 százalékot tett ki 2014 év végén. E hitelekben belül a szabad-felhasználású jelzáloghitelek aránya (29,7 %), a gépjármű hiteleké (28,7 %) volt a legnagyobb, miközben a lakáscélú jelzáloghiteleké 14 % volt. A pénzügyi vállalkozásokat is beleértve, a teljes pénzügyi közvetítő rendszerben ez az arány jelentősen magasabb, közel 28 százalék volt. A pénzügyi vállalkozások esetén a nem-teljesítő hitelek magas aránya e szegmens természetéből fakad, hiszen a szektor egy részét követeléskezelő vállalatok teszik ki.

A hitelintézeti mérlegekben megjelenő 1 277 milliárd forintot kitevő nem-teljesítő háztartási kitettségek többsége, mintegy 86 százaléka jelzáloggal fedezett volt. 2014 végén a pénzügyi vállalkozásokkal együtt összesen 182 ezer nem-teljesítő jelzáloghitel szerződés található, amely összesen 1456 milliárd forint volument jelent (**1. táblázat**). A rendszerkockázat egyrészt a kitettség méretéből fakad, valamint a bank számára a megtérülés nagyban függ a fedezet értékének alakulásától.

A 182 ezer nem-teljesítő jelzáloghitel szerződésen kívül további mintegy 1,9 millió jelzáloggal nem fedezett NPL szerződés található a pénzügyi közvetítők mérlegében, ugyanakkor ezek közel sem jelentek akkora kockázatot, mint a jelzáloghitelek, amelynek okai a kisebb volumen és jóval alacsonyabb hitelösszegek, valamint a nem-teljesítő jelzáloghitelek 57 százalékos értékvesztéssel való fedezettségénél jóval magasabb, 80 százalék feletti érték. A fedezetlen hitelportfólió összességében jelentősen heterogén képet mutat, itt találhatóak személyi hitelek, gépjárműhitelek, folyószámla és kártyahitelek valamint áruhitelek is. Ezen portfólió közül a még jelentős devizaaránnyal bíró gépjármű és személyi hitelek jelentenek kisebb, de érdemi kockázatot.

A pénzügyi vállalkozásokkal kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy a nem-teljesítő fedezetlen hitelek nagy százalékát ún. workout folyamatok elvégzése céljából a *követeléskezelő* pénzügyi vállalkozásoknak adják át, s így a mintegy 1,9 millió nem-teljesíthető fedezetlen hitelszerződés 72 %-a a pénzügyi vállalkozásokhoz köthető, amelyből közel 50 % a követeléskezelők mérlegében található (**2. táblázat**).

2. táblázat

Pénzügyi vállalkozások mérlegében lévő nem-teljesítő hitelek volumene és szerződésszáma

2014. IV. negyedév	Egyéb pénzügyi vállalkozások			Követeléskezelők			Pénzügyi vállalkozások összesen		
	Fennálló tőke (Mrd Ft)	Szerződész ám (ezer db)	Átlagos fennálló tőke (millió Ft)	Fennálló tőke (Mrd Ft)	Szerződész ám (ezer db)	Átlagos fennálló tőke (millió Ft)	Fennálló tőke (Mrd Ft)	Szerződész ám (ezer db)	Átlagos fennálló tőke (millió Ft)
Jelzáloggal fedezett hitelek	114,3	10,1	11,3	246,5	39,3	6,3	360,8	49,4	7,3
Lakáscélú	30,7	3,9	7,9	244,1	39,1	6,2	274,8	42,9	6,4
Szabadfelhasználású jelzálog	83,6	6,2	13,5	2,4	0,2	10,2	86,0	6,4	13,4
Jelzáloggal nem fedezett hitelek	329,7	704,6	0,5	318,0	644,9	0,5	648,1	1350,9	0,5
Személyi	90,1	328,7	0,3	120,7	149,3	0,8	210,8	478,0	0,4
Gépjármű	133,5	83,7	1,6	57,2	33,5	1,7	190,7	117,2	1,6
Folyószámla és kártyahitel	28,1	126,5	0,2	81,3	309,6	0,3	109,4	436,2	0,3
Áruhitel	12,7	103,5	0,1	4,4	40,1	0,1	17,1	143,6	0,1
Egyéb	65,4	62,1	1,1	54,5	112,4	0,5	120,2	175,8	0,7
Összesen	444,3	716,0	0,6	564,5	684,2	0,8	1008,9	1400,2	0,7

Megjegyzés: A pénzügyi vállalkozások adatai KHR alapján követelési értéken vannak jelölve, azaz az ügyfél tényleges tartozását mutatják, nem annak könyv szerinti értékét.

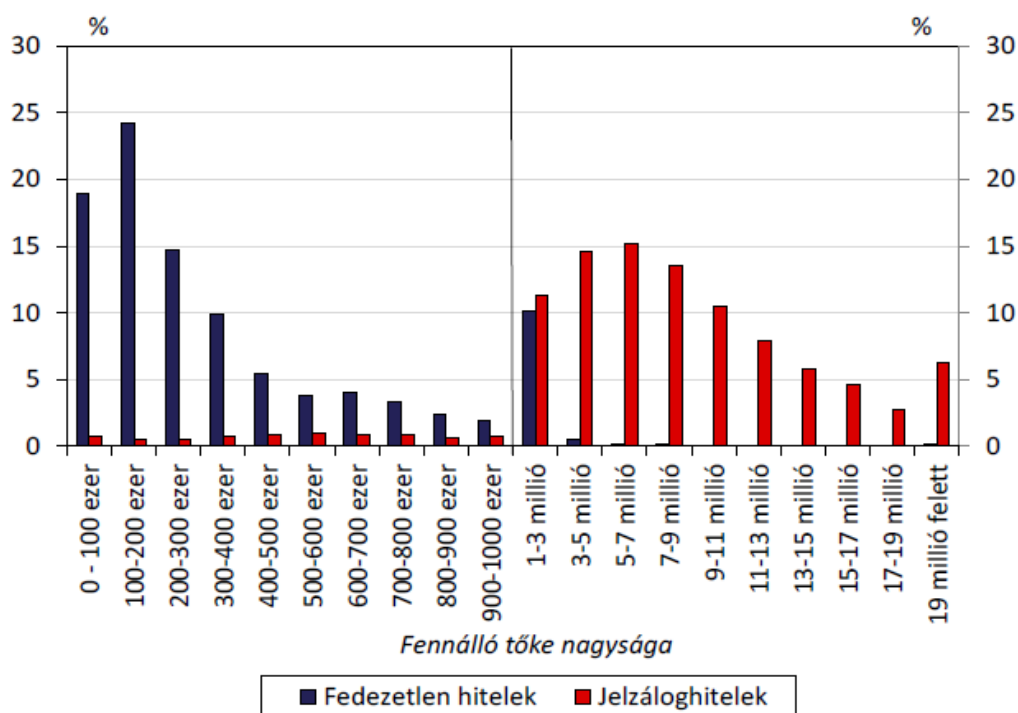
Forrás: MNB.

Jóllehet a nem teljesítő fogyasztói követelések száma nagy, ezek azonban kisebb kockázatot jelentenek az ügyfelek számára, mivel jóval kisebb az átlagos összegük, mint a jelzáloggal fedezett hitelek esetében. Az utóbbi hitelek több millió forintos nagyságával szemben a jelzáloggal nem fedezett hiteleknek mintegy a fele 200 ezer forint alatti, illetve a szerződések háromnegyede nem haladja meg a félmillió forintot (**4. ábra**).

Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a szerződések száma nem tekinthető azonosnak a háztartások számával, mivel egy adósnak több hitele is lehet. Például *a teljes pénzügyi közvetítő rendszert összesen tekintve mintegy 930 ezer adóst érint a nem-teljesítő hitelek problémája, ám arról nem rendelkezünk statisztikai adattal, hogy a szerződéseknek ez a száma hány háztartást érint.*

4. ábra

A nem-teljesítő hitelszerződések eloszlása a teljes pénzügyi közvetítőrendszerben



Forrás: MNB, KHR.

A 4. ábra alapján megállapítható, hogy a teljes pénzügyi közvetítő rendszerben a jelzáloggal nem fedezett hitelszerződések eloszlásában a 0-200 ezer forint összegű szerződések 43 %-ot, a 200-400 ezer forint összegűek pedig 23 %-ot tesznek ki. A jelzáloggal fedezet hitelek eloszlására szintén jellemző az 1-11 millió forint összegű szerződések nagyobb gyakorisága szemben az ennél nagyobb összegű szerződésekkel. Külön megemlítenő, hogy a jelzáloghitelek közel egésze abba a nagyságrendbe tartozik, amely belefér a természetes személyek adósságrendezési eljárása tekintetében meghatározott összeghatárba (2-60 millió forint).

3. Az MNB által végzett hitelezési felmérés háztartási szegmensre vonatkozó főbb tapasztalatai

3.1. A felmérés céljai és várható előnyei

2003-ban a Magyar Nemzeti Bank elindította féléves rendszerességgel végzett hitelezési felmérését (Senior Loan Officer's Survey – rövidítve SLO) abból a célból, hogy a hazai hitelezési folyamatokról a nyers számadatokhoz képest többletinformációhoz jusson, hasonlóan a nagyobb külföldi jegybankok (Fed, EKB, Bank of England, Bank of Japan stb.) gyakorlatához. A felmérés során a háztartási (lakáscélú, illetve fogyasztási) és vállalati szektor („normál” vállalati finanszírozás, illetve üzleti célú ingatlanhitelek) mellett 2008 eleje óta az önkormányzati hitelezést is vizsgálják, korábbiakban féléves, 2009 első negyedétől kezdve negyedéves gyakorisággal. A felmérésben bankoktól és lízingcégektől kérnek információkat a hitelkínálatra és -keresletre, a hitelezési feltételek és a portfólió minőség alakulására vonatkozóan.

Három olyan terület azonosítható, ahol az SLO felmérés segítheti a döntéshozói munkát:

- információkat szolgáltat a hitelpiac nem árjellegű tényezőiről és azok alakulásáról, így módon a bankok hitelkínálati viselkedéséről és kockázat érzékenységéről;
- amennyiben valóban erős a korreláció (bizonyos késleltetés mellett) a hitelezési feltételek alakulása, a hitelállomány növekedési üteme és a GDP változása között, akkor az SLO-válaszok javíthatják a hitelezésre és kibocsátásra vonatkozó előrejelzések pontosságát;
- a hitelezési felmérés egy lehetséges eszköz arra, hogy egymástól függetlenül vizsgáljuk a hitelkereslethez és a hitelkínálathoz tartozó faktorokat.

A hitelezési felmérés – mint fentebb említettük – lakossági és vállalati részből áll. A háztartási szegmens kérdőívében négy kérdés szerepel (ebből kettő előretekintő), míg a vállalatiban öt kérdés (két előretekintő) vonatkozik a *kereslet alakulására és az ezt befolyásoló tényezőkre* (különböző finanszírozási szükségletek és alternatív finanszírozási lehetőségek változása stb.).

Kínálati oldalt érintő kérdések a bankok hitelezési hajlandóságára, hitelképességi standardjaik, hitelfolyósítási feltételeik (ár és nem ár jellegű) alakulására és a változások lehetséges okaira (tőke és likviditási korlát, a verseny foka, a kockázatok megítélésének változása) irányulnak. A vállalati és a háztartási kérdőívben 10-10 vonatkozik erre, ebből három, illetve kettő előretekintő.

A kínálati oldalhoz tartozik az egyes iparágak banki kockázati megítélésének változására vonatkozó kérdés is. Az iparágak a KSH összevont csoportjai szerint szerepelnek.

Vannak olyan kérdések, amelyek *közvetlenül nem köthetők sem a hitelkereslethez, sem a kínálathoz*. Ilyen a lakások elmúlt és következő időszakai változására irányuló két kérdés, illetve a hitel és a hitelbiztosítási érték hányadosa alapján számolt mutató alakulására vonatkozó kérdés.

A felmérést kizárólag stabilitási szempontból az MNB a fontos szereplők körében végzi el. A szereplők alacsony száma miatt azonban legkevesebb 75%-os piaci lefedettség elérését tűzte ki célul.

Végül a felmérés fő jellemzői között megemlítjük, hogy a nem teljes piaci lefedettség és a kérdőív személyes jellege miatt az MNB a direkt megkeresés módszerével végzi a felmérést, a kérdőív nem szerepel az MNB által elrendelt adatszolgáltatási kötelezettségek között.

3.2.Módszertani összefoglaló

Módszertanilag a felmérés minden szegmensben standard kérdőívből áll, illetve a 2010 januárjában végrehajtott felmérés óta aktuális kérdéseket is megfogalmazunk valamelyik hitelezési szegmenshez kapcsolódóan. A standard kérdőív visszatekintő kérdései az előző negyedévre (korábban az előző félévre) vonatkoznak (pl. 2015 áprilisában 2015 első negyedévére), az előretekintő kérdések pedig az éppen előttünk álló féléves időszakra (pl. 2015 áprilisában 2015 második és harmadik negyedévet lefedő időszak) tartalmazzak előrejelzést az előző negyedév (korábban előző félév) tendenciáihoz viszonyítva.

A változás jelzésére a válaszadók százalékában kifejezett ún. nettó változás mutatót használják. Ezt úgy kapják, hogy a változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonják az ellenkező előjelű változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát.

A standard kérdőívrész során rákérdeznek a hitelezési hajlandóság (kihelyezni kívánt hitelmennyiség), a hitelezési standardok, a hitelezési/folyósítási feltételek változtatásaira, továbbá a válaszadó bank által érzékelt kereslet (előző negyedévben megfigyelt és következő félévre várt, szezonális hatásoktól szűrt, új hitelkérelmeken alapuló) változására, a portfólió minőségének változására, illetve vállalati kérdőív esetében a szektorok kockázati megítélésének alakulására. A

felmérésben ötfokozatú skálán kapnak választ a hitelezési hajlandóság, a kereslet, a standardok/feltételek, a kockázati paraméterek tendenciáira, azonban az ábrakészlet csak az irányt mutatja be:

- Az 1-es értékelés a kereslet nagymértékű erősödését jelenti, a hitelezési hajlandóság növekedését, jelentős szigorítást a hitelezési standardokban/feltételekben, jelentős növekedést a lakásárakban, a kockázati paraméterek jelentős növekedését, továbbá a szektorok jelentősen kockázatosabbá váló kockázati megítélését a felmérést megelőző félévhez képest, illetve a következő félévre vonatkozó előrejelzés esetében a jelenlegi félévhez képest.
- A 3-as értékelés változatlanságot jelent mind a tárgyfélév értékelésében, mind a következő félévre vonatkozó előrejelzésben.
- Az 5-ös értékelés a kereslet nagymértékű gyengülését jelenti, a hitelezési hajlandóság jelentős csökkenését, jelentős enyhítést a hitelezési standardokban/feltételekben, jelentős csökkenést a lakásárakban, a kockázati paraméterek jelentős csökkenését, továbbá a szektorok jelentősen biztonságosabbá váló kockázati megítélését a felmérést megelőző félévhez képest, illetve a következő félévre vonatkozó előrejelzés esetében a jelenlegi félévhez képest.

A 2-es, illetve 4-es válaszok a szélsőséges válaszok közötti köztes helyzetértékelést (pl. valamelyest erősödő kereslet) teszik lehetővé.

A kérdőív szempontjából fontos kulcsszavakat a következőképpen definiálják:

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség (hitelezési hajlandóság) a válaszadó intézmény adott szegmensben meglévő terjeszkedési, állománynövelési szándékát tükrözi.

Hitelezési feltételeket illetően megkülönböztetnek nem árjellegű, illetve árjellegű tényezőket. A nem árjellegű hitelnyújtási feltételek (pl.: a fedezeti követelmények, az adós kötelezettségvállalásai, a hitel/hitelkeret maximális nagysága stb.) konkrét szerződéses feltételek, a bank csak ezek mellett hajlandó a hitel folyósítására. Az árjellegű tényezők alatt többek között a kamatszint és a forrásköltség közötti szpredre és a kockázati prémiumra kérdeznek rá.

3.3.A lakossági hitelállományok alakulása

A hitelállományok változásának bemutatása során azt az eljárást követjük, hogy figyelmünket elsősorban a 2015 I. negyedévre és az azt követő féléves időszakra vonatkozó előrejelző válaszok eredményeire fordítjuk, de – a múltba visszatekintő felmérési válaszok alapján – az ábrák segítségével röviden áttekintjük a hosszabb időszaki trendek alakulását is.

A legutóbbi Hitelezési felmérésben (2015. június) résztvevő 9 bank esetében a *teljes lakáshitel-állomány* nagysága 2013-2014-ben szinte változatlan volt, de 2015 I. negyedévében már érezhető mértékben: a 2014. IV. negyedévi 3 256 milliárd forinthez képest 2 029,4 milliárd forinttal 7 %-kal csökkent. A felmérésben résztvevő 13 bankkal számolva viszont a *teljes fogyasztási hitelállomány* 2013-2014. I-III. negyedévében szintén közel változatlan nagyságú volt, de a IV. negyedévében az előző negyedévhez (3 205,4 milliárd forint) képest kisebb mértékben (44,7 milliárd forinttal) csökkent, ami 2015 I. negyedévében tovább folytatódott 274,6 milliárd forintos mérséklődéssel (**3. táblázat**).

3. táblázat

A háztartási hitelek piacára vonatkozó felmérésben résztvevő bankok hitelállománya és

piaci részesedése

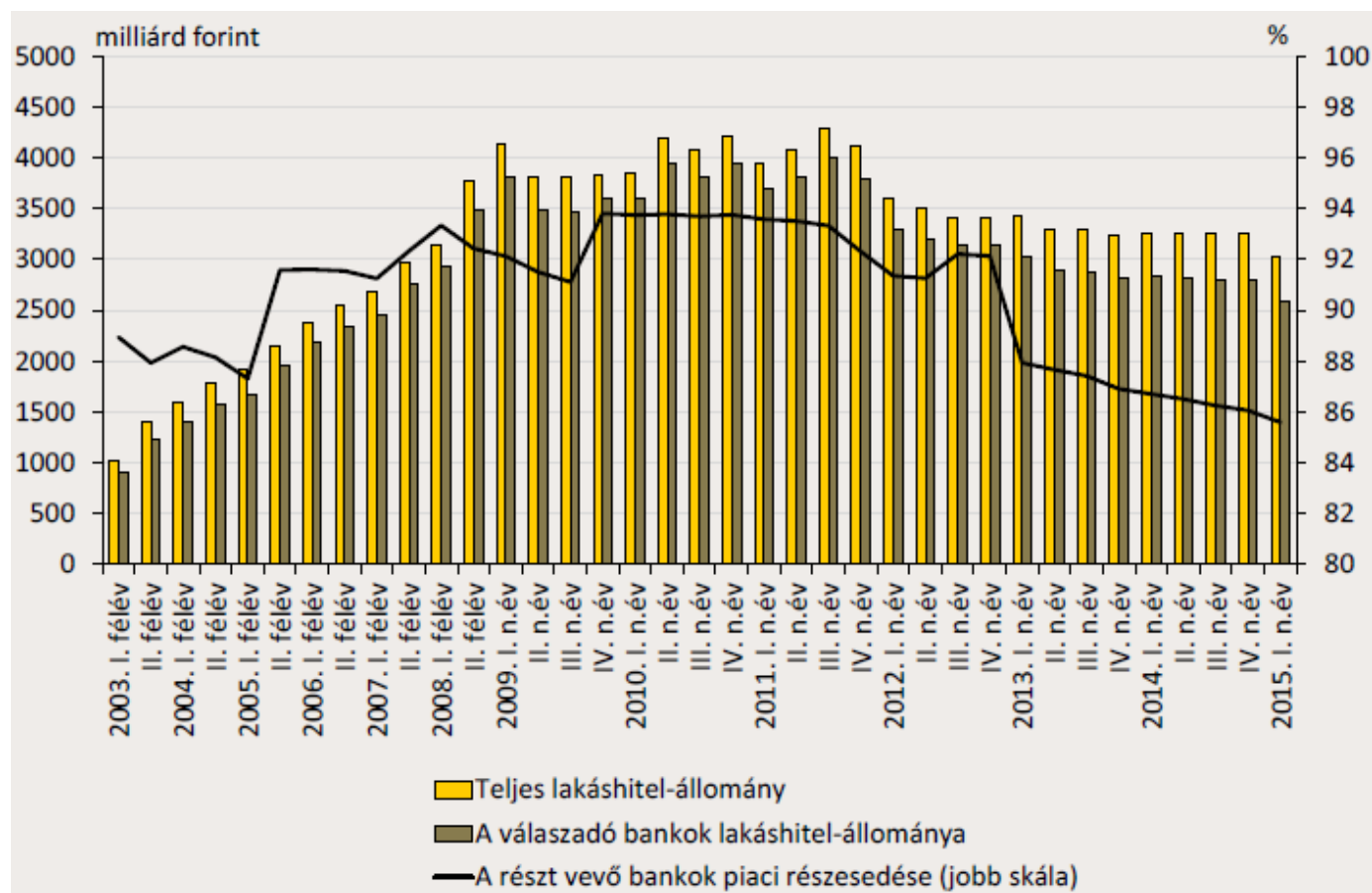
	2013. márc	2013. jún	2013. szept	2013. dec	2014. márc	2014. jún	2014. szept	2014. dec	2015. márc
Teljes lakáshitel-állomány (Mrd Ft)	3 434	3 300	3 290	3 239	3 266	3 252	3 253	3 256	3 026,6
A résztvevő bankok piaci részesedése	87,9%	87,7%	87,4%	86,9%	86,7%	86,5%	86,2%	86,0%	85,6%
Résztvevő bankok száma	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Teljes fogyasztási hitel állomány (Mrd Ft)	3 494,2	3 332,7	3 316,5	3 222,5	3 250,9	3 215,5	3 205,4	3 160,7	2 886,1

A résztvevő bankok piaci részesedése	87,6%	87,6%	87,6%	87,0%	86,6%	86,4%	86,4%	86,2%	87,2%
Résztvevő bankok száma	13	13	13	13	13	13	13	13	13

A hitelállományok *hosszabb időszaki trendjeit* illetően az **5. és 6. ábrák** arról tájékoztatnak, hogy 2008-2011 között mindkét hitelállomány magasabb szintű volt a 2013-2014. évinél, és a kérdőívet kitöltő bankok részaránya a teljes lakáshitel-állomány esetében nagyobb mértékben csökkent a fogyasztási hiteleknel.

5. ábra

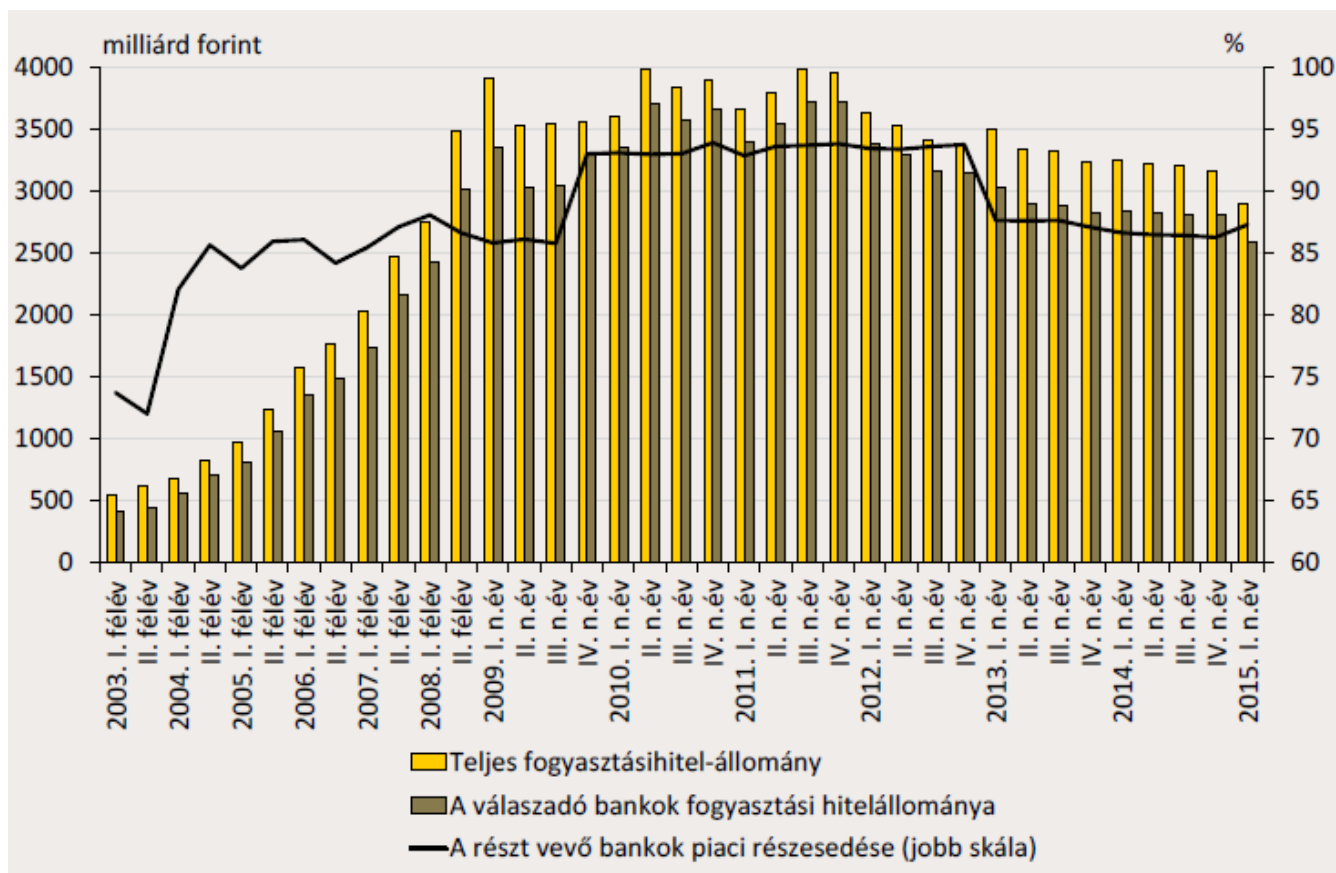
A lakáscélú hitelállomány és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése



Megjegyzés: a vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma és köre (pl. fúzió hatására, új bank bevonásának hatására). 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

6. ábra

A fogyasztási hitelek állománya és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése



Megjegyzés: a vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma. Az ábra csak a megkérdezett bankok piaci részarányát tartalmazza a banki portfólión belül, a pénzügyi vállalkozások részesedése nem jelenik meg. 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

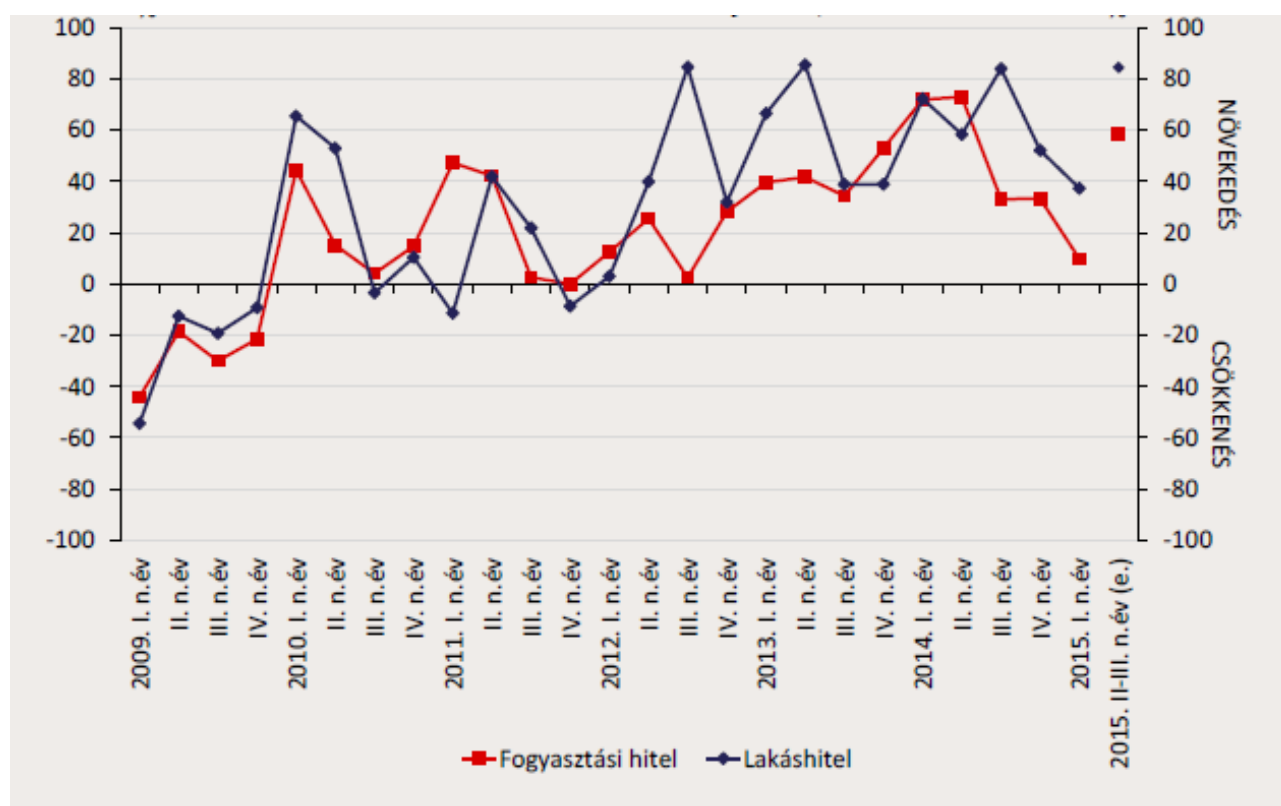
3.4. A bankok hitelezési hajlandósága

A bankok kihelyezési hajlandóságának (a kihelyezni kívánt mennyiségnek) a változását az ún. nettó változásmutató méri, amely esetén a változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonják az ellenkező előjelű változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát. Mint látható a 7.

ábrából, jóllehet a bankok mindkét hitel – a fogyasztási és lakáshitel – esetén a kínálat növekedését 2014 második felében, különösen 2015. I. negyedévében visszafogták, de 2015 II-III negyedéveire a bankok szerint már *nő a kihelyezési hajlandóság, a hitelkínálatot növelni kívánják*.

7. ábra

Kihelyezni kívánt hitelmennyiség a lakáshitelek és a fogyasztási hitelek piacán
(erősebb és gyengébb hitelezési hajlandóságot jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)

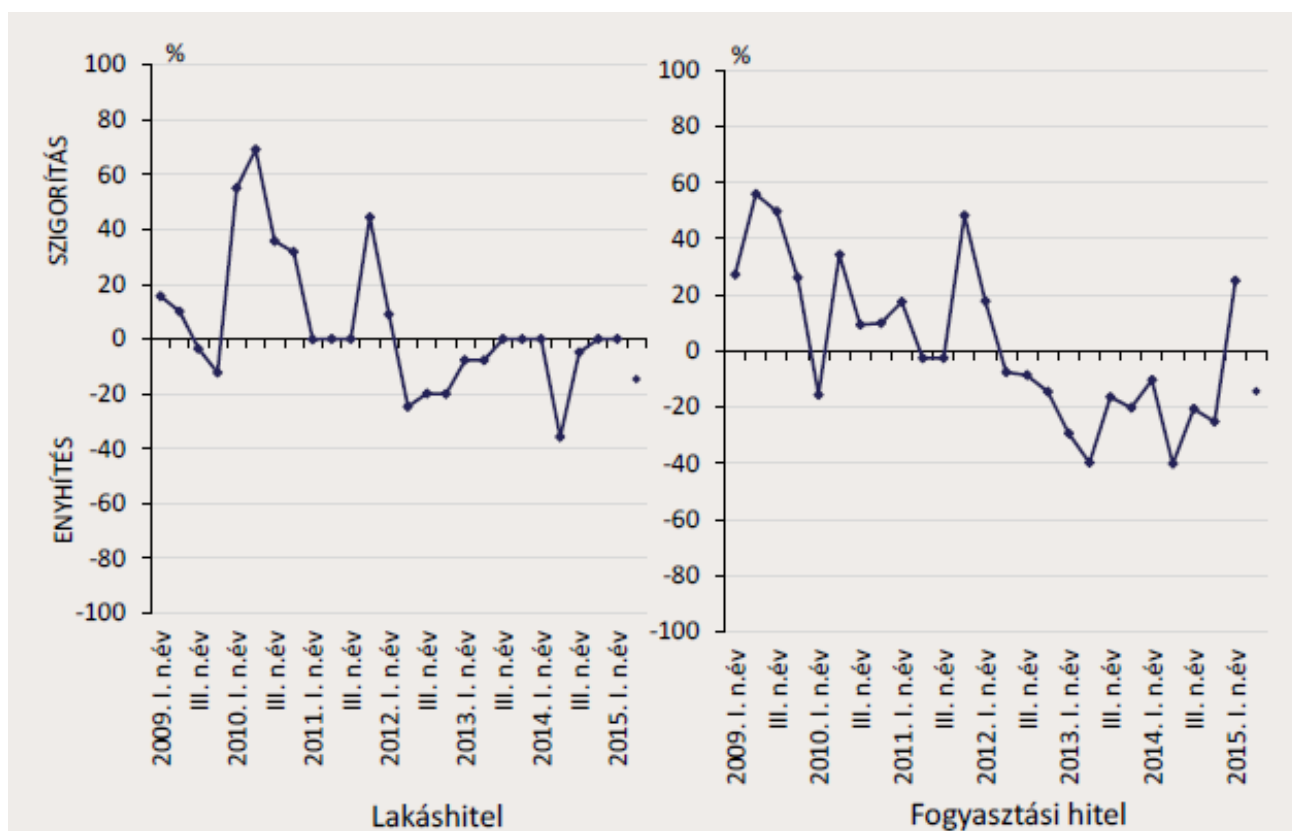


Ennek megfelelően tekintve, hogy mind a lakáscélú, mind a fogyasztási hitelek piacán 2012-től gyenge a kereslet, a bankok szerint továbbra is szükséges a *hitelezési feltételeket enyhíteni* (8. ábra).

8. ábra

Hitelezési feltételek a lakáscélú és a fogyasztási hitelek piacán

(a hitelezési feltételekben szigorítást és enyhítést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



Megjegyzés: a szigorítás/ enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

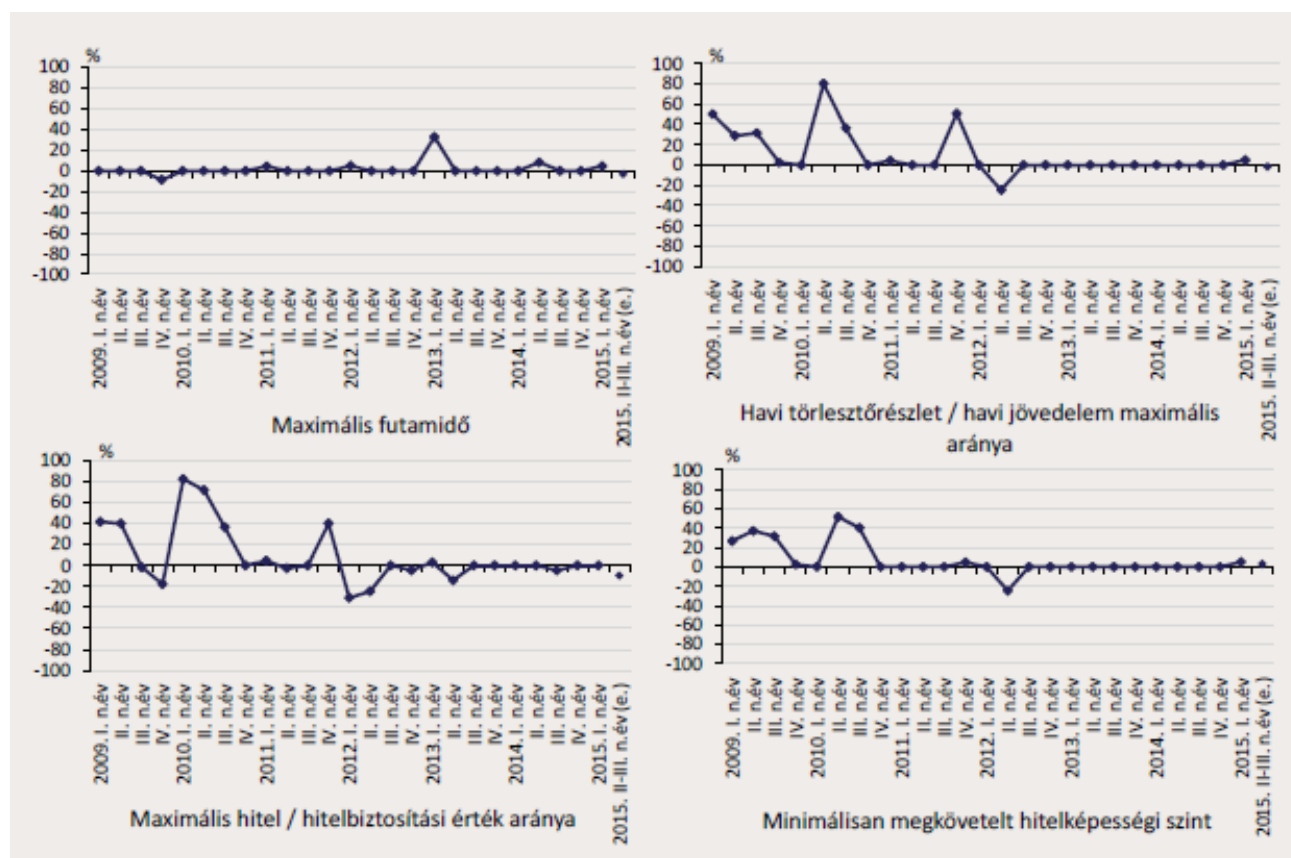
A hitelnyújtási feltételeken belül a nem árjellegű feltételek⁷ (9. ábra) közül a bankok – a válaszok szerint – csak a „maximális hitel/hitel folyósítási érték aránya” mutató kismértékű enyhítését tartják szükségesnek a következő fél évben, a többi nem árjellegű feltétel indikátora esetében nem terveznek érezhető változást a következő félévre.

⁷ Nem árjellegű feltételek: konkrét szerződéses feltételek, amelyek mellett a bank hajlandó hitel folyósítására (pl.: fedezeti követelmények, az adós kötelezettségvállalásai, a hitel/hitelkeret maximális nagysága stb.).

9. ábra

Hitelezési feltételeken belül a nem árjellegű feltételek a lakáscélú hitelek piacán

(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége, pozitív érték szigorításra utal, negatív érték enyhítésre piaci részesedéssel súlyozva)



Megjegyzés: a szigorítás/enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

A lakáshitelezés *árjellegű feltételeit*⁸ (10. ábra) illetően a bankok válasza szerint szükséges:

- a hiteleken lévő szpred növelése;
- a kockázatosabb hiteleken lévő prémium csökkentése, és

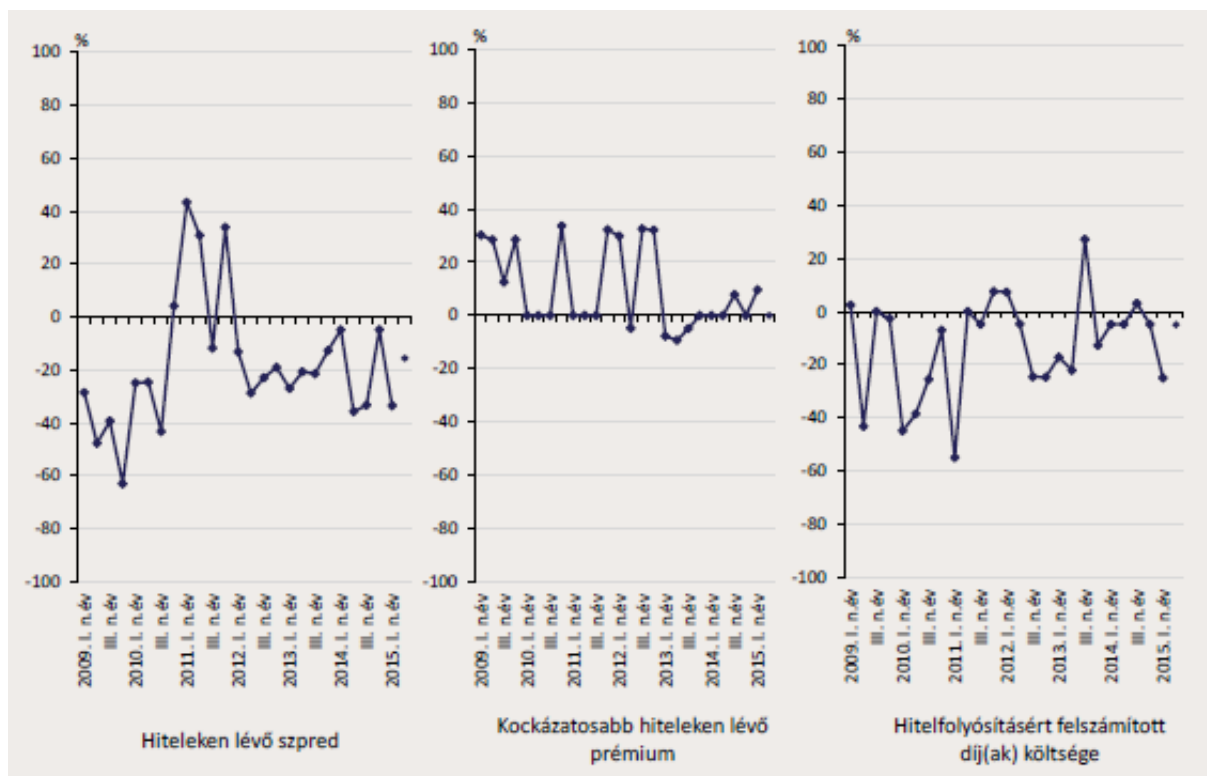
⁸ Árjellegű tényezők: direkt költség tényezők, pl. a kamatszint és a forrásköltség közötti szpred, a hiteldíjak, kockázati prémium.

- a hitelfolyósításért felszámított díj(ak) költségének mérséklése.

10. ábra

Hitelezési feltételeken belül az árjellegű feltételek a lakáscélú hitelek piacán

(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége, pozitív érték szigorításra utal, negatív érték enyhítésre piaci részesedéssel súlyozva)



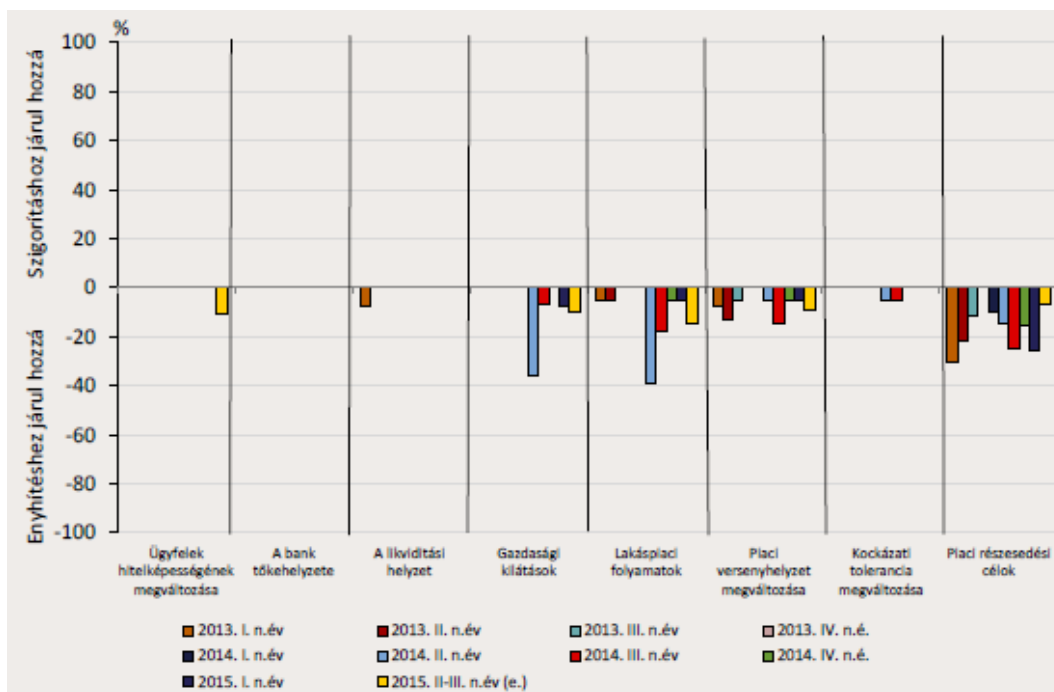
Megjegyzés: a szigorítás/enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

A lakáshitelezési feltételek változásához (szigorításához/enyhítéséhez) – a bankok véleménye szerint – a nagyszámú *befolyásoló tényező* közül az ügyfelek hitelképességének megváltozása, a piaci részesedési célok, a lakáspiaci folyamatok, a piaci versenyhelyzet megváltozása és a gazdasági kilátások járultak hozzá a legnagyobb mértékben (**11. ábra**).

A banki válaszok szerint a lakáscélú hitelek nyújtásához e befolyásoló tényezők mindegyikének esetében 2015 I. negyedévében enyhítés történt, és további enyhítésre lesz szükség a következő fél évben is.

11. ábra

A hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a lakáscélú hitelek esetében
(az adott tényező kapcsán a szigorításhoz illetve az enyhítéshez hozzájárulást jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



3.5.A lakossági hitelkereslet alakulása

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség elemzése után figyelmünket a hitelkereslet tényezőire és mozgató rugóra fordítjuk, arra hogyan alakul az adott banknál megjelenő hiteligények száma és nagysága. A feltett kérdés tehát az, hogy a szezonális hatásoktól eltekintve az elmúlt negyedévben, és a következő félévben hogyan változott/változik a banknál megjelenő hiteligény. A lakáscélú hitelek iránti kereslet változására az „erősebb” minősítés a jellemző, azaz a 2015 I. negyedévében a kereslet növekedése valamelyest meghaladta a csökkenést, ami a várakozások

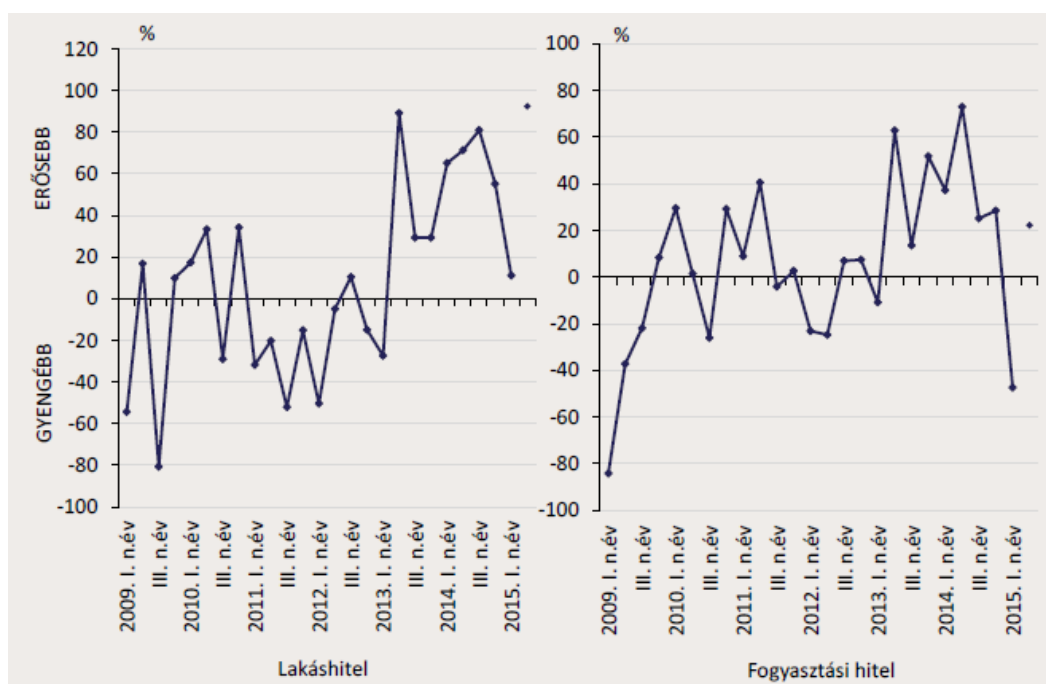
szerint a következő félévben már nagyobb mértékben valósul meg (**12. ábra**). Hosszabb időszakra megjegyezzük, hogy a 2011-2012 évekre a lakáshitel-kereslet jelentősebb mértékben csökkent.

A fogyasztási hitelek iránti keresletre a 2013-2014 I-III. negyedévi magas kereslet után 2015 I. negyedévében nagyarányú csökkenés valósult meg, a felmérés szerint a következő félévben viszont jelentős növekedés várható.

12. ábra

Hitelkereslet a háztartási hitelezési szegmensben

(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



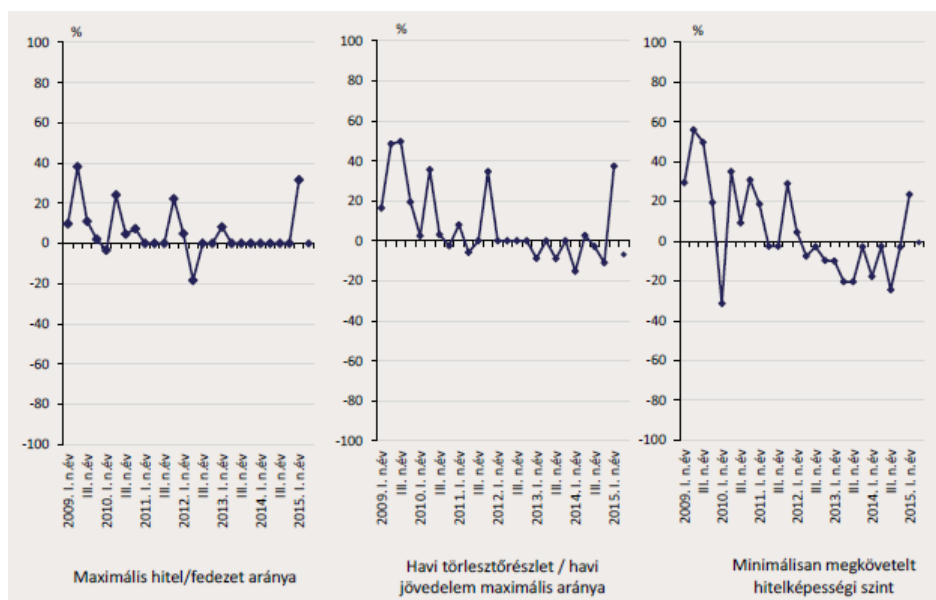
A fogyasztási célú hitelek piacán a keresletet befolyásoló feltételeken belül a *nem árjellegű feltételek* esetében a bankok szigorítanak a maximális hitel/fedezet arányára, a havi törlesztő részlet/havi jövedelem arányára, valamint a minimálisan megkövetelt hitelképességi szintre vonatkozó feltételeket (**13. ábra**).

A fogyasztási célú hitelek piacán a keresletet befolyásoló feltételeken belül az *árjellegű feltételek* vonatkozásában a bankok a hitelkereslet ösztönzése érdekében enyhítenék a szabályozást a hiteleken lévő szpred és a hitelfolyósításért felszámított díj(ak) költség esetében és nem változtatnának a kockázatosabb hiteleken lévő prémium nagyságán (**14. ábra**).

Ami a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezőket a fogyasztási célú hitelek esetében illeti (15. ábra), hogy itt meghatározóbb szerepet játszanak olyan – az enyhítéshez hozzájáruló – tényezők mint az ügyfelek hitelképességének megváltozása, a gazdasági kilátások és a kockázati tolerancia megváltozása, mint a lakáscélú hitelekkel kapcsolatban (11. ábra) láttuk. A lakáshitelek változásához hozzájáruló tényezőkhöz képest eltérést jelent az is, hogy a fogyasztási hitelek esetében a gazdasági kilátások és a kockázati tolerancia megváltozása 2015. I. negyedévében – a felmérés szerint – jelentős szigorítást tenne szükségessé.

13. ábra

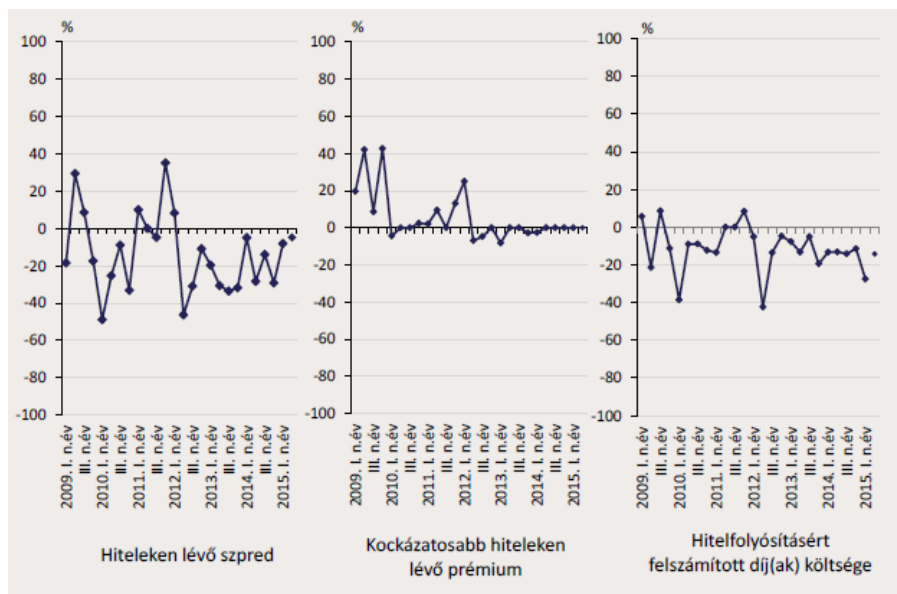
Hitelezési feltételeken belül a nem árjellegű feltételek a fogyasztási célú hitelek piacán
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége, pozitív érték szigorításra utal, negatív érték enyhítésre piaci részesedéssel súlyozva)



Megjegyzés: a szigorítás/enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

14. ábra

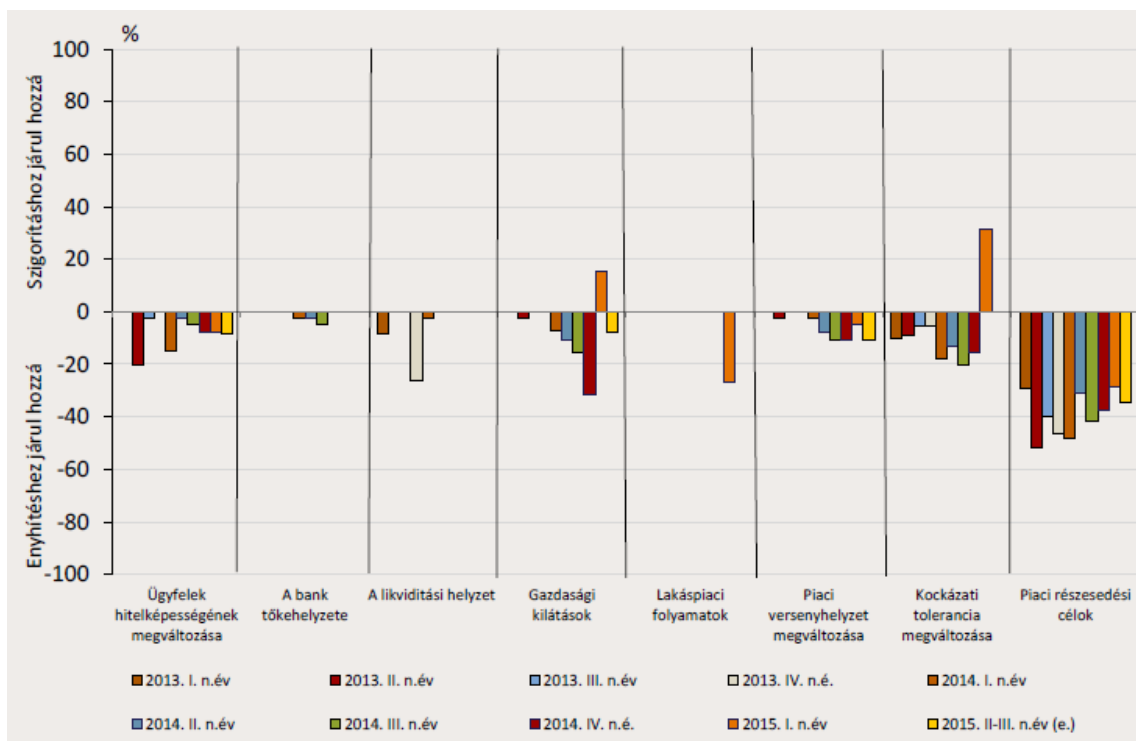
Hitelezési feltételeken belül az árjellegű feltételek a fogyasztási célú hitelek piacán
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége, pozitív érték szigorításra utal, negatív érték enyhítésre piaci részesedéssel súlyozva)



Megjegyzés: a szigorítás/enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

15. ábra

A hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a fogyasztási célú hitelek esetében
(az adott tényező kapcsán a szigorításhoz, illetve enyhítéshez hozzájárulást jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



3.6. Fogyasztási típusú hiteltermékek portfóliója

Vizsgálatunk közvetkező lépése a kihelyezni kívánt hitelmennyiség fogyasztási típusú hiteltermékek szerinti összetételének (portfóliójának) változására irányul. Itt tehát azt elemezzük, hogyan alakul a szabad felhasználású jelzáloghitel, az egyéb (személyi/áru) fogyasztási hitel és a gépjármű finanszírozást szolgáló hitel nagysága.

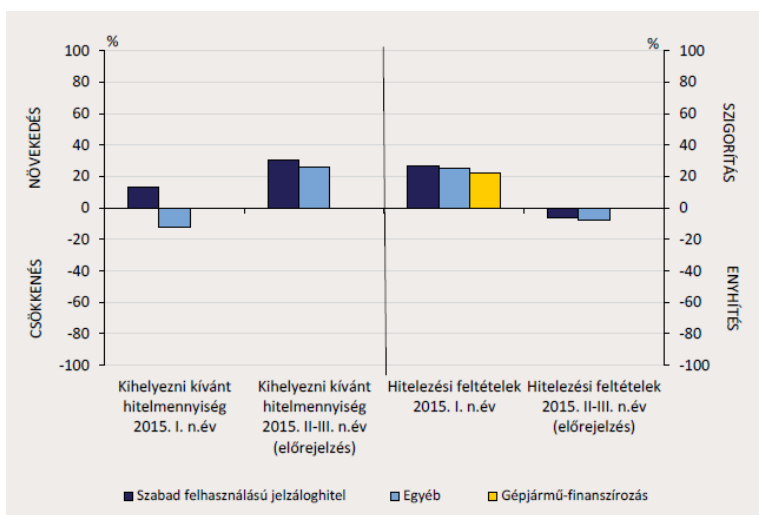
A **16. ábra** szerint 2015. I. negyedévében az előző negyedévhez képest a kihelyezni kívánt fogyasztási hitelek nettó nagysága a szabad felhasználású jelzáloghiteleké nőtt az egyéb fogyasztási hiteleké pedig csökkent, miközben a gépjármű finanszírozási hiteleké nem változott. 2015. II-III. negyedévekre vonatkozó előretekintés szerint a szabad felhasználású és az egyéb felhasználású hitelek mennyisége várhatóan nagyobb mértékben nő.

A hitelmennyiség ilyen irányú változásával 2015. I. negyedévében a hitelezési feltételek szigorodása járt, a következő félévre pedig enyhítése jelezhető előre.

16. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelezési feltételek változása a különböző fogyasztási típusú hiteltermékeknél

(a növekedést/szigorítást és csökkenést/enyhítést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)

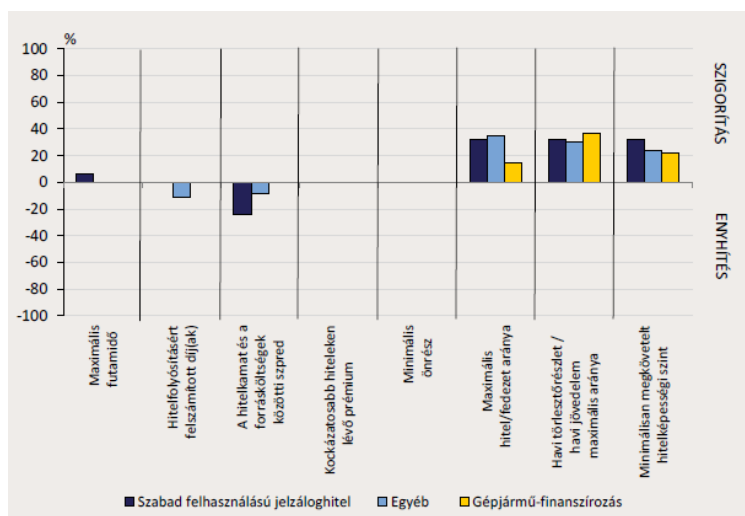


Megjegyzés: a szigorítás/enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

A hitelezési feltételek 2015. I. negyedévi nettó változásáról a különböző fogyasztási hiteltermékeknél a **17. ábra** részletesebben tájékoztat.

17. ábra

Hitelezési feltételek változása a különböző fogyasztásihitel-termékeknél 2015. I. negyedév
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



Megjegyzés: a szigorítás/enyhítés mértékét az ábra nem mutatja.

Ami a különböző fogyasztásihitel-termékeknél a *hitelek iránti nettó kereslet alakulását* illeti (**18. ábra**), azt látjuk, hogy 2015. I. negyedévében jelentős mértékű az eltérés a kihelyezni kívánt hitelmennyiségtől:

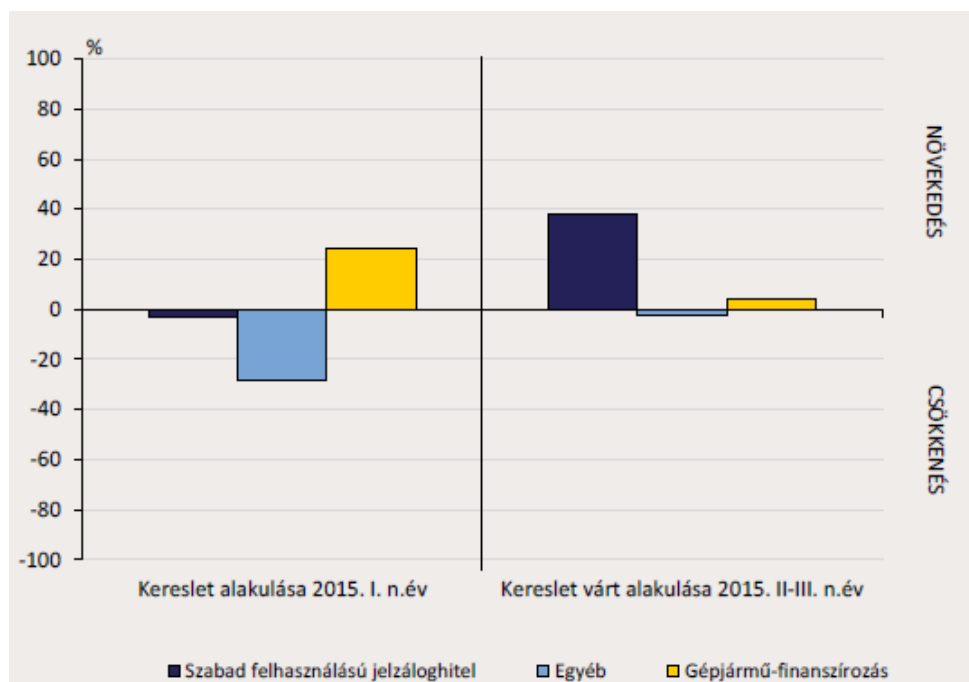
- a szabad felhasználású jelzáloghitel kereslete kismértékben csökkent szemben a bankok által kihelyezni kívánt hitelmennyiség növekedésével (lásd **16. ábra**);
- az egyéb fogyasztási hitelek kereslete nagyobb mértékben csökkent mint a kihelyezni kívánt mennyiség (lásd **16. ábra**), és
- a gépjármű-finanszírozás céljaira szolgáló fogyasztói hitel kereslete jelentősen nőtt szemben a kihelyezni kívánt mennyiség változatlanságával (lásd **16. ábra**).

2015. II-III. negyedévére a hitelkereslet várható nettó növekedése csak a szabad felhasználású jelzáloghitelek esetében jelentkezik, az egyéb fogyasztási hitelekkel kapcsolatban pedig nem szemben a kihelyezni kívánt hitelekkel (lásd **16. ábra**).

18. ábra

A hitelek iránti kereslet a különböző fogyasztásihitel-termékeknél

(a növekedést, illetve csökkenést jelző bankok arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



A fogyasztási hitelek hiteltermékek szerinti összetételének elemzése után *a háztartási hitelek teljes körére vonatkozóan* a következő két fontos szerepet játszó kockázati tényező alapján megvizsgáljuk *a háztartási hitelállomány minőségének alakulását*: az egyik a nem-teljesítési arány (default ráta), a másik a nem-teljesítéskori veszteség ráta (LGD) nettó változása.

Mint a **4. táblázatból** látható, 2015 I. negyedévében a fogyasztási hitelek *nem-teljesítési aránya* 28,2 %-kal csökkent az előző negyedévhez képest. Azon belül a ráta ennél is jobban (31,3 %-kal) csökkent a szabad felhasználású jelzáloghiteleknél, és kisebb mértékben (22,2 %-kal) a gépjármű finanszírozás esetében, ahol 2014 III. negyedévében a ráta emelkedése 36,7 %, 2014 IV. negyedévében pedig 27,7 % volt. Ezzel járóan viszont 2015. I. negyedévében a *veszteségráta* aránya az összes fogyasztási hitelnél 3,9 %-kal, a szabad felhasználású jelzáloghiteleknél 7 %-kal, az egyéb hiteleknél 3,9 %-kal, a gépjármű finanszírozás esetében viszont nagymértékben, 39,0 %-kal javult, ez utóbbi szemben az előző két negyedév kiemelkedő növekedésével.

4. táblázat

A fogyasztási hitelek minősége két kockázati tényező alapján

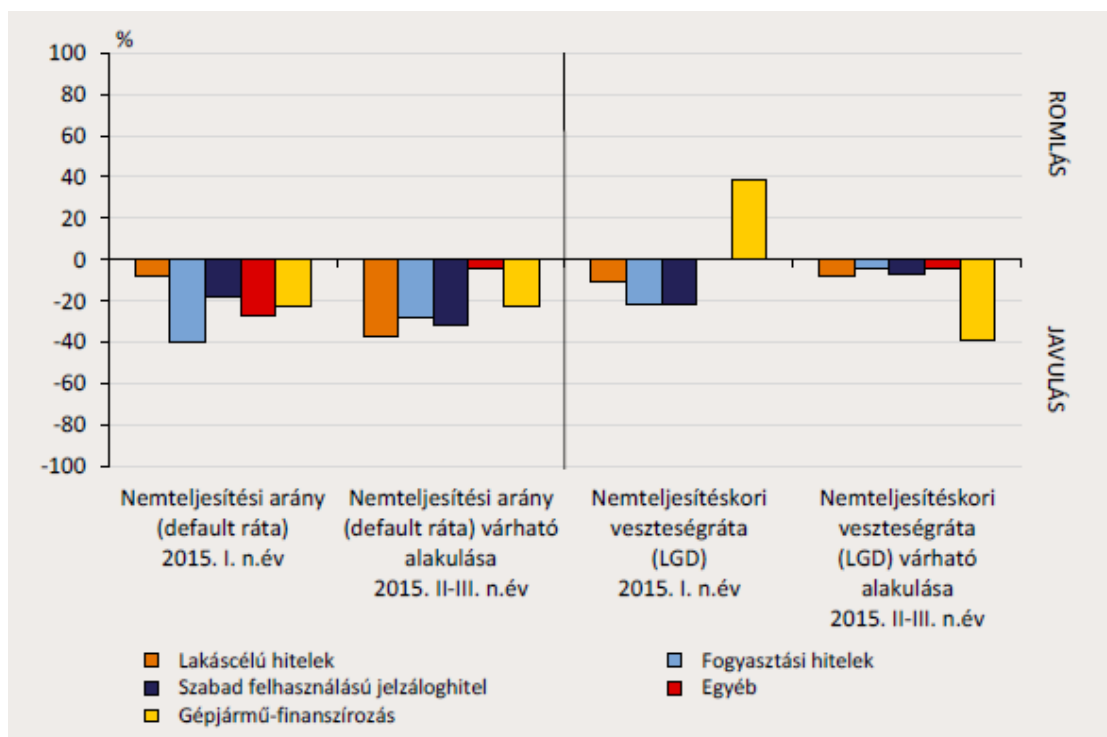
(nettó változás pozitív = növekedés)

	2013. 2.n.év	2013. 3.n.év	2013. 4.n.év	2014. 1.n.év	2014. 2.n.év	2014. 3.n.év	2014. 4.n.év	2015. 1.n.év
<i>Nem-telejesítési arány</i>								
Fogyasztási hitelek összesen	13,1%	0,0%	9,8%	-2,5%	-7,6%	-14,8%	-4,8%	-28,2%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	17,7%	0,0%	12,4%	0,0%	-7,6%	-14,8%	-4,8%	-31,3%
- hitelkártya/folyószámlahitel								
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-10,7%	0,0%	-21,1%	-2,5%	-21,8%	-11,6%	-4,8%	-3,9%
Gépjárműfinanszírozás	19,7%	23,2%	0,0%	0,0%	-16,2%	36,7%	27,7%	-22,2%
<i>Veszteségráta</i>								
Fogyasztási hitelek összesen	15,3%	0,0%	12,4%	0,0%	0,5%	1,2%	-4,8%	-3,9%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	17,7%	0,0%	12,4%	0,0%	0,5%	1,2%	-4,8%	-7,0%
- hitelkártya/folyószámlahitel								
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	-7,6%	-11,6%	-4,8%	-3,9%
Gépjárműfinanszírozás	0,0%	0,0%	0,0%	-15,6%	0,0%	36,7%	27,7%	-39,0%

Ami a lakáshitel-állomány minőségének változását illeti, 2015 I. negyedévében mind a lakáshitelek nem-telejesítési aránya, mind a veszteségráta csökkent az előző negyedévhez képest.

A háztartási hitelek (beleértve a lakáscélút is) 2015 II-III. negyedévére a hitelezési felmérésben előrejelzett *nem-telejesítési aránya* és *nem-telejesítéskori veszteség rátája* egyaránt tovább javul (19. ábra).

A háztartási hitelek nem-teljesítési aránya és a nem-teljesítéskori veszteségrátája
(a kockázatonövekedést és -csökkenést jelzők arányának különbsége piaci részesedéssel súlyozva)



3.7. Háztartási MNB-felmérés a hiteladósokról

A 2007-es és 2013-as háztartási kérdőíves felmérés után a Magyar Nemzeti Bank 2014 augusztusában ismét felmérést végzett a hitellel rendelkező háztartások körében. A felmérés célja az volt, hogy az MNB mélyebb szintű információkhoz jusson a hitellel rendelkező háztartások hitelfelvételi és megtakarítási szokásairól, valamint átfogó pénzügyi helyzetéről.

Az elszámolás és a forintosítás megkönnyítheti a hiteltörlesztést a folyamatban részt vevő fogyasztók számára. A felmérésben az adósok választ adhattak arra, hogy jelenleg van-e 30 napnál nagyobb késedelmük, és ezt mi okozza. A lehetséges problémák közül az elszámolás szempontjából a törlesztő részlet megemelkedése, valamint a nem várt jövedelemcsökkenés számít relevánsnak, hiszen a kompenzáció a jövedelemarányos törlesztő részlet csökkenésén keresztül javíthatja az adósok helyzetét. Az egyes lehetőségekre adott válaszok gyakorisága alapján a mintában szereplő adósok körében ez a két probléma számít a legjelentősebbnek (rende

88, illetve 64 százalék). Az elszámolás és a forintosítás során ezen adósok esetében tehát a törlesztési problémák enyhülnek, nő a teljesítővé válás valószínűsége.

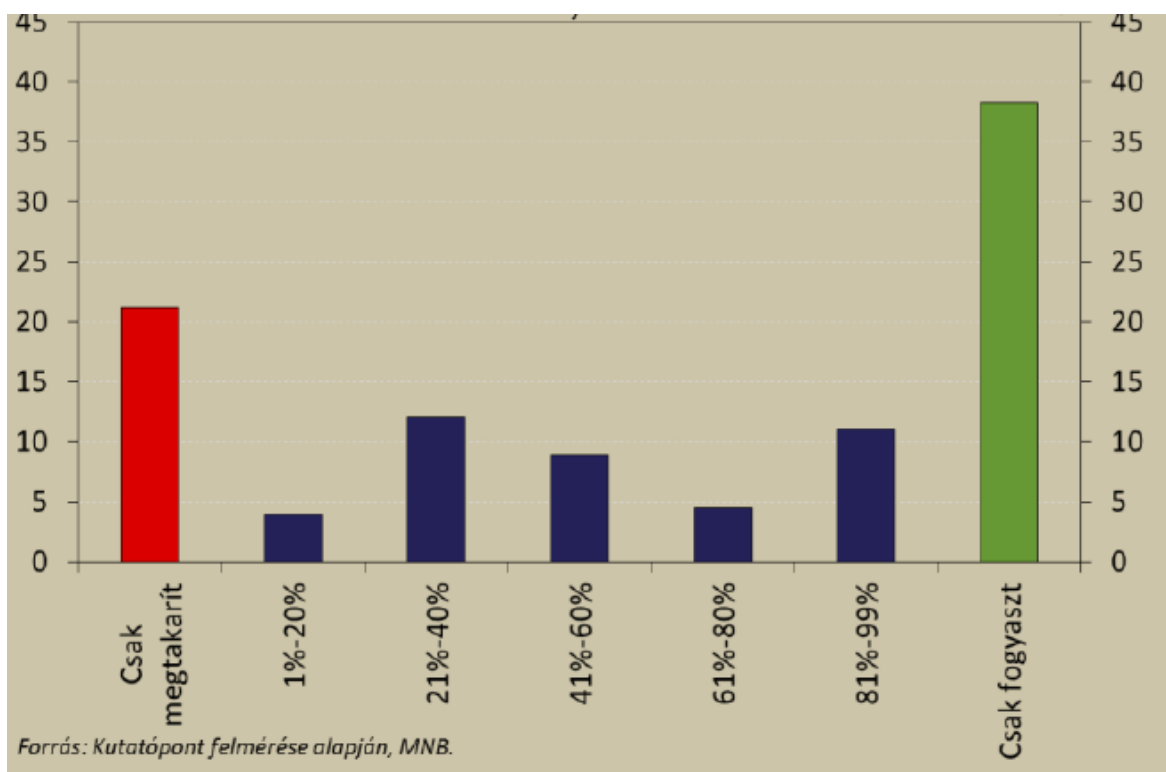
Az is kérdéses azonban, hogy a kompenzáció nyomán kialakuló törlesztő részlet csökkenés elegendő lenne-e a törlesztési gondokkal küzdőknek az újbóli teljesítéshez. A felmérés ezt is vizsgálja. Megkérdezték a legalább 30 napos késedelembe esett adósokat arról is, hogy a törlesztő részlet 15 százalékos csökkenése elegendő lenne-e számukra ahhoz, hogy megszűnjenek törlesztési nehézségeik. A felmérésben részt vevő, tényleges választ adó devizahittel rendelkező adósok több mint egynegyede igenlő választ adott. Az összes válaszoló körülbelül egyötöde nem tudta megítélni, hogy hogyan változna a helyzete ebben az esetben. Az MNB várakozása szerint a teljesítő adósoknál átlagosan 20-25 %-kal csökkenhet a törlesztő részlet, a mostani vizsgálatnál azonban figyelembe kell venni, hogy a késedelembe esett ügyfeleknél ez jóval kisebb lehet a fennálló hátralékos tartozások miatt.

Az elszámolás és a forintosítás nem csak a nem-teljesítő adósokat érinti. A teljesítő adósok törlesztő részletének csökkenésén keresztül a folyamatnak a fogyasztás bővülésén keresztül gazdaságélénkítő hatása is lehet. A felmérés során rákérdeztünk, hogy a teljesítő adósok mire fordítanák azt a többletet, melyet törlesztő részletük 15 százalékos csökkenése okozna. Látható, hogy a devizahitelesek mintegy fele a rendelkezésre álló többletjövedelem minimum 80 százalékát fordítaná fogyasztásra (**20. ábra**).

A felmérésben arról is kérdezték a devizahiteles válaszadókat, hogy amennyiben lehetőségük lenne kiváltani jelenlegi devizahitelüket fix törlesztésű forinthitelre, mennyi az a maximális fix törlesztő részlet, amelynél élnének ezzel a lehetőséggel. A válaszadóknak mindössze 14 százaléka nem váltaná át devizahitelét fix törlesztésű forinthitelre.

20. ábra

A rendelkezésre álló jövedelem többletfogyasztásra fordított hányada, %



Az átváltani szándékozók viszont jellemzően a korábbival megegyező, vagy kisebb törlesztő részlet reményében váltanának. Összességében tehát levonható a következtetés, hogy a mostani, kompenzáció utáni átváltás kielégítő az adósok számára is.

3.8. Az MNB-felmérések által nyújtott információk felhasználási irányai

Az ismétlődő *hitelezési felmérések* azáltal, hogy átfogó képet adnak a háztartási hitelezés legújabb trendjeiről, nélkülözhetetlen kiindulási pontot jelentenek az adósságrendezés szereplői számára. A *feltárt kvalitatív információk* lehetővé teszik a hitelezési folyamatok (növekedés és visszaesés, keresleti és kínálati tényezők szétválasztása/ változása, a befolyásoló tényezők megismerése, kockázat érzékelés, stb.) jobb megértését és átláthatóságát.

E szükséges szemléleti és módszertani tudás mellett a hitelezési felmérés *konkrét mennyiségi indikátorok megismertetésével* és ezáltal az *adósságrendezési mozgástér felvázolásával* is hasznosan segítheti az adósságrendezési folyamat résztvevőit abban, hogy viszonylag rövid idő alatt meg tudjanak egyezni a kölcsönösen elfogadható pénzügyi feltételekben.

A hitelezési folyamatok felmérésének eredményei, ismeretei mindkét vázolt felhasználási irány számára sokoldalú segítséget adnak azáltal, hogy az olvasó a következő *alapvető fontosságú kérdéstípusokra* kaphat választ:

- mekkora a bankok által kihelyezni kívánt hitelmennyiség, a hitelezési hajlandóság;
- melyek és hogyan változnak a hitelezési standardok és feltételek;
- mekkora a hitelkereslet, illetve a nem-teljesítő hitelek és az adósságrendezés nagysága, és
- miként alakul a különböző típusú hiteltermékek portfóliójának minősége.

E kérdéscsoportok részletekbe menő megismerése végett az **1. mellékletben** tanulmányozható a hitelezési felmérésben használt kérdőív, és a kérdésekre adott banki válaszok számszerű összegzése. Így az **1. melléklet** lehetővé teszi a kérdőív 2013-2015. I. negyedévi időszakra vonatkozó eredményeinek a fentiekben bemutatott elemzésnél mélyebb vizsgálatát, ami – többek között – azzal az előnnyel jár, hogy az ábrákon bemutatott változási irányok intenzitása az **1. mellékletben** szereplő számszerű válaszok alapján is megismerhető.

Az MNB másik időszakos *háztartási felmérése a hiteladósokról* pedig közvetlen, *mélyebb szintű információkat* nyújt a kevésbé és a jelentős mértékben eladósodott háztartások viselkedéséről, ahol továbbra is döntő tényező maradhat az adósság leépítés és a törlesztési teher.

4. Az 1000 fős mintavétel alapján készített lakossági felmérés főbb eredményei

A természetes személyek adósságrendezésének pénzügyi környezetének behatóbb megismerése végett általános jellegű lakossági felmérésre kérdőív alapján került sor abból kifolyólag, hogy az Országgyűlés 2015. június 6-án elfogadta a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvényt. A természetes személyek adósságrendezésére vonatkozó új törvényi szabályozás eszköz arra, hogy az adós és valamennyi hitelezőjének felelős együttműködése az adós fizetőképességét helyreállítsa, hozzájáruljon a fizetési nehézségekkel küzdők, valamint a túlzottan eladósodottak számára olyan fizetési fegyelmet megkövetelő adósságtörlesztési terv összeállításához, amely figyelembe veszi a hitelezők méltányos érdekeit, ugyanakkor az adós és annak családja létfenntartásának és lakhatásának biztosítását is. Az Országgyűlés – a hivatkozott törvény preambulumban kifejtettek szerint – a fizetési kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó, eladósodott természetes személyek számára az egyezségkötési lehetőség előtérbe helyezése, illetve a kiegyensúlyozott adósságrendezési folyamat szabályozási kereteinek megteremtése érdekében törvényt alkotott.

Az 1000 fős mintavételben az adósságrendezési eljárás egyes elemi tekintetében a megkérdezettek véleményére voltunk kíváncsiak, illetve a megkérdezettek családjának vagyoni helyzetére abból a szempontból, hogy ők jogosultak lennének-e ennek az eljárásnak a kezdeményezésére.

4.1. Az 1000 fős mintavétel módszertana, jellemzői

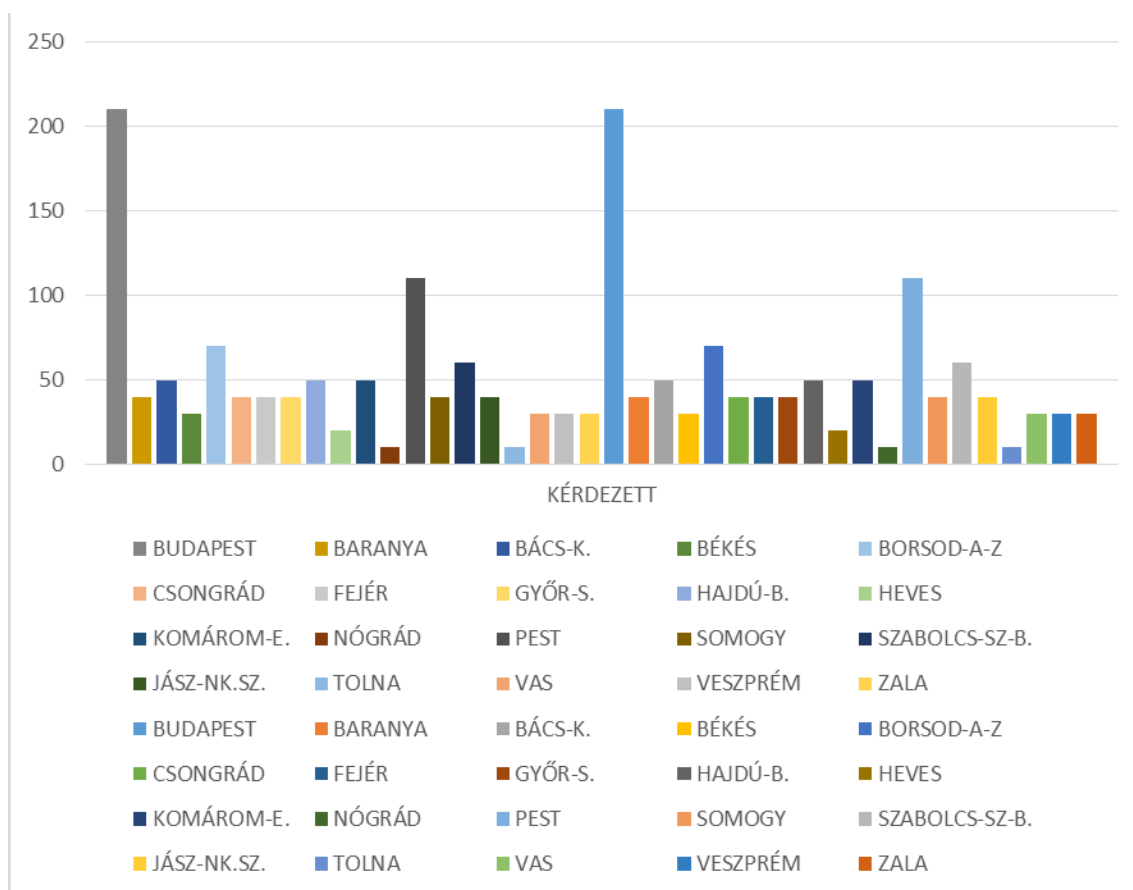
A felmérés célja a magyarországi családok jövedelme, eladósodása viszonyainak és az esetleges tartozásaik rendezési módjának, valamint az adósságrendezési eljárással kapcsolatos tájékozottságának a megismerése véletlenszerű mintavétel⁹ útján.

A felmérést a „Pénzügyi kutatások megvalósítása a TÁMOP-5.4.1-12. számú projekt keretében” a CompleXSolution Informatikai, Üzleti Kommunikációs és Szolgáltató Kft. végezte.

A mintavétel megoszlása a megyék lélekszámának arányában történt (21. ábra).

⁹ Az egyszerű véletlen mintavétel a valószínűségi mintavételi technikák körébe sorolható eljárás. Egyszerű véletlen mintavétel olyan mintavételi módszer, melynek alkalmazása során esetén az alapsokaság minden tagjának ismert, és ugyanakkora esélye van a mintába kerülésre.

1000 kérdőív megoszlása megyénként



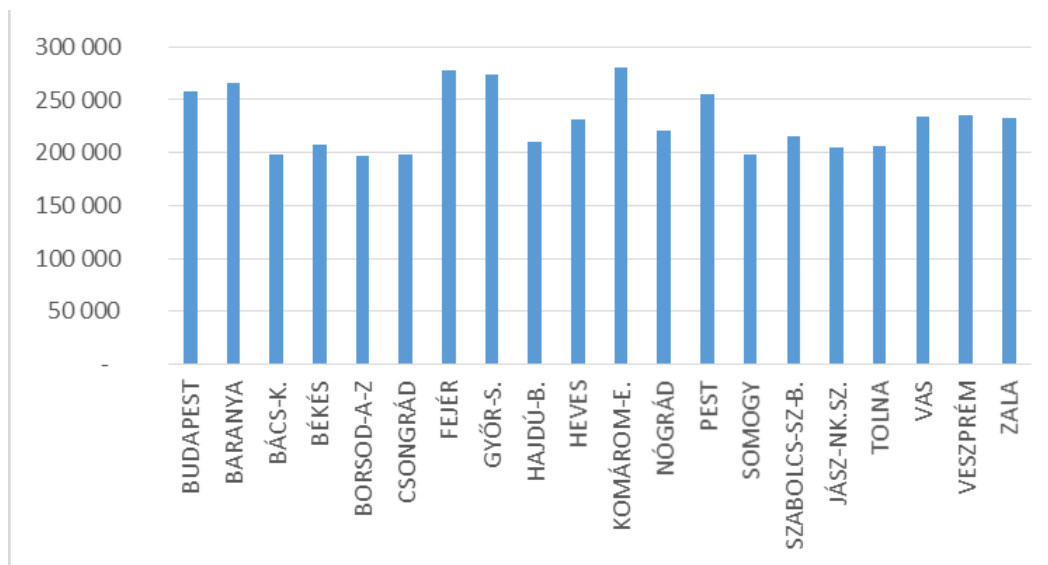
A magáncsöd intézményének előzetes elvárásait figyelembe véve, a megkérdezettek jövedelemmel rendelkező, kisebb-nagyobb hitelt vagy egyéb tartozásokat törlesztő családban élnek. Az alábbi felmérés során a megkérdezettek családjának összes jövedelmét vettük figyelembe, hiszen a tartozások – annak ellenére, hogy egy vagy két fő az adós – az egész család megélhetését érintik, adott esetben veszélyeztetheti. Tekintettel arra is, hogy a hitelek mögött sok esetben fedezetként a lakásul szolgáló ingatlan szerepel, amelyben a család él.

A **22. ábra** arról tájékoztat, hogy mely *megyék családi jövedelem szintje* emelkedik ki a többi közül, és mely megyék számítanak elmaradottnak a családi jövedelem aránya szempontjából. A felmérés szerint Győr-Sopron és Komárom-Esztergom megyékben magasabb a családok jövedelem átlaga, ezeket követi Fejér, Pest megye és Budapest. Ezen megyék mindegyike esetében a családi jövedelmi átlag a 250.000 forint felett van.

A családi jövedelem szintje a keleti régióban lévő megyékben a legalacsonyabb. A mintából adódóan az egy családra eső jövedelem szintje az alacsony jövedelmű megyék esetében mintegy 100.000 forinttal marad el a magas jövedelmű megyék szintjétől.

22. ábra

Megyéenkénti családi jövedelem átlag



Azonban a **22. ábra** alapján az is megállapítható, hogy az ország széttagoltsága nem tekinthető markánsnak, hiszen a megyéenkénti családi jövedelemátlag összege 200.000 és 300.000 forint között húzódik meg, azaz nincs egymástól elérhetetlen távolságban a két szélső (alsó és felső) határ.

A jövedelmek nagyságát, összetételét nem csupán az országon belüli területi elhelyezkedés befolyásolja, hanem az adott terület, településtípus munkaerő-piaci, demográfiai jellemzői, kulturális, oktatási hagyományai, színvonala.

Ugyanakkor a gazdasági aktivitáson túl a háztartás nagysága, az eltartottak száma befolyásolja döntően az egy főre jutó jövedelmek nagyságát. A legmagasabb egy főre jutó jövedelmekkel általában az egyedülálló háztartások rendelkeznek, ami alól csak néhány megye kivétel, mint pl. Somogy és Borsod, ahol ezen érték a 3 tagú háztartásokban a legmagasabb. A háztartás nagyságán belül alapvetően a gyermekszám a meghatározó, így nem találunk olyan területi

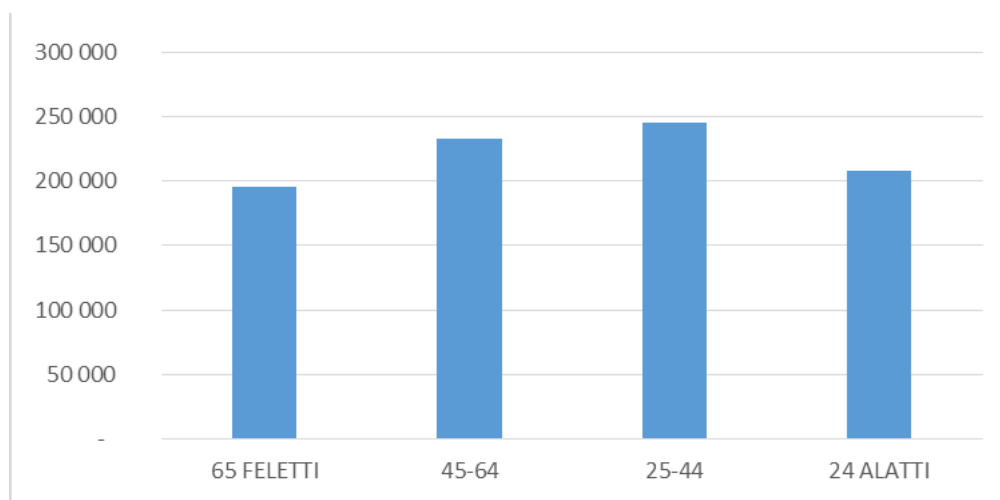
egységet, beleértve a fővárost is, ahol a legmagasabb egy főre jutó jövedelemmel ne a gyermektelen háztartások rendelkezzenek.

További jövedelmet befolyásoló tényező az életkor, ami ugyanolyan szignifikáns különbségeket indukál, mint a háztartás nagysága vagy az iskolai végzettség. Jelen esetben a *családi jövedelmek korcsoportonkénti megoszlása* (23. ábra) azt mutatja, hogy a 25-44 éves korcsoport családi jövedelme a legmagasabb, abban a korcsoportban ahol nagyobb számban fordul elő a jelzálog-hitel felvétele, legyen az akár lakáscélú, akár szabad felhasználású. Erre a korosztályra jellemző továbbá a lakásvásárlás, az otthonteremtés és a családalapítás. A tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az ehhez szükséges forrásokat az alacsony, illetve közepes családi jövedelemmel rendelkező családok csak hitelből tudták/tudják előteremteni.

A családi jövedelem nagysága szempontjából ezt a csoportot a 45-64 éves korosztály követi, akik valószínűleg a fentiekben kifejtett okok miatt már rendelkeznek hitellel, azaz a családalapításhoz, otthonteremtéshez szükséges forrásokat hitelből teremtették elő.

23. ábra

A kérdezett korcsoportonkénti családi jövedelem átlaga



Ez az a két korcsoport, akik számára az adósságrendezési eljárás igénybevétele indokolt lehet, abban az esetben, ha a már felvett hitelek visszafizetése valamilyen oknál (például munkahely elvesztése) fogva elnehezül.

A 24 éven aluli lakosság átlaga kismértékben megelőzi a 65 év felettiekét, ami adódhat abból, hogy a 25 év alattiak többsége még vagy már családban él, ahol a tényleges kereső személyek a szülők. Viszont a 65 év felettiek többsége tekintetében az alacsony jövedelemi szint abból adódhat, hogy esetleg már csak egy jövedelemmel, a nyugdíjjal rendelkeznek.

A családok anyagi helyzetének elemző áttekintése abból a szempontból is elengedhetetlen, hogy ez képezi az adósságrendezési eljárás alapját. Hiszen a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény 6. §-a szerint *az adósságrendezési eljárás során össze kell számítani az adós, adóstárs minden vagyonát és bevételét*, amellyel az adósságrendezési eljárás kezdeményezésekor rendelkezett, továbbá az is, amelyet a bírósági adósságrendezési eljárás elrendeléséig, valamint az adósságrendezési eljárás időtartama alatt szerez, amely az alábbi vagyonelemekből állhat:

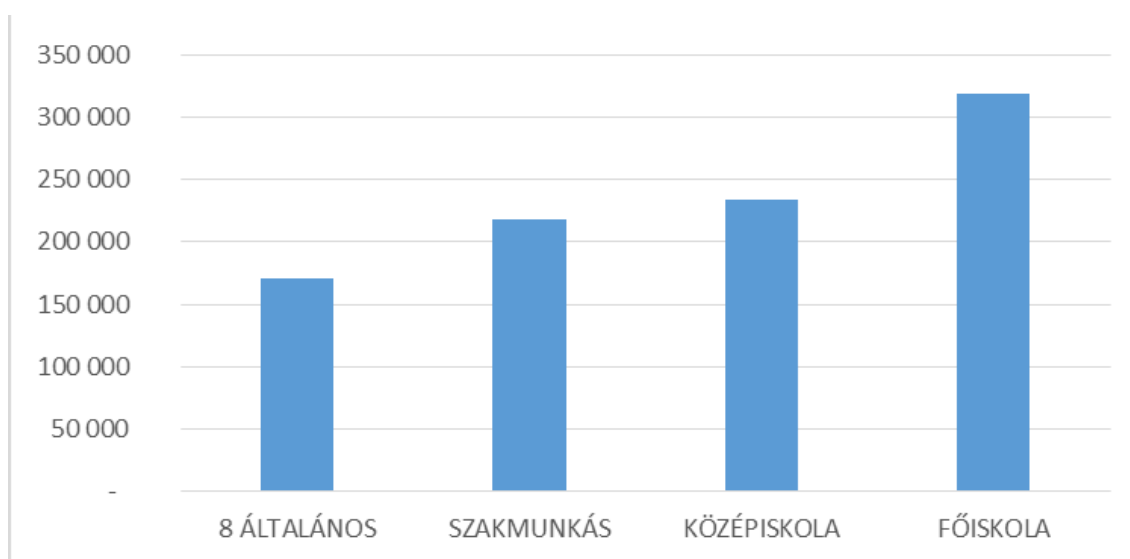
- Az adós által az adósságrendezési eljárás előtt *óvadékba adott vagyontárgy* csak akkor vonható az adósságrendezésbe, ha az óvadék jogosultja a kielégítési joga megnyíltától számított 60 napon belül az óvadék tárgyára nem gyakorolta közvetlen kielégítési jogát; ebben az esetben az óvadék jogosultja követelését a zálogjogosultakra irányadó szabályok szerint érvényesítheti az adósságrendezési eljárásban. A kielégítési jog megnyílt az adósságrendezés kezdeményezése benyújtásának időpontja. Az óvadék tárgyának értékét a kielégítési jog megnyíltának időpontjára vonatkozóan kell megállapítani. Ha az óvadék jogosultja az óvadék tárgyából közvetlenül kielégítette a követelését, a fennmaradó összeget köteles az adós részére átutalni.
- Az adósságrendezési eljárásba tartozik *az adós és adóstárs valamennyi tartozása*, továbbá az egyéb kötelezett azon tartozása, amely vonatkozásában az adóssal egyetemlegesen kötelezett, vagy amelynek kezele vagy dologi kötelezettje. Az a 75 év alatti, aktív korú közeli hozzátartozó, aki a jelzáloggal terhelt vagy pénzügyi lízingszerződéssel érintett e törvény szerinti lakhatási feltételek megtartására szolgáló lakóingatlanban rendelkezik lakóhellyel, az adósságrendezés időtartama alatt erre az ingatlanra vonatkozóan köteles viselni a lakás fenntartásával összefüggő költségeket, kivéve, ha súlyosan beteg vagy fogyatékkal élő.

A **24. ábra** az átlagos jövedelmet az iskolai végzettség szerint ábrázolja. A 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők jövedelmi átlaga meghaladja a 150.000 forintot, míg a szakmunkás végzettséggel rendelkező személyek átlagos jövedelme már meghaladja a 200.000 forintot. A

középiskolai végzettséggel rendelkező személyek jövedelme azonban már megközelíti a havi 250.000 forintot. Azonban a felsőfokú, legalább főiskolai végzettséggel rendelkező személyek jövedelmi átlaga meghaladja a 300.000 forintot. Mindezek alapján egyértelmű kapcsolat, hogy a magasabb iskolai végzettség magas átlag jövedelemmel párosul, azaz a vagyoni helyzet és iskolai végzettség párhuzamosan alakul.

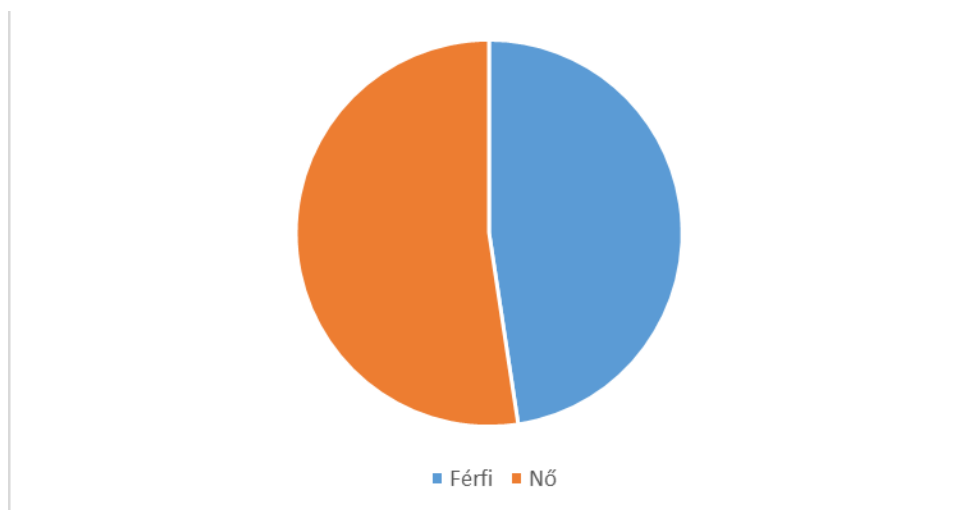
24. ábra

Az iskolai végzettség alapján a jövedelem átlaga



Az adósságrendezési eljárás azon személyek számára jelenthet alternatívát, akik alacsony iskolai végzettséggel, és így alacsony vagy közepes jövedelemmel rendelkeznek, de jelentős hitelt vett fel abban a reményben, hogy később ennek forrását is elő tudja teremteni. Továbbá ehhez a családi csődfelügyelő – pénzügyi és jogi – szakmai értelemben is segítséget nyújthat.

A **25. ábra** arról tájékoztat, hogy a vizsgált mintában a nemek aránya hogyan jelenik meg. A megkérdezettek tekintetében a nemek aránya majdnem kiegyensúlyozott, azaz a megkérdezett személyek között a nők száma csupán kis mértékben haladta meg a férfiak számát. Ez fontos abból a szempontból, hogy a válaszok tekintetében a nem aránya kiegyenlített.

1000 megkérdezett nemenkénti megoszlása

A fentiekben kifejtettek alapján a hiteltartozások és azok fedezetésre fordítható jövedelem erősen függ a válaszadók vagyoni helyzetétől, életkorától, lakóhelyétől és iskolai végzettségétől is. Ez utóbbi összefüggések akkor is szignifikánsak maradnak, ha kiszűrjük a vagyoni helyzet hatását.

4.2. Az 1000 fős mintavétel alapján a családok anyagi helyzetének (jövedelmeinek, tartozásainak, elmaradásainak) bemutatása

A megkérdezettek családi jövedelmének, különböző létszám, korcsoport iskolai végzettség megoszlásoknak elemzése után a tartozások elemzése következik. Előrebocsátjuk, hogy a tartozások elemzése során az alábbi fogalom használatával élünk:

- *jövedelem*: a megkérdezett családjának összes jövedelme;
- *tartozás*: ebben összesítve szerepel a családok lakás hitele, szabad felhasználású hitele, személyi kölcsöne, gépjármű vásárlási hitele, áru-vásárlási hitele, folyószámla-hitele, és
- *elmaradás*: ide összesítve beletartozik minden típusú hitel tekintetében a határidőben meg nem fizetett részlet, kifizetetlen közműdíjak, közös költségek, adók.

Az **5. táblázat** és a **26. ábra** azt mutatja, hogy az 1000 család jövedelméhez hogyan viszonyul a tartozások összege, valamint mennyi a teljes elmaradás, és azon belül a 90 napon túli elmaradás.

5. táblázat

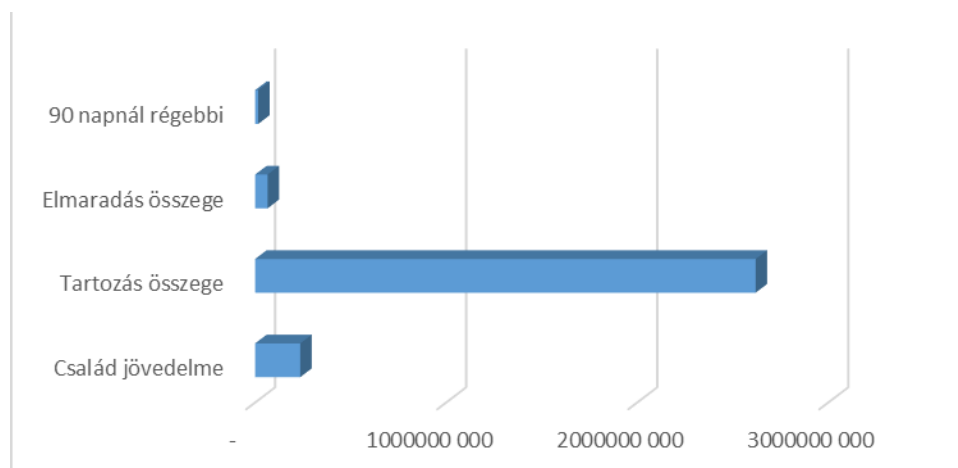
A család jövedelme, tartozása és azok tekintetében a fizetési elmaradások

	Család jövedelme	Tartozás összege	Elmaradás összege	90 napnál régebbi
Forint	236 374 300	2 620 273 000	65 512 000	16 600 000
Család	1 000	629	376	24
Átlag Ft	236 374	4 165 776	174 234	691 667
Százalék		63%	38%	2%

Megállapíthatjuk, hogy megkérdezettek válasza alapján egy család átlagos havi nettó jövedelme 236.374 forint. A megkérdezett 1000 fős mintából 629 főnek van tartozása, amely azt jelenti, hogy a családok 63 %-ának jelenleg van tartozása, amelynek átlagos összege 4.165.776 forintot jelent.

26. ábra

1000 család jövedelméhez viszonyított tartozások (Ft)



A 629 családból 376 főnek van elmaradása a tartozásainak megfizetése tekintetében, azaz a megkérdezett 1000 fős mintából 38 %-uknak van elmaradása a fizetési kötelezettségei tekintetében, amely elmaradásnak az átlagos összege 174.234 forint.

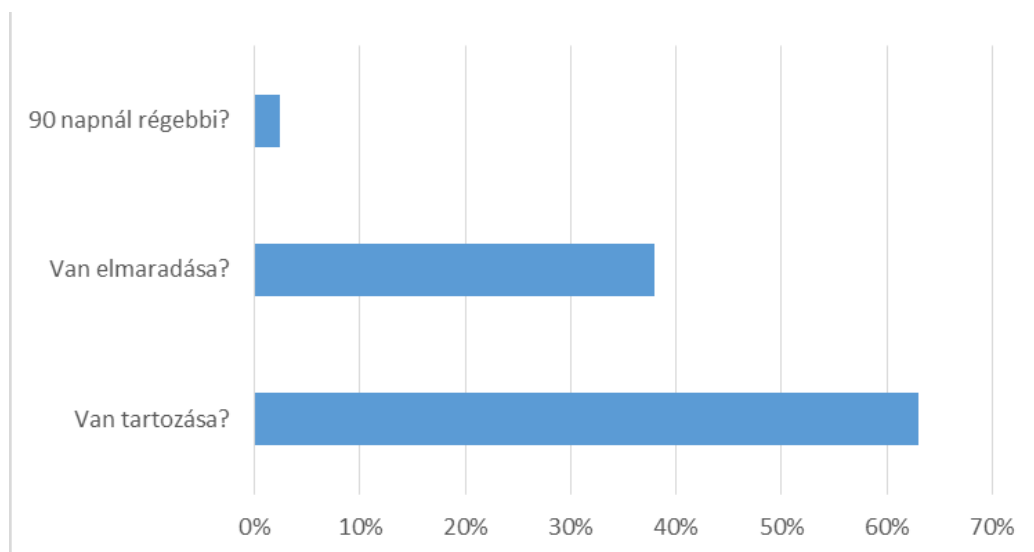
Az 1000 fős mintából 24 családnak van 90 napnál régebbi tartozása, amely azt jelenti, hogy a megkérdezettek 2 %-a rendelkezik olyan fizetési kötelezettséggel, amelyet 90 nap óta nem tud kifizetni, és ennek átlagos összege 691.667 forint.

Ez utóbbi két csoport az, akik számára az adósságrendezési eljárás egy lehetőséget jelent arra, hogy objektív szakmai képviselő bevonásával áttekintsék anyagi helyzetét, és a jelenlegi hitelspirálból valamilyen megoldási alternatíva kidolgozására kerüljön sor. Mivel a magáncsődeljárás lényege abban fogalmazható meg, hogy az adósnak jogi keretet biztosít a tartozásai, elmaradásai rendezésére vonatkozóan a hitelezőivel történő megállapodásra. Ugyanakkor a magáncsődeljárás elsősorban a hiteladósok, illetve a többféle fizetési késedelmet felhalmozó személyek adósságcsapdából való kikerülését tűzi ki célul, tekintettel arra, hogy ezeket a lakossági csoportokat a végrehajtási és kényszerértékesítési eljárásokban történő adósságrendezés csődvédelem nélkül egyre nehezebb helyzetbe sodorja.

A **27. ábra** bemutatja, hogy az 1000 család esetében százalékban kifejezve hány családnak van tartozása (63%), elmaradása (38 %), valamint 90 napnál régebbi elmaradása (2 %).

27. ábra

Tartozások százalékban kifejezve



A megkérdezettek közül az elmaradással rendelkezők kezdeményezhetik a magáncsődeljárást, amely eljárással kapcsolatban fel kell arra hívni a figyelmet, hogy a természetes személyek adósságrendezési eljárásáról szóló 2015. évi CV. törvény rendelkezései alapján az adós saját döntésétől függ, hogy vállalja-e az eljárásból fakadó előnyöket, kööttségeket.

Az eljárás kétségtelen előnye az adós számára, hogy a csődvédelem alatt nem kell számolnia végrehajtási, zálogtárgy kényszerértékesítési és egyéb igényérvényesítésekkel, végrehajtói költségekkel, továbbá nem kell tartania attól, hogy a hitelezők versengése rövid időn belül megfosztja az értékesíthető vagyonától, azaz lakóingatlanát sem tarthatja meg, és kilakoltatásnak néz elébe. Az adósságrendezés ugyanakkor rugalmasabb, kötetlenebb és költségtakarékosabb eljárás, amelynek elsődleges célja, hogy az adós és a hitelezők között megállapodás jöhessen létre. Ennek során az adós és hitelezői megállapodhatnak a fizetéskönnyítő megoldásokról, az adós fizetési kötelezettségeit átstrukturálhatják, kedvezőbb fizetési ütemezést dolgozhatnak ki, amelynek keretében az adós mentesül a késedelmi kamat megfizetése alól, és részbeni elengedésre is sor kerülhet. Az állam ehhez átmeneti csődvédelmet biztosít. A hitelező számára pedig az eddig behajthatatlan tartozás megtérülhet.

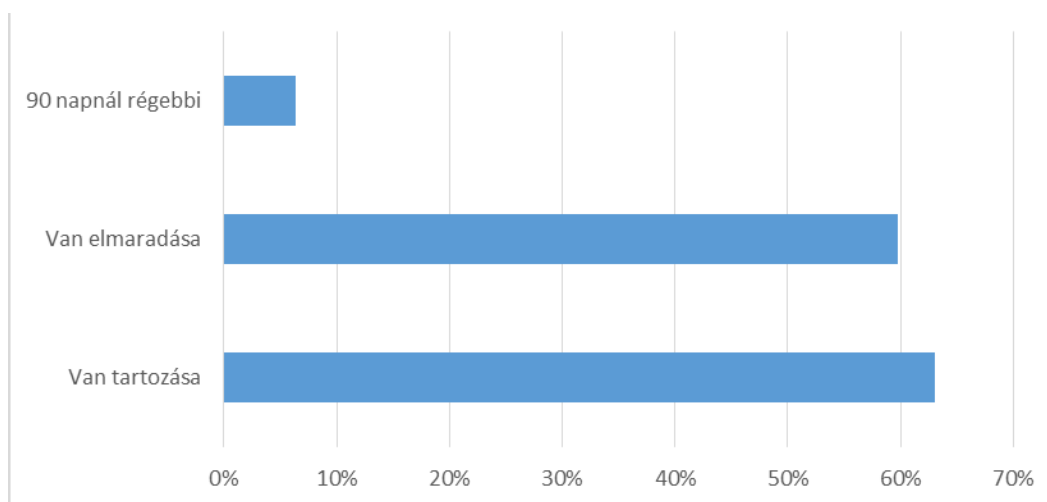
A **6. táblázat** és a **28. ábra** alapján megállapíthatjuk, hogy az 1000 fő 63 %-ának van tartozása, amelyből 60 % elmaradással is rendelkezik, azaz van olyan fizetési kötelezettsége, amelyet határidőben nem tudott teljesíteni, és így potenciálisan a természetes személyek adósságrendezési eljárásban érdekelt lehet. Továbbá az elmaradással rendelkező 60%-on belül 6 %-nak a 90 napnál régebbi elmaradással rendelkezik, azaz minden tizedig tartozással és elmaradással rendelkező több mint 3 hónapja egyes fizetési kötelezettségeit nem tudja teljesíteni. Ez utóbbi kör számára kiemelten fontos lehet egy olyan családi vagyonfelügyelő (szakmai képviselő) igénybe vétele, aki a jelenlegi helyzeten bármilyen módon tanácsaival változtatni tud.

6. táblázat

Tartozással rendelkezőkön belül az elmaradás és a 90 napnál régebbi elmaradás megoszlása százalékban kifejezve

Van tartozása	Van elmaradása	90 napnál régebbi
63%	60%	6%

28. ábra

A családok tartozásai és elmaradásai százalékban kifejezve

Az adósságrendezési eljárás ugyanakkor az adós és a hitelező érdekének összeegyeztethetőségét célozza meg, azaz az adós és a hitelező motivációja, érdeke közötti optimális egyensúly megteremtésére tesz kísérletet. Azonban az eljárás egyik alapelve, hogy a hitelezői követeléseket az adós vagyonának, jövedelmének terhére rendezni kell, azaz az adósságrendezési eljárás nem jelenti azt, hogy a hitelezőnek el kellene engednie az adós teljes tartozását, éppen ellenkezőleg a cél az, hogy az adós teljesíteni tudja fizetési kötelezettségeit. Ennek alapján a hitelezők számára a magáncsőd eljárás azért lehet előnyös, mert a hosszadalmas, költséges és sokszor eredménytelen behajtási eljárások helyett rövidebb, belátható időn belül juthat kiszámítható mértékű megtérüléshez. Továbbá az adós fizetési fegyelmét az adósságrendezési eljárásban az állami felügyelet biztosítja, ezért a hitelezőknek nem kell az adósok visszaélészerű intézkedésitől tartaniuk.

4.3. Az 1000 fős mintavétel során megkérdezettek véleménye a családi vagyonfelügyelő intézményéről

A természetes személyek adósságrendezéséről szóló törvény egy teljesen új jogintézményt vezet be Magyarországon, ezért megkérdeztünk 1000 személyt, hogy családját képviselve válaszoljon arra, hogy hallott-e erről a fontos kezdeményezésről vagy ismeri ennek a lényegi tartalmát.

Megjegyezzük, hogy azokat a személyeket, akik nem ismerték ez a jogintézményt, azokat röviden tájékoztattuk a főbb jellemző vonásokról. A családi vagyonfelügyelőnek kulcsszerepe lesz az adósságrendezési eljárások sikeres lefolytatásában. A családi vagyonfelügyelő tulajdonképpen fizetéseképtelenségi szakértő, aki felügyeli az adós gazdálkodását, és számos jogi, szervezési és pénzügyi feladatot lát el, az eljárásokban döntés-előkészítő, végrehajtói és felügyelői szerepet is betölt. Ugyanakkor a családi vagyonfelügyelők és a feladataik ellátásában közreműködők a Családi Csődvédelmi Szolgálatot¹⁰ magában foglaló kormányhivatallal munkavégzésre irányuló tartós jogviszonyban álló személyek.

Ezt követően mindenkit megkérdeztünk arról, hogy igénybe venné-e a családi vagyonfelügyelő segítségét. Azoktól, akiknek nincs tartozásuk, vagy elmaradásuk kértük, hogy képzeljék el, ha fizetéseképtelen helyzetben lennének, akkor elfogadnák-e az ilyen jellegű segítséget. A **7. táblázat** és a **29. ábra** a felmérés során kapott válaszok megoszlását mutatja.

7. táblázat

A megkérdezettek véleménye a családi vagyonfelügyelőről

Hallott a csőd védelemről	Nem hallott a csődvédelemről	Igénybe venné	Nem venné igénybe
59%	41%	62%	38%

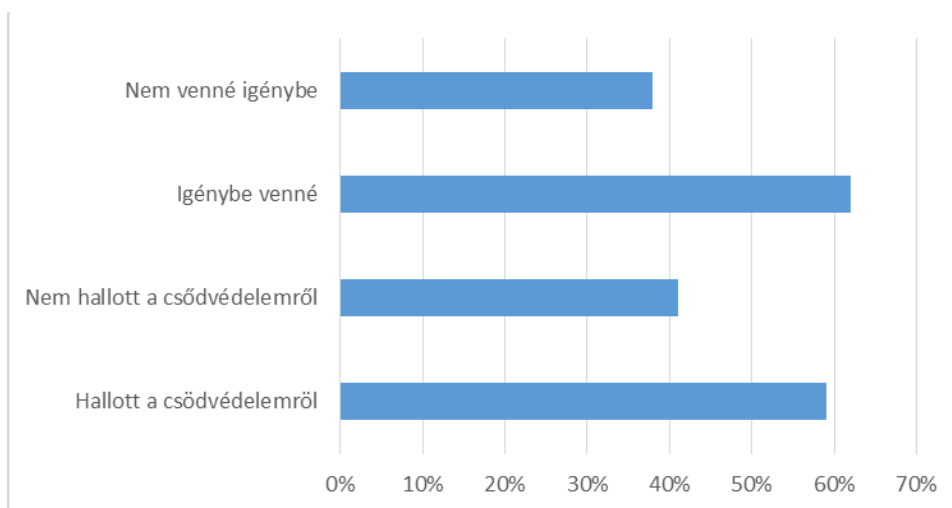
¹⁰ Felhívjuk a figyelmet továbbá arra, hogy a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény 11. § (2) bekezdése szerint a Családi Csődvédelmi Szolgálat

- a lakosság részére tájékoztató anyagokat tesz közzé az adósságok felhalmozódásának és a túladóssodottság elkerülésének érdekében célszerű intézkedésekre, valamint az adósságrendezés kezdeményezésének feltételeire és eljárásrendjére vonatkozóan, közzéteszi az adósságrendezéssel összefüggő beadványok, űrlapok, jognyilatkozatok mintáját,
- ellátja a családi vagyonfelügyelők tevékenységének szakmai felügyeletét, tevékenységük szakszerűsége és szabályszerűsége érdekében belső kontroll rendszereket működtet, szakmai útmutatókat, módszertani anyagokat, szabályzatokat készít, biztosítja az adósságrendezési ügyekkel összefüggő iratok, nyilvántartások biztonságos tárolását, kezelését, rendszerezését, megőrzését, archiválását, az eljárás résztvevőivel való kapcsolattartás ügyviteli és szervezési feltételeit.

Mint látható, azok közül, akik nem ismerték a természetes személyek adósságrendezési eljárásának lehetőségét (41 %), többen a tájékoztatás után úgy válaszoltak, hogy igénybe vennék a családi vagyongfelügyelő segítségét (62 %). Ennek alapján *megállapítható, hogy a lakosság véleménye alapján is a jogintézmény bevezetése indokolt.*

29. ábra

A családi vagyongfelügyelő jogintézményének ismertsége és elfogadottsága



5. A természetes személyek adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultak köre

Az 1000 fős mintavétel alapján készített lakossági felmérés főbb eredményeinek ismertetése után az adósságrendezési eljárás alkalmazására való *gyakorlati felkészülés második lépéseként* annak meghatározására teszünk kísérletet, hogy – az elfogadott törvény alapján – milyen nagyságú azoknak a természetes személyeknek (adósnak és adóstársaknak) a köre, akik jogosultak a magáncsődbe történő belépésre.

Mint ismeretes *a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény 7. §-a* szerint:

Az adósságrendezés az alábbi együttes feltételek esetén kezdeményezhető:

- a) ha az adósnak – önálló adósi vagy adóstársi minőségében, adóstársaival együtt – összességében – kamattal, járulékokkal növelten – egy vagy több, összesen *legalább 2 millió forint, de legfeljebb 60 millió forint közötti, hatósági vagy bírósági úton érvényesíthető tartozása van,*
- b) az a) pont szerinti tartozások meghaladják az adós, adóstárs adósságrendezésbe tartozó vagyonát, de nem haladhatják meg az adós, adóstárs belföldön található vagy hozzáférhető vagyonának 200%-át, azzal, hogy ez utóbbi rendelkezés szempontjából a vagyonba beleértendő az adós, adóstárs öt évre számított, adósságrendezésbe vonható várható bevétele is, de nem tartozik bele a 6. § (2) bekezdésében meghatározott vagyon, illetve bevétel,
- c) az a) pont szerinti tartozások legalább 80%-a az adós (adóstársak) által elismert vagy nem vitatott,
- d) az a) pont szerinti *tartozások között legalább egy olyan van, amely már legalább 90 napja lejárt esedékességű, és ezen tartozás mértéke kamatokkal, járulékokkal növelten meghaladja az 500 000 forintot,*
- e) az a) pont szerinti tartozások közül a hátrasorolt követelések száma nem haladja meg az ötöt,
- f) a tartozások között van fogyasztói hitelviszonyból eredő tartozás vagy olyan hitelviszonyból eredő tartozás, amely az adós, adóstárs egyéni vállalkozásának finanszírozásával függ össze,

g) a tartozások egyike sem keletkezett olyan jogerős bírósági határozattal, amely az adós polgári vagy büntetőjogi felelősségét állapította meg olyan jogutód nélkül megszűnt társas vállalkozással összefüggésben, ahol az adós vagy adóstárs a tartozásokért való korlátlan helytállási kötelezettségének nem tett eleget vagy a korlátozott tagi felelősséggel jogellenesen visszaélt, vagy mint vezető tisztségviselőnek jogerősen megállapították a felelősségét a megszűnt vállalkozás hitelezőinek érdekeit sértő cselekmények miatt.

Ha a fentiekben említett pénztartozás valamelyike nem forintban áll fenn, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett – az adósságrendezési feltételek vizsgálatakor irányadó – deviza középárfolyamán kell a tartozás összegét számítani az adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultság szempontjából.

Adós és adóstárs csak közösen kezdeményezheti az adósságrendezési eljárást, és adósként, adóstársként egyidejűleg csak egy adósságrendezési eljárásban vehetnek részt.

A fentiekben meghatározott feltételeket az eljárás kezdeményezésekor kell vizsgálni. Ha utóbb derül ki, hogy az eljárás kezdeményezésekor az adós vagy adóstárs valótlan vagy hamis adatot szolgáltatott, hamisított vagy valótlan tartalmú okiratot nyújtott be, vagy a valóságnak nem megfelelően nyilatkozott, a hitelező az adósságrendezés iránti kérelem elutasítását vagy az adósságrendezési eljárás megszüntetését kezdeményezheti, a Családi Csődvédelmi Szolgálat vagy a családi vagyonfelügyelő pedig hivatalból kezdeményezi az adósságrendezési eljárás megszüntetését.

Nyilvánvaló, hogy *e feltételek mindegyikét vizsgálni, teljesíteni kell ahhoz, hogy egy adós számára a magáncsődbe való belépés lehetővé váljon.* Nyilvánvaló az is, hogy ennek teljes körű megítélése mindig csak egy-egy konkrét esetben lehetséges.

E feltételek közül jelen tanulmány számára csak *az a) és a d) pontokban szereplő feltételek* alapján tudjuk megvizsgálni, hogy hány olyan fogyasztói hitellel rendelkező adós van Magyarországon, akik eséllyel indulhatnak azért, hogy a magáncsődre vonatkozó kérelmük az adósságrendezési folyamat számára elfogadást nyerjen. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy e két feltétel tekinthető olyannak, amelyeket a legfontosabbnak tekinthetünk szemben a többi kiegészítő jellegű feltétellel.

E két feltételtípus követelményeit kielégítő adósok (adóstársak) számának meghatározása, pontosabban inkább becslése *a Magyar Nemzeti Bank szervezeti keretébe tartozó Központi Hitel Regiszter adatai alapján lehetséges.* Ezzel az adatforrással kapcsolatban azonban szükséges

megjegyezni, hogy az adatok pontossága kontrolladatokkal nem alátámasztott, s így csak *orientációs jelleggel tájékoztatnak a magáncsőd törvény szóban forgó két feltételeit kielégítő adósok számáról*. E két feltétel vonatkozásában azonban kiemelkedően fontos jellemzője a kutatásunk céljaira rendelkezésre álló adatoknak az, hogy

- egyrészt az adósok országos számát korcsoportok (25 évnél fiatalabbak, 25-44 évesek, 45-64 évesek és 64-nél idősebbek) szerint is bemutatja, és
- másrészt az adósok országos számát megyénkénti bontásban is elemezhetővé teszi (**8. táblázat**).

8. táblázat

Az adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultak száma, 2015. május 31.

Megye	korcsoport				Összesen
	fiatal (<25)	középkorú 1. (25-44)	középkorú 2. (45-64)	idős (>64)	
BARANYA	10	2262	2278	419	4969
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN	10	3577	331	469	4387
BUDAPEST	12	5744	5574	1087	12417
BÁCS-KISKUN	10	2033	1709	253	4005
BÉKÉS	13	2023	1998	346	4380
CSONGRÁD	5	1557	1588	222	3372
FEJÉR	6	2088	1965	309	4368
GYŐR-MOSON-SOPRON	5	2235	1969	343	4552
HAJDÚ-BIHAR	21	2511	2102	292	4926
HEVES	8	1801	1617	300	3726
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK	7	2062	1814	265	4148
KOMÁROM-ESZTERGOM	7	2013	1527	218	3765
Nem	1	290	348	51	690
NÓGRÁD	1	1026	1111	178	2316
PEST	16	5453	5145	863	11477
SOMOGY	12	1616	1508	255	3391
MEGYE	6	347	2582	344	3279
TOLNA	3	1082	895	161	2141
VAS	3	1009	976	188	2176
VESZPRÉM	10	1595	1509	228	3342
ZALA	5	107	1093	174	1379
Összesen	171	42431	39639	6965	89206

Megjegyzés: A táblázatban a „Nem” kifejezés a Magyarországon élő külföldiekre vonatkozik.

Forrás: MNB.

A táblázat arról tájékoztat, hogy jelenleg Magyarországon mintegy *89 ezer olyan adós (adóstårs) van, akik az a) és d) fontos feltételek szerint a potenciális kezdeményezők körébe tartoznak*. E létszám korcsoportok szerinti megoszlását tekintve, *a legnagyobb részarányt (47,6 %) a középkorú (25-44 éves) lakosság képviseli, a részarányt tekintve a közeli második helyen pedig a 45-64 éves lakossági korcsoport (44,4 %) áll*. E két korcsoport szociális szempontú adósságkezelésében nem mutatkozik jelentős különbség. Figyelemre méltó azonban, hogy ebből

a szempontból viszonylag magas arányt (7,8 %) képvisel az idős (64 év feletti) lakosság. Ennek alapján szükség van arra, hogy az adósságrendezés során *kiemelt szociális figyelem irányuljon a nyugdíjas korú lakosság szempontjaira, érdekeire.*

A potenciális magáncsőd eljárás kedvezményezésére jogosultak *területi (megyéenkénti) megoszlását* tekintve Budapest képviseli a legnagyobb részarányt (13,9 %), amit Pest megye követ (12,4 %-kal), majd a sorrendben Baranya megye (5,6 %) és Hajdú-Bihar megye (5,5 %) következik.

Fontos megjegyezni, hogy 2015-ben az ún. elszámolási törvény a nem teljesítő lakossági hitelek számát jelentősen csökkentette, ami azonban várhatóan csak egy átmeneti csökkentés volt, mivel a korábban nem teljesítő hitelek egy része – nagy valószínűséggel – újra késedelmes hitellé válhat. Ezért a Központi Hitel Regiszter adatai alapján meghatároztuk a 2014. december 31-i állapotnak megfelelően is a nem teljesítő hitelek számát (**9. táblázat**).

9. táblázat

Az adósságrendezési eljárás kezdeményezésére jogosultak száma, 2014. december 31.

Megye	korcsoport				Összesen
	fiatal (<25)	középkorú 1. (25-44)	középkorú 2. (45-64)	idős (>64)	
BARANYA	11	2324	2353	439	5127
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN	11	3701	3418	484	7614
BUDAPEST	14	5882	5734	1147	12777
BÁCS-KISKUN	11	2119	1757	249	4136
BÉKÉS	12	2083	205	384	2684
CSONGRÁD	6	1609	1645	238	3498
FEJÉR	7	2147	2051	321	4526
GYŐR-MOSON-SOPRON	5	2322	2016	358	4701
HAJDÚ-BIHAR	21	2671	2255	299	5246
HEVES	9	1848	166	326	2349
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK	9	2142	1859	283	4293
KOMÁROM-ESZTERGOM	8	2089	1559	234	3890
Nem	1	323	374	53	751
NÓGRÁD	1	1048	1143	178	2370
PEST	17	5547	5227	873	11664
SOMOGY	12	166	1538	271	1987
MEGYE	5	3625	2623	356	6609
TOLNA	4	1134	911	162	2211
VAS	2	1017	992	198	2209
VESZPRÉM	8	1606	154	237	2005
ZALA	5	1089	1112	179	2385
Összesen	179	46492	39092	7269	93032

Megjegyzés: A táblázatban a „Nem” kifejezés a Magyarországon élő külföldiekre vonatkozik.

Forrás: MNB.

A táblázat szerint a 2014 év végi adatok alapján *93.032 ügyfelt érintett volna a magáncsőd intézménye, 3 826 ügyféllel többet, mint 2015. május 31-én.* Ez a többlet úgy jött létre, hogy a 25-

44 éves lakossági csoport az elmúlt év végén 4 061 ügyféllel volt nagyobb, mint az elszámolási törvénnyel csökkentett ügyfél-létszám.

Mindezt figyelembe véve megállapítható, hogy az adósságrendezési eljárásba bevonható *ügyfelek száma 89 és 93 ezer között van, tehát – középértéken számítva – a bevonható ügyfelek száma mintegy 91 ezer fő.*

Következésképpen, *az adósságrendezésbe bevonható ügyfelek száma a 2015. évi lakosságszám (9 855 571) 0,9 %-át teszi ki.*

6. Az adósságrendezésben szerepet játszó intézmények körében végzett felmérés eredményei

6.1. A felmérés módszertani kiinduló pontjai

Eddig az adósságrendezésben szerepet játszó intézmények közül a fő hitelezői szerepet játszó bankokra irányult a figyelem az MNB által végzett Hitelezési Felmérés háztartási szegmensre vonatkozó tapasztalatai alapján (lásd a fenti 3. fejezetet).

Jelen fejezet alapjául szolgáló felmérést a „Pénzügyi kutatások megvalósítása a TÁMOP-5.4.1-12. számú projekt keretében” a CompleXSolution Informatikai, Üzleti Kommunikációs és Szolgáltató Kft. végezte a hitelező bankok, az önkormányzatok és a lakásszövetkezetek, társasházkezelők körében.

A felmérésben szereplő intézményekkel kapcsolatban bemutatjuk *azokat a formákat is, amelyekben fennáll a lakossági tartozás*. Az adósságrendezésről szóló törvény szerint ezek az intézmények a lakossági tartozási formákat a törvény 2. melléklete a következőképpen foglalja össze.

1. *Pénzügyi intézményekkel szemben fennálló tartozás*
 - 1.1. lakáshitel forintalapú, devizaalapú
 - 1.2. áruvásárlási hitel
 - 1.3. szabad felhasználású hitel
 - 1.4. személyi hitel
 - 1.5. folyószámlahitel
 - 1.6. gépjármű hitel
 - 1.7. lízingdíj
2. *Közüzemi tartozás (közműszolgáltatóval szemben fennálló tartozás)*
 - 2.1. villamosenergia
 - 2.2. gáz
 - 2.3. távhő
 - 2.4. vízdíj, csatornadíj
 - 2.5. szemétszállítási díj
3. *Hírközlési, távközlési díjak*

4. *Adók, egyéb köztartozások, állammal, helyi önkormányzattal, köztestülettel szemben közjogi jogviszonyból fennálló tartozások*

- 4.1. adónemek szerinti felsorolás
- 4.2. egyéb köztartozás, bírság
- 4.3. adók és más köztartozások kamata, adóbírság, járulékok
- 4.4. bírságok (szabálysértési, közigazgatási, rendbírság, pénzbírság, eljárási bírság)
- 4.5. pénzbüntetés, bűnügyi költség
- 4.6. köztestülettel szemben fennálló, adók módjára behajtandó tagdíj
- 4.7. állami kezesség beváltásából keletkező megtérítési igény (adók módjára behajtható)
- 4.8. diákhitel-tartozás (adók módjára behajtható)
- 4.9. jogalap nélkül felvett társadalombiztosítási, foglalkoztatási, fogyatékosági, lakástámogatási és szociális juttatások
- 4.10. mely adó- és más köztartozás megfizetésére engedélyezett a hatóság fizetési halasztást, részletfizetést, fizetési könnyítést

5. *Egyéb magánjogi tartozások*

- 5.1. lakbér, lakásbérleti, egyéb bérleti díj
- 5.2. társasházi közös költség és lakásszövetkezeti fenntartási, üzemeltetési célú fizetési kötelezettségek
- 5.3. magánszemélyekkel szemben fennálló polgári jogi jogviszonyból eredő tartozás
- 5.4. kereskedelmi vállalkozás által nyújtott áruhitelből eredő tartozások, vállalkozásoknak üzletszerű tevékenységéből származó követelése
- 5.5. állammal, önkormányzattal szemben fennálló polgári jogi jogviszonyból eredő tartozások,
- 5.6. munkaviszonyból származó tartozások (jogalap nélkül felvett juttatások, megtérítési kötelezettség, kártérítési kötelezettség)
- 5.7. jogi személlyel szemben polgári jogviszonyból eredő tartozás
- 5.8. büntetőügyben polgári jogi igénnyel összefüggő tartozások.

A fennálló hitelek továbbá a hitelezők szempontjából a tartozások kielégítési rendje szerint az alábbi hitelezői osztályokba csoportosíthatóak.

A. Kiemelt hitelezői követelések:

- i. a főhitelező jelzáloggal biztosított követelése a zálogjoggal terhelt ingatlan hitelkihelyezéskor megállapított forgalmi értékéig (ha ez nem állapítható meg, akkor az adósságrendezési eljárás kezdeményezésekor nyilvántartott hitelbiztosítéki értékig) azzal, hogy az ezt meghaladó követelést a c) pont szerinti egyéb hitelezői igények közé kell besorolni;
- ii. a főhitelezőn kívüli olyan jelzáloghitelező követelése, aki pénzügyi intézményként vagy munkáltatói kölcsönszerződés alapján kölcsönt folyósított, a kölcsönfolyósítás időpontjában alapul vett hitelbiztosítéki értékig, azzal, hogy az ezt meghaladó követelést a 17. pont szerinti egyéb hitelezők követelései közé kell besorolni;
- iii. az adósságrendezési eljárás kezdeményezése előtt megindított, és a bírósági adósságrendezésre tekintettel felfüggesztett végrehajtási eljárásokban a hitelező által előlegezett, de a végrehajtásból meg nem térült végrehajtási költség;
- iv. az adósságrendezési eljárás kezdeményezése előtt megindított, a bírósági adósságrendezésre tekintettel felfüggesztett bírósági végrehajtáson kívüli zálogértékesítés zálogjogosult által megelőlegezett költsége;

B. Privilegizált hitelezői követelések:

- i. a törvényen alapuló tartásra jogosult részére jogerős határozattal vagy egyezséggel megállapított tartásdíj, szüléssel járó költség és tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás (a továbbiakban együtt: tartásdíj) jogosultanként legfeljebb az öregségi nyugdíj legkisebb mértékének kétszeresét – a bíróság által megállapított méltánylandó esetekben legfeljebb az öregségi nyugdíj legkisebb mértékének háromszorosát – meg nem haladó havi összeggel számolva,
- ii. bíróság által jogerősen megállapított, természetes személyt járadékszerűen megillető kártérítés, jogosultanként legfeljebb az öregségi nyugdíj legkisebb mértékének másfélszeresét meg nem haladó havi összeggel számolva,
- iii. társasházi közös költségre vonatkozó követelés, lakásszövetkezeti fenntartási célú követelés, társasházanként, lakásszövetkezetenként legfeljebb 15 000 forintot meg

nem haladó havi összeggel számolva, ha pedig a közös költség részeként közműdíjakat is meg kell fizetni, akkor legfeljebb 30 000 forintot meg nem haladó havi összeggel számolva,

- iv. a természetes személyt egy összegben megillető, bíróság által jogerősen megállapított kártérítés, sérelemdíj, jogosultanként összesen legfeljebb 2 millió forint összegig,
- v. közérdekkel összefüggő követelések,

C. *Egyéb hitelezői követelések:* olyannak szemben fennálló követelése, aki

- i. üzletszerű gazdasági tevékenységével összefüggésben, végrehajtható okirattal vagy számlával igazolt, pénzfizetésre vonatkozó követeléssel rendelkezik az adóssal szemben,
- ii. az adós vagy adóstárs egyéni vállalkozó munkavállalója, az e jogviszonyából eredő, jogerős bírósági határozattal megállapított követelése tekintetében,
- iii. az adóssal, adóstárssal az adósságrendezés kezdeményezését követően bérbeadóként bérleti jogviszonyt létesít, az ebből származó követelése tekintetében,

D. *Hátrasorolt hitelezői követelések:* az adóssal szemben érvényesítendő olyan követelés,

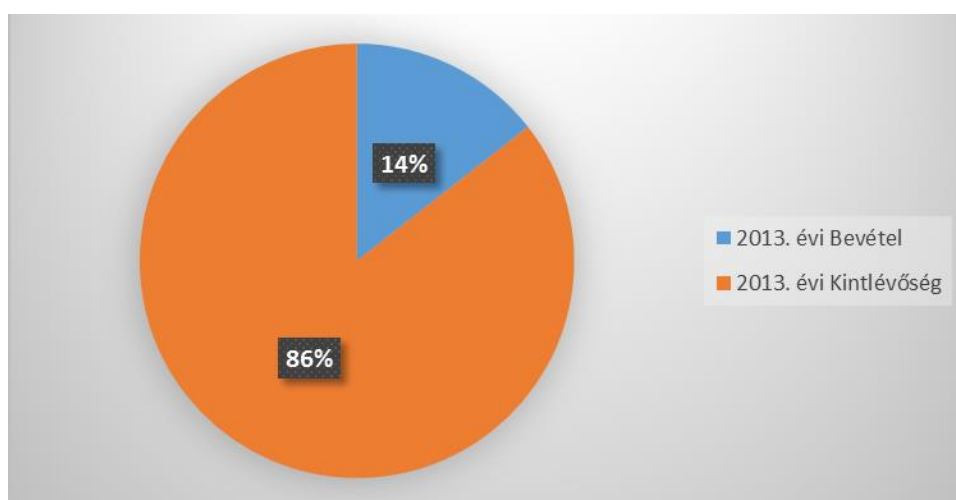
- i. amelynek jogosultja az adóstárs, egyéb kötelezett (kivéve a tartásdíjat és a kártérítést),
- ii. amelynek jogosultja az adós (adóstárs), egyéb kötelezett Ptk. szerinti közeli hozzátartozója, élettársa (kivéve a tartásdíjat és a kártérítést),
- iii. amelynek jogosultja olyan gazdálkodó szervezet, amelynek az adós, adóstárs vezető tisztségviselője, vezető állású munkavállalója, vagy a jegyzett tőke szerint legalább 5%-os részesedéssel rendelkező tagja,
- iv. olyan magánjogi tartozás, amely hatósági vagy bírósági úton érvényesíthető, de nem tartozik sem a kiemelt követelések, sem a privilegizált követelések, sem az egyéb hitelezők követelései közé.

6.2. A bankokra vonatkozó megállapítások

A kereskedelmi bankok válaszai alapján fontos kiindulópontot képez az a körülmény, hogy a lakossági hitelezés területén kiemelkedően magas a *hitelkintlévőség*¹¹ aránya a bevételekhez képest. Ezek az arányok 2014-ben 85 %, illetve 15 % volt, a 2013. évi arányokhoz nagyon közelálló és a bevétel mindössze csak 1 százalékponttal nő gyorsabban, mint az előző évben (**30.-31. ábra**).

30. ábra

A banki bevétel és kintlévőség, 2013

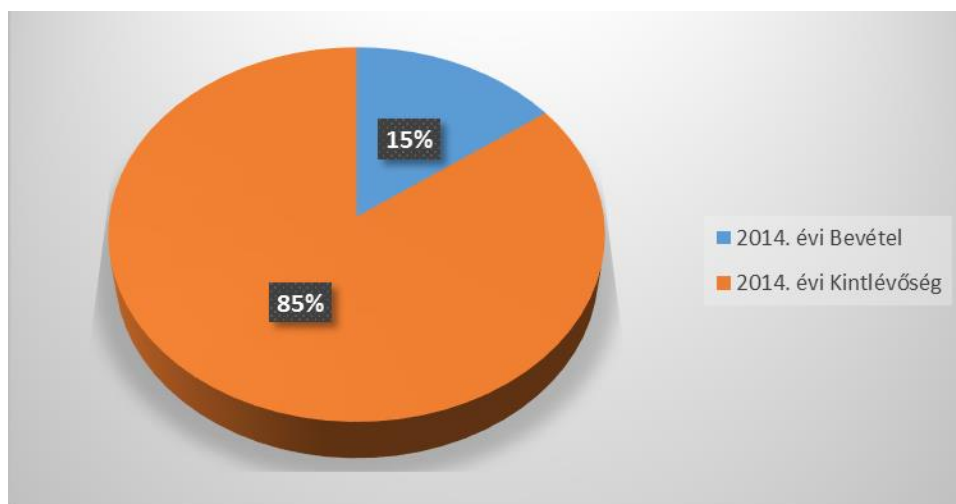


Nyilvánvaló, hogy – a bankok oldaláról nézve – az adósságrendezés szempontjából ez kedvezőtlen körülmény, hiszen a kereskedelmi bankok hitelképessége elsősorban nem a rendelkezésre álló források, a kihelyezett hitelek nagyságától, hanem annak szerkezetétől, összetételétől függ. Az elvárható rendben megtérülő hitelek ugyanis lehetővé teszik az újabb kihelyezéseket, míg a fizetések átütemezése, az elhúzódó törlesztések megingathatják a banki működést, ronthatják a bank megszerzett hírnevét, hitelképességét.

A lakossági hitelek nagyarányú kintlévősége tehát olyan helyzetet teremtett, amelyben a hiteladós kialakult jövedelmi és vagyoni helyzete veszélyezteti a bankok hitelképességét. Ez a körülmény *az adósságrendezési folyamat minden egyes szereplője számára a kompromisszum-keresés, az együttműködési készség nagyfokú érvényesülését teszi szükségessé.*

¹¹ Kintlévőség (követelés): előírt és nem teljesített fizetési kötelezettség fizetési határidőre való tekintet nélkül.
Hátralék (illetéktartozás): a kintlévőségből a végrehajtás alá vont vagy vonható fizetési kötelezettség.

A banki bevétel és kintlévőség, 2014



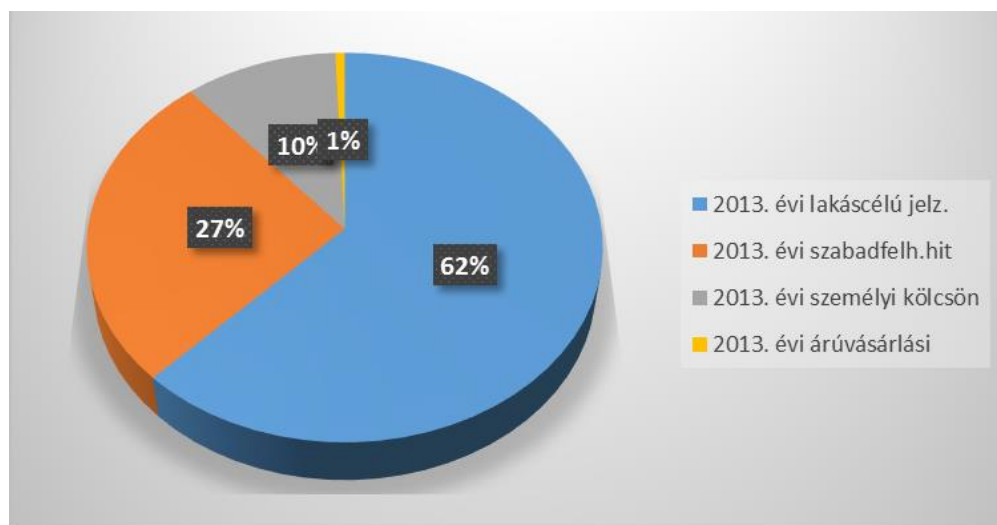
E nagyarányú kintlévőség *lakossági tartozási formák (csatornák) szerinti összetételéről* megállapítható, hogy ez a szerkezet 2014-ben nagyon közelálló volt a 2013. évi szerkezethez (**32-33. ábra**):

- a legnagyobb részarányt a lakáscélú hitelek képviselték (62 %-ot, illetve 61 %-ot);
- a szabad felhasználású hitelek aránya 27 %, illetve 28 % volt;
- a személyi kölcsön felvételek aránya mindkét évben 10 % volt, és
- az áruvásárlási hiteleké pedig mindössze 1 %.

A lakáscélú jelzáloghitelek közel kétharmados aránya indokolja azt a törvényi elhatározást, hogy 2016. szeptember 30-áig az első ütemben azok a személyek kérhetnek csődvédelmet, akiknek a lakhatásukra szolgáló ingatlanuk kényszerértékesítésére kerülhet sor, például azért mert a pénzügyi intézmény a hitelszerződést vagy a pénzügyi lízingszerződést felmondta, és ezen hitelügyletekben vagy mint adósok vagy mint dologi kötelezettek vagy kezesek érintettek. E szabályozásnak az a célja, hogy azok a hiteladósok, akiknek a lakhatását veszélyeztetik a moratórium megszűnése után a kényszerértékesítések még ideje korán csődvédelmet tudjanak kérni. A magáncsőd eljárásban ugyanis – ha törlesztő képességük helyreállítható és egyes vagyontárgyak értékesítéséből van forrás a hitelezőkkel történő megállapodáshoz – nagyobb eséllyel tartható meg a méltányolható méretű és mértékű lakóingatlan tulajdonjoga a hiteladós családoknál.

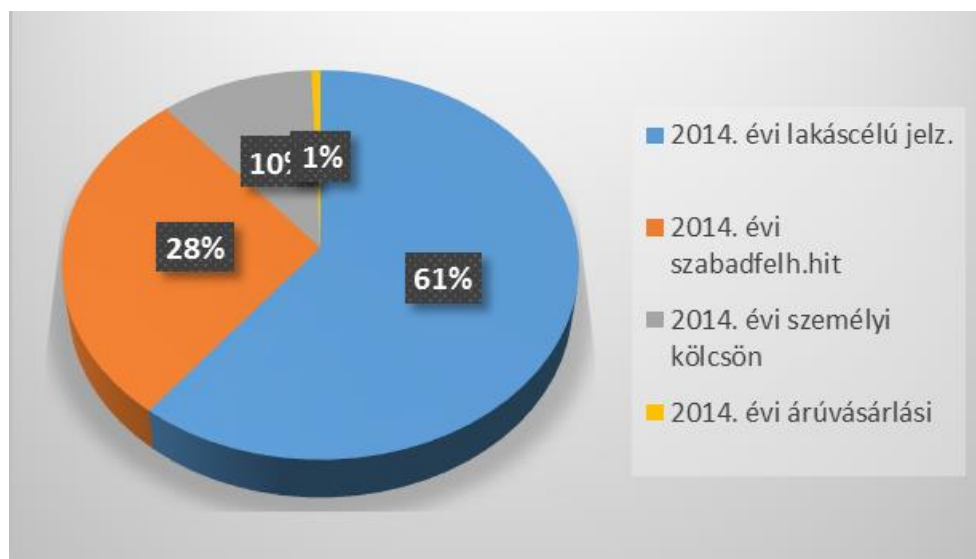
32. ábra

A banki kintlévőség megoszlása, 2013



33. ábra

A banki kintlévőség megoszlása, 2014



Tekintve, hogy a kintlévőségek nagy aránya szükségszerűen azzal jár, hogy a kereskedelmi bankok ügyélforgalma is jelentősen megnő, hiszen vele kapcsolatban gyakoribb és elmélyültebb találkozókra van szükség a bank dolgozói és az adósok között. A felmérés során megvizsgáltuk, hogy a banki gyakorlatban hogyan oszlik meg a *fogadott ügyfélszám az egyes lakossági hiteltartozások formák (csatornák) között (34.-35. ábra)*.

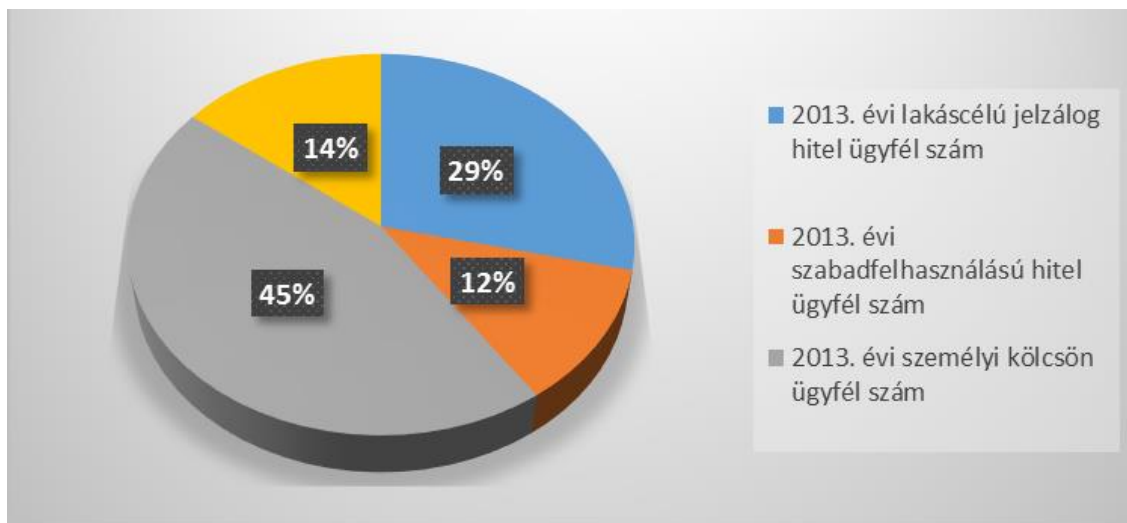
Az ábrák szerint a banki ügyfélszám szerinti megoszlás jellemzői a következők:

- a 2013-2014-ben egyaránt az ügyfélszám a *személyi kölcsönökkel* kapcsolatban a teljes ügyélforgalomnak közel felét (45 %-át, illetve 44 %-át) tette ki. Jóllehet e kölcsönök összecszerűen alacsonyabb a többi hiteltípushoz képest, de jelentőségük fontos lehet abból a szempontból, hogy az adósok ezt a hitelt sok esetben azzal a szándékkal vették fel, hogy egyéb lakás-, illetve gépjármű-hitelek részleteit érintő fizetési nehézségeiket áthidalják. Azonban ez a gyakorlatban a hitelek feltorlódását, idézi el, és az adós ezáltal egy hitelspirálba kerülhet;
- a mindkét évben *lakáscélú jelzáloghitelekkel* kapcsolatos ügyfélszám a második legnagyobb arányt képviselte (2013-ban 29 %-ot, 2014-ben pedig 30%-ot). Ezek a szám adatok azt támasztják alá, hogy a banki ügyfelek harmada rendelkezik jelzáloghitellel, és ebből kifolyólag indokolt az adósságrendezési eljárás, hiszen ezekkel az ügyfelekkel szorosabb kapcsolattartásra van szükség annak érdekében, hogy a várhatóan felmerülő anyagi nehézségek megoldásában szakmai segítség is az ügyfelek rendelkezésére álljon;
- az *áruvásárlási hitelt* igénylő ügyfelek száma aránya (14 %) 2013-ban és 2014-ben nem változott. Ezzel kapcsolatban megállapítható, hogy a lakosság nem kizárólag ingatlan, hanem más termékek – különösen a gépjármű – megvásárlásához is hitelt vett igénybe. Az adósságrendezési eljárás ezen ügyfélkör számára a második – 2016. szeptemberben megnyíló – szakaszban jelent valós alternatívát, ha ezek az ügyfelek lakáshitellel nem rendelkeznek. Amennyiben az áruhitelt felvevő ügyfél lakáshitellel is rendelkezik, akkor az adósságrendezési eljárást már az első szakaszban is igényelheti;
- a *szabad-felhasználású hitelt* igénylő ügyfelek számának aránya (12 %) a vizsgált két évben szintén azonos. Ezen ügyfelek számára valószínűleg nagy jelentőségű lesz az adósságrendezési eljárás igénylése, hiszen a hitel szabad felhasználása miatt az ügyfelek

gyakran ingatlan megvásárlására vették ezt igénybe, mivel ennek a típusú hitelnek volt az esetek jelentős részében a legalacsonyabb kamata.

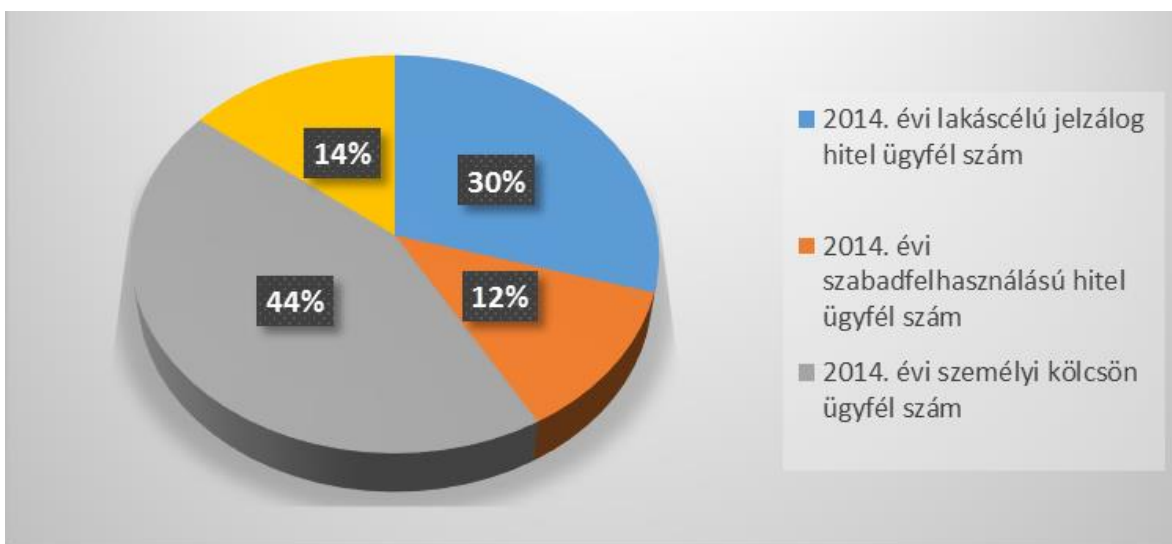
34. ábra

A banki hitel kintlévőségekkel kapcsolatos ügyfélszám szerinti megoszlása, 2013



35. ábra

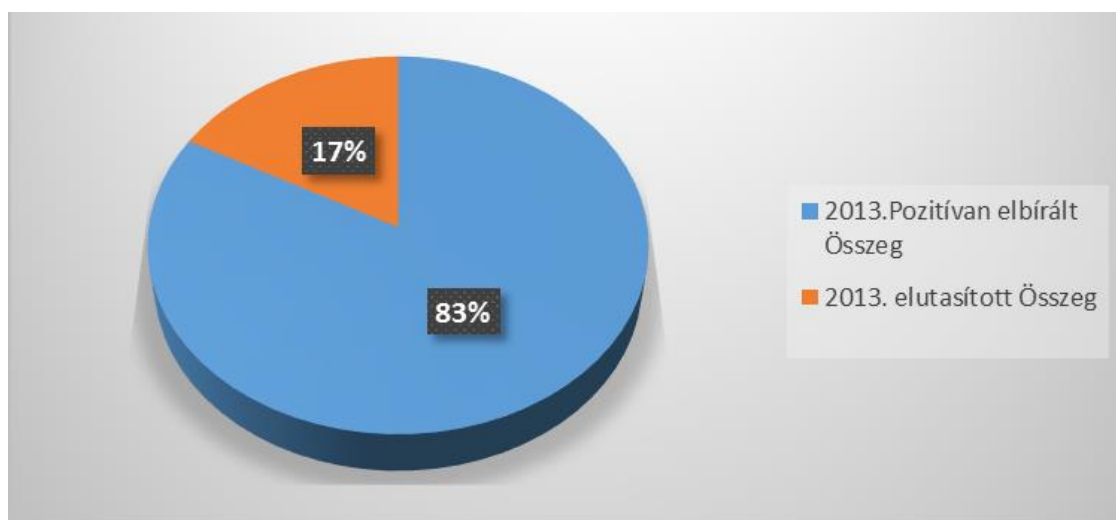
A banki hitel kintlévőségekkel kapcsolatos ügyfélszám szerinti megoszlása, 2014



A magáncsőd eljárás indokoltságára vonatkozóan következtetés vonható le a felmérés azon részéből is, amely a beérkezett *halasztási kérelmek megoszlását* abból a szempontból vizsgálta, hogy a halasztási kérelemmel érintett összeg hogyan oszlik meg az elutasított és a pozitívan elbírált összegekhez (36.-37. ábra).

36. ábra

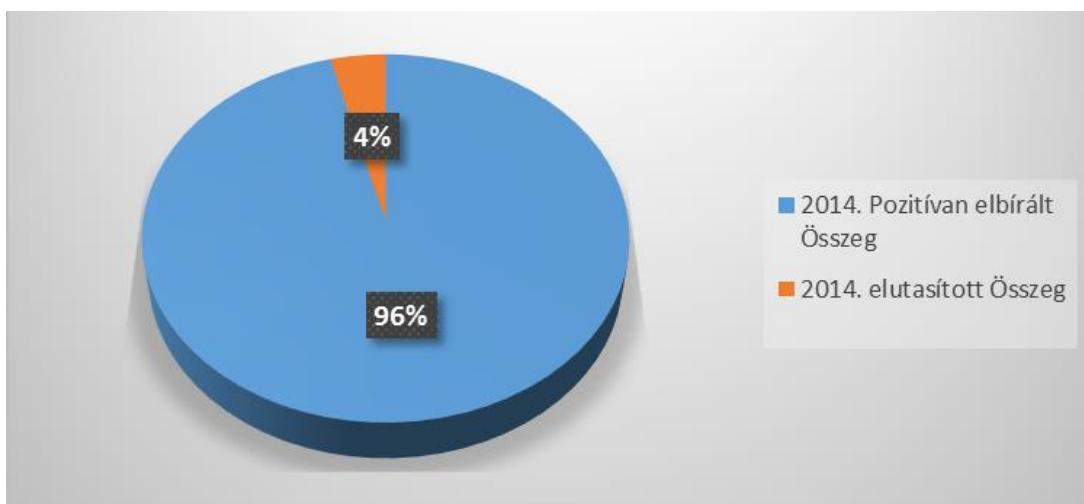
A bankhoz beérkezett halasztási kérelmek összecszerű megoszlása, 2013



Az ábrák arról tájékoztatnak, hogy a bankok a beérkezett halasztási kérelemmel érintet összegnek 2013-ban 83 %-át pozitívan bírálták el, s így az elutasított halasztási kérelmek a teljes összeg 17 %-át tették ki. Az a körülmény, hogy a 2014-ben a pozitívan elbíralt összeg 96 %-ra nőtt, az elutasított kérelemmel érintett összeg pedig 4 %-ra mérséklődött, ami:

- egyfelől a bankok változó magatartását jelzi, miszerint az ügyfelek halasztásra irányuló kérelmeit nagyobb empátiával bírálják el, és növekedett a bankok részéről az együttműködési készség;
- másrészt azonban jelenleg is van olyan ügyfélkör, amelynek fizetési nehézségére a kereskedelmi bankok nem tudnak valós megoldási alternatívát kínálni.

A bankhoz beérkezett halasztási kérelmek összecszerű megoszlása, 2014



Ez a helyzet ugyanakkor egyértelműen vezet az adósságrendezési eljárás szükségességéhez, amelyben majd egy szakmai képviselő segítségével tekintik át az adós helyzetét, felveszi a kapcsolatot a hitelt nyújtó bankkal, és közösen keresnek olyan adott esetben több intézkedéssel kombinált megoldást, amely mindkét fél számára elfogadható, azonban itt alapfeltétel az adós pozitív fizetési szándéka, és az elfogadott megoldás teljes körű megtartása. Azonban ez magával hordozza, hogy amennyiben az adós tartja magát a szakmai képviselő közreműködésével megalkotott konstrukcióhoz, akkor a banknak a hitel bizonyos részében rugalmasnak kell lennie, és azt el kell engednie.

* * *

A felmérésben az egyes kereskedelmi bankoktól kapott válaszok alapján – összefoglalóan – megállapítható, hogy *a bankok a Magyar Bankszövetségen keresztül a természetes személyek adósságrendezési eljárásáról szóló 2015. évi CV. törvény szakmai vitájában és egyeztetésében. A törvény alapján meghatározott banki feladatok megvalósításához megkezdődött a szakmai*

felkészülés oly módon, hogy belső eljárási rendek, szabályozások kialakítása és elfogadása mielőbb megtörténhessen, illetve a banki munkatársak az esetleges érdeklődő adósokat a lehetőségekhez képest teljes körűen tudják tájékoztatni.

A megkérdezett bankok véleménye alapján is egyes ügyfeleknek szüksége van olyan szakmai képviselőre, aki képes a helyzetüket objektív módon felmérni és a bankkal együttműködve alternatív megoldási javaslatokat kidolgozni az eljárás sikere érdekében.

6.3. Az önkormányzatokra vonatkozó megállapítások

Az adósságrendezésben a pénzügyi intézményeknél fennálló tartozás, a közüzemi tartozás és a hírközlési távközlési díjak elszámolása után vizsgáljuk az adók, egyéb köztartozások, állammal, helyi önkormányzattal, köztestülettel szemben közjogi jogviszonyból fennálló tartozásokat. Közülük a felmérésben a helyi önkormányzatok felé fennálló tartozásokat, azok struktúráját tekintjük át, illetve a helyi önkormányzat mint hitelező szerepét az adósok helyzetének jövőbeni rendezése szempontjából.

A helyi önkormányzat felé fennálló követelés a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény alapján *privilegizált követelésnek minősül*, és azon belül is közérdekkal összefüggő követelésnek, hiszen a helyi önkormányzat valamely törvényi vagy jogszabályi kötelezettséggel kapcsolatban közérdekből tartja nyilván az adott tartozást.

Tekintve, hogy a felmérés felvételébe budapesti önkormányzatok és vidéki önkormányzatoknál is bevonásra kerültek, ezért lehetőség nyílik arra, hogy a főváros és a vidék szempontjából *összehasonlító elemzést* végezzünk.

6.3.1. Az önkormányzati bevételek megoszlása

Az önkormányzati bevételek közül kiemeljük az alábbi öt kategóriát tekintettel arra, hogy ezek a legjelentősebb bevételi források, valamint nagy a jelentőségük a környezetvédelem szempontjából:

- az építményadó¹²,
- a telekadó¹³,

¹² A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 11. § szerint építményadó köteles az önkormányzat illetékességi területén lévő építmények közül a lakás és a nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész.

- a gépjárműadó¹⁴,
- az önkormányzati bérlakásokból származó bevétel, valamint
- a talajterhelési adó¹⁵.

A *budapesti önkormányzatoknál* 2013-ban és 2014-ben egyaránt az építményadó aránya (41 %, illetve 40 %) a legnagyobb a bevételi szerkezetben. Ezt követi a telekadó, melynek részaránya 35 %, illetve 33 %. Majd a gépjárműadó következik mindkét évben 20%-os aránnyal. Az önkormányzati bérlakásokból származó bevétel részaránya 4 %, illetve 6 %; a talajterhelési adó pedig mindkét évben 0 %-os mértékű **(38.-39. ábra)**.

A *vidéki önkormányzatok* esetében 2013-2014-ben az építményadó bevételi részaránya 47 %, illetve 49 % volt, ami a budapesti önkormányzatok részarányát mintegy 8 százalékponttal meghaladja. A gépjárműadó részaránya a bevételben 43 %, illetve 42 % volt, mintegy 22 százalékponttal magasabb a budapesti aránynál. A harmadik legnagyobb részarányt a vidéki önkormányzatok esetében az önkormányzati bérlakásokból származó bevétel (7 %, illetve 6 %) jelenti szemben a budapesti 4 %-kal, illetve 7 %-kal **(40.-41. ábra)**.

A *budapesti és a vidéki önkormányzatokat összehasonlítva* a bevételek megoszlását illetően a legnagyobb különbség a telekadó esetében áll fenn: a vidéki önkormányzatok 6 %-ával, illetve 3 %-ával szemben a budapesti önkormányzatok 35 %-ával, illetve 33 %-ával. E különbséggel kapcsolatban megjegyzendő, hogy nagysága több tényezőre vezethető vissza, egyik a fővárosban rendelkezésre álló telkek nagyobb arányú szűkössége, és ebből következően magasabb a telekadó mértéke; a másik, hogy a vidéki bel- és külterületi üres telkek mezőgazdasági hasznosításuk miatt átsorolásra kerülnek, és inkább szántóként, legelőként stb. kerülnek a nyilvántartásba, és így nem adóztathatóak.

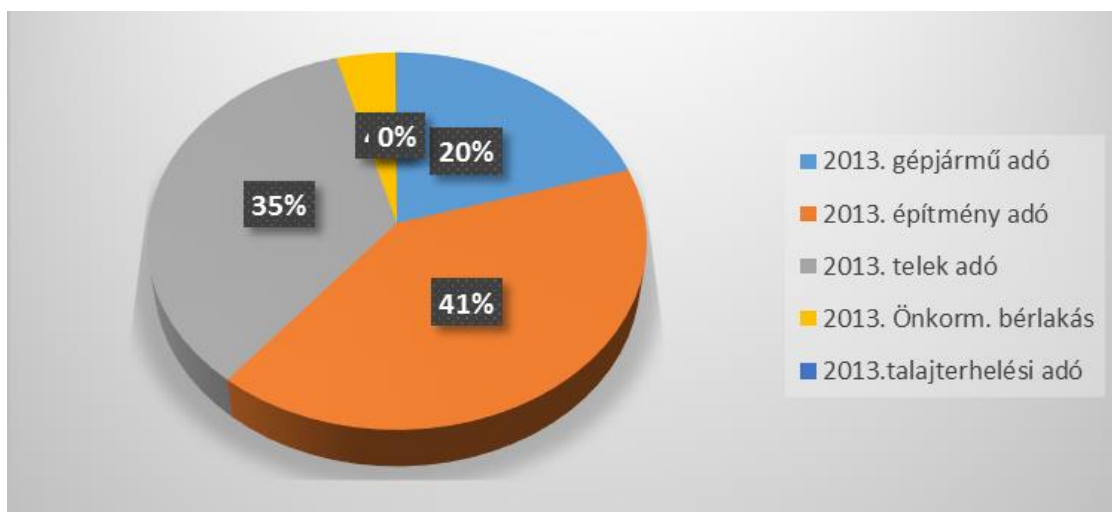
¹³ A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 17. § szerint telekadó köteles az önkormányzat illetékességi területén lévő telkek.

¹⁴ A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 6. § (1) bekezdés szerint az adó alapja személyszállító gépjármű – ide nem értve az autóbust – hatósági nyilvántartásban feltüntetett teljesítménye, kilowattban kifejezve. Ha a hatósági nyilvántartásban a személyszállító gépjármű teljesítménye csak lóerőben van feltüntetve, akkor a lóerőben kifejezett teljesítményt 1,36-tal kell osztani, s az eredményt a kerekítés általános szabályai szerint egész számra kell kerekíteni. Ha a hatósági nyilvántartás a személyszállító gépjármű teljesítményét nem tartalmazza, akkor az adóhatóság a személyszállító gépjármű azonosító adataival megkeresi az illetékes közlekedési hatóságot a személyszállító gépjármű teljesítménye közlése végett.

¹⁵ A környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvény 11. § (1) bekezdés szerint a talajterhelési díjfizetési kötelezettség azt a kibocsátót terheli, aki a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem köt rá és helyi vízgazdálkodási hatósági, illetve vízjogi engedélyezés hatálya alá tartozó szennyvízelhelyezést, ideértve az egyedi zárt szennyvíztározót is, alkalmaz. Amennyiben a közcsatornát év közben helyezik üzembe, a díjfizetési kötelezettség a kibocsátót a közcsatorna üzembe helyezését követő 90. naptól terheli.

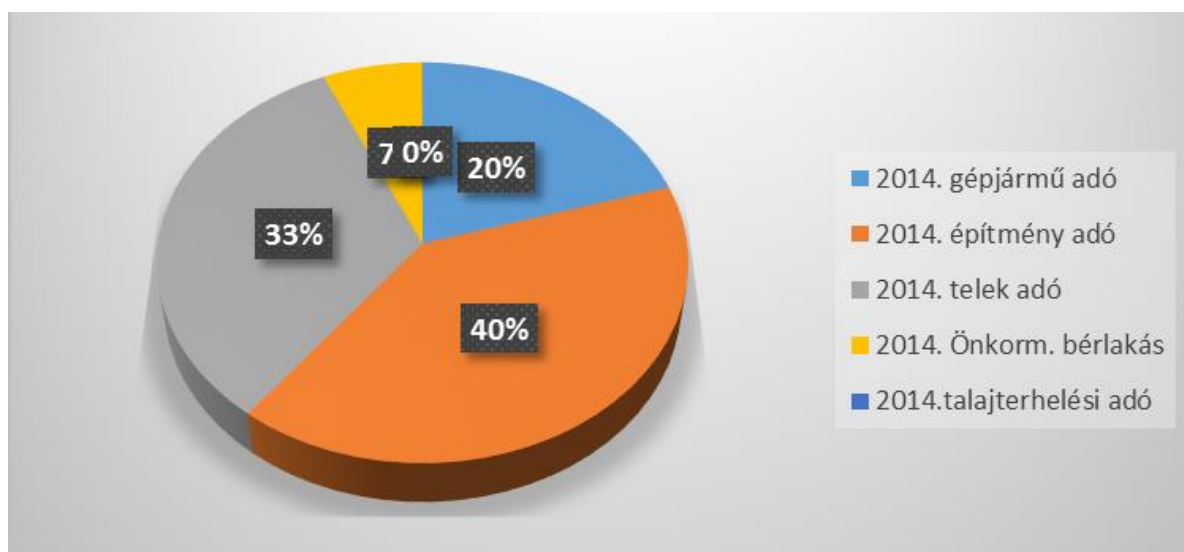
38. ábra

Az önkormányzati bevételek megoszlása Budapesten, 2013



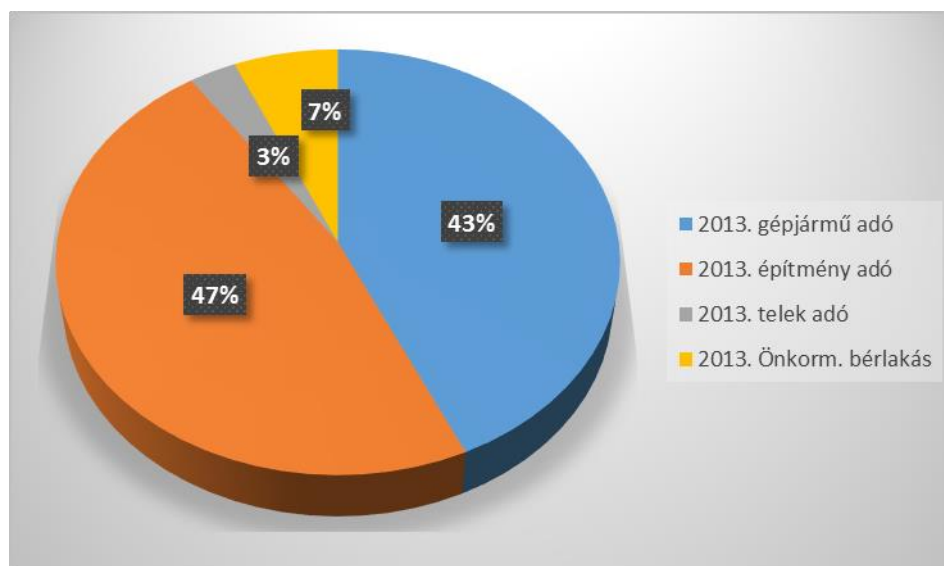
39. ábra

Az önkormányzati bevételek megoszlása Budapesten, 2014



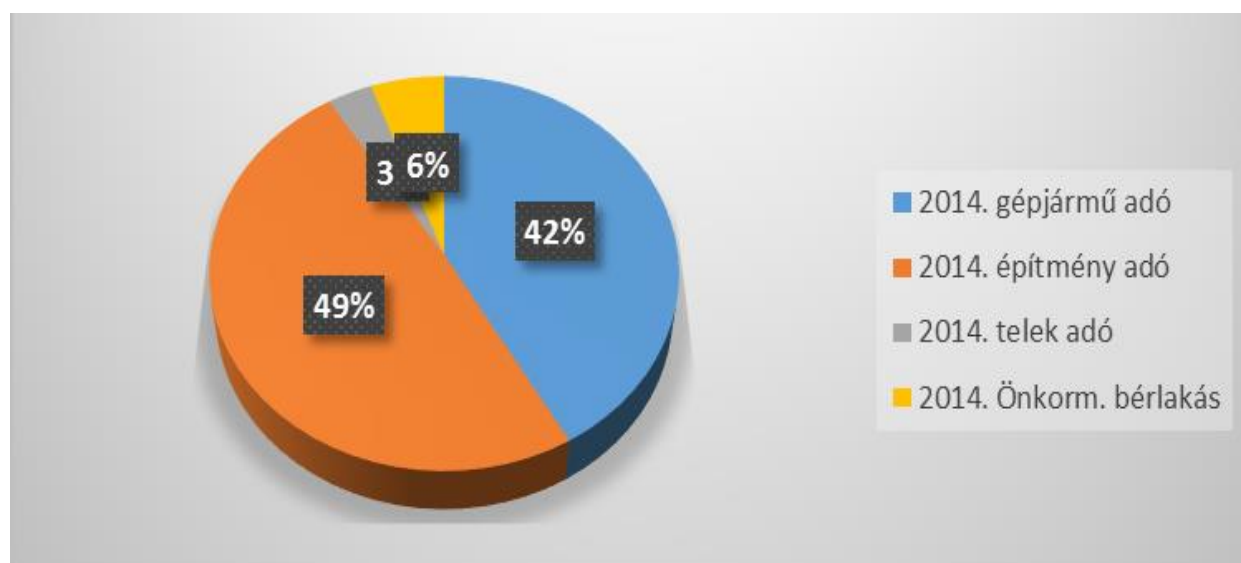
40. ábra

Az önkormányzati bevételek megoszlása vidéken, 2013



41. ábra

Az önkormányzati bevételek megoszlása vidéken, 2014



6.3.2. Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása

A *budapesti önkormányzatoknál* 2013-2014-ben egyaránt a kintlévőség közel felét a gépjárműadó megfizetésének az elmarása okozza. Ebből az adónemből származó adóhiány miatt az önkormányzatok ezen jogcímen szerzett bevétele kifejezetten alacsony, hiszen a hiány két és félszerese a tényleges bevételnek. A második legnagyobb kintlévőségi arányt (35 %, illetve 39 %) az építési adó esetében látjuk. Az önkormányzati bérlakásból származó bevétel 2013. évi 10 %-os aránya 2014-ben kismértékben, 11 %-ra nőtt. A telekadó esetében 2014-ben 3 %-ra csökkent a kintlévőség aránya szemben a 2013. évi 6 %-kal **(42.-43. ábra)**.

A *vidéki önkormányzatoknál* az építményadó kintlévősége 2013-ban kiemelkedően magas, 52 % volt, ami 2014-ben 30 %-ra mérséklődött. Hasonlóképpen a gépjárműadó kintlévőségi aránya a 2013. évi 41 %-ról 2014-ben 23 %-ra csökkent. Ugyanakkor ezzel ellentétes irányú folyamatot ír le a telekadó kintlévőségének aránya, amely 2013-ben 7 % volt, és 2014-re 45 %-ra növekedett, és így messze meghaladva a telekadó budapesti kintlévőségének részarányát, valamint valószínűleg ez a kintlévőség okozza a telekadó bevétel arányának alacsony mértékét **(44.-45. ábra)**.

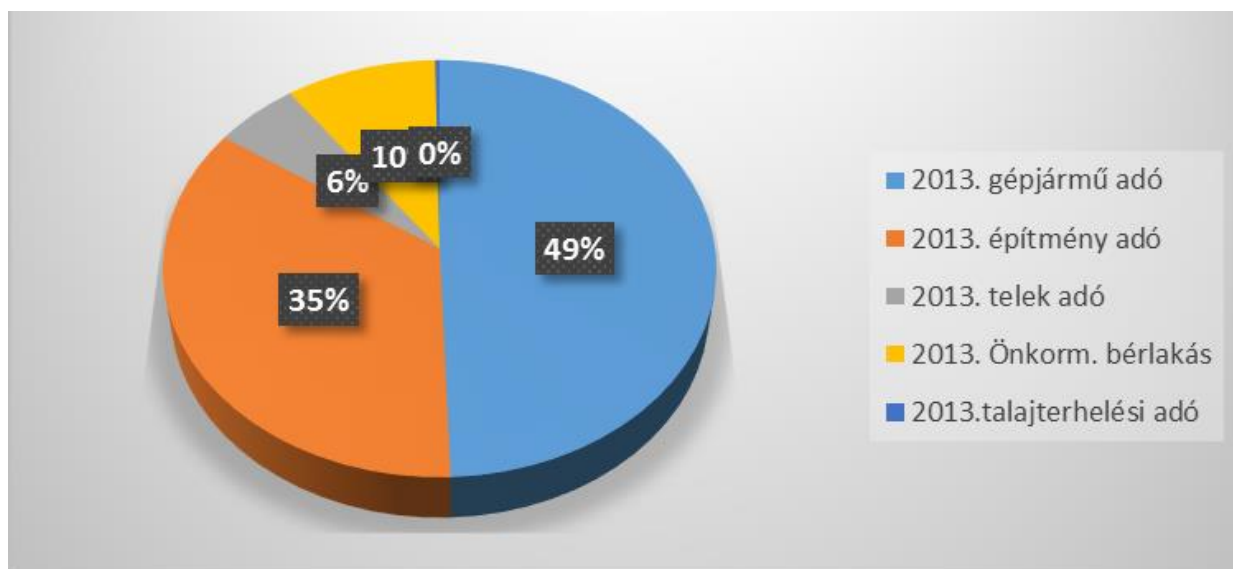
E magas kintlévőség egyik oka, hogy az *önkormányzati adóigazgatási eljárás* során nem az adózóknak kell az adót megállapítaniuk, és bevallaniuk, hanem az adózóknak kizárólag bejelentési kötelezettségük van, például arról, hogy az adott önkormányzat területén ingatlannal rendelkeznek, de az önkormányzatnak kell az adót kivetnie. Amennyiben az önkormányzat elmulasztja az adó kivetését, akkor az adózó mentesül ennek megfizetése alól. Ugyanakkor a már megállapított adófizetési kötelezettségek esetén is, az önkormányzat az önkéntes befizetésen túl – jelentős leterheltség és kapacitás hiány miatt – nem tud éremben adóbehajtási tevékenységet folytatni. Mindez ahhoz vezet, hogy az adózók kevésbé érzik ezen kötelezettségek tekintetében a fenyegetettséget.

Ennek tükrében az adósságrendezési eljárás bevezetésének fontosságát hangsúlyossá teszi az a tény, hogy az önkormányzatok jelentős kintlévőséggel rendelkeznek a természetes személyek irányába, azaz *amennyiben az adósságrendezési eljárás sikeres lesz, az egyben az önkormányzati költségvetés bevételi oldala számára is jelentős forrásokat fog jelenteni*.

Ennek jelentőségére az adósságrendezési eljárás során érdemes külön hangsúlyt helyezni, és adott esetben a szakmai képviselők figyelmét felhívni, hiszen az önkormányzatokkal folyó tárgyalások során ez jelentős érv lehet.

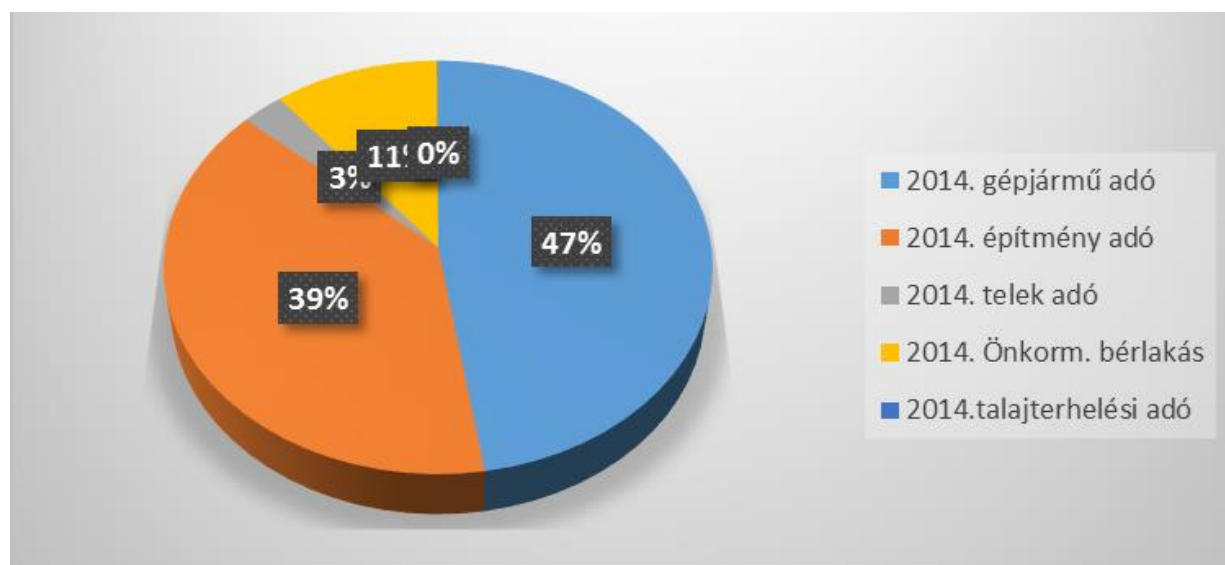
42. ábra

Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása Budapesten, 2013



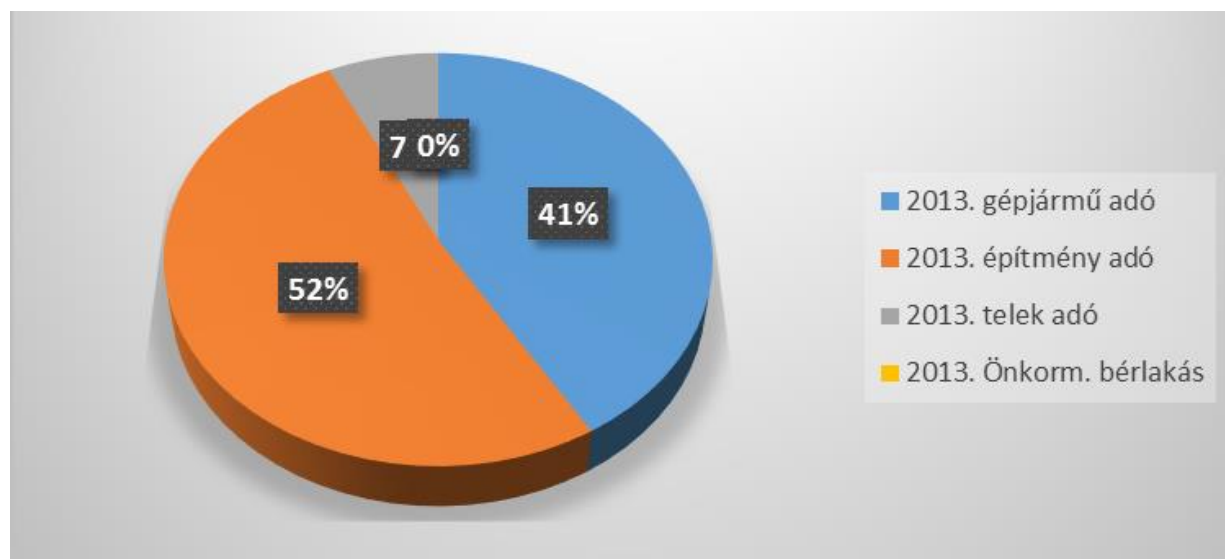
43. ábra

Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása Budapesten, 2014



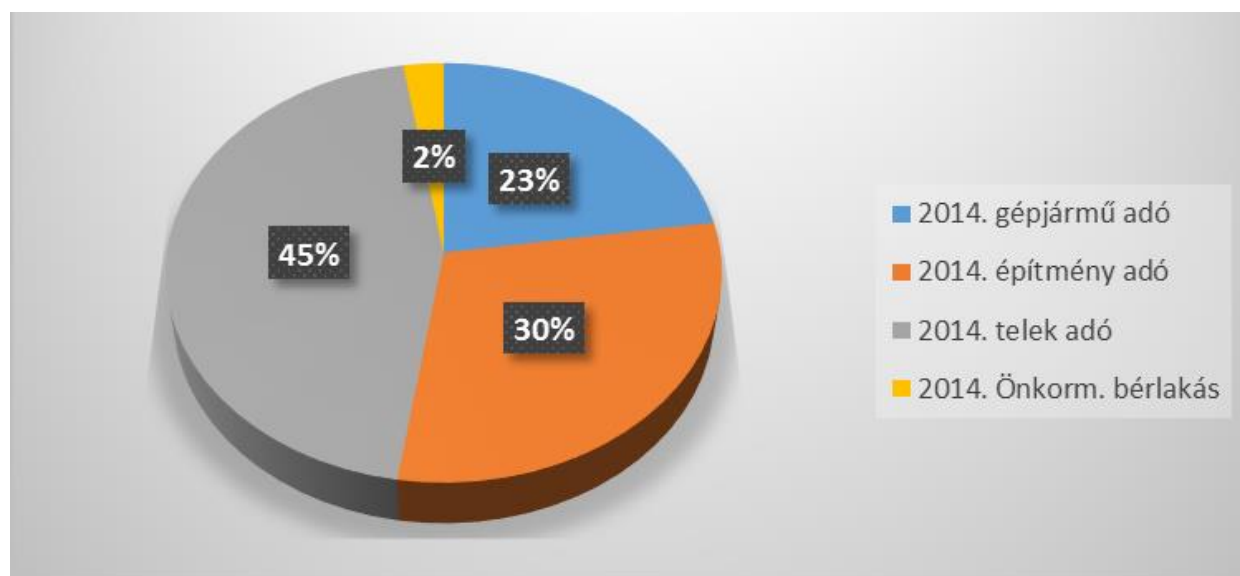
44. ábra

Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása vidéken, 2013



45. ábra

Az önkormányzatok kintlévőségének megoszlása vidéken, 2014



Az önkormányzati kintlévőség által az önkormányzatok számára okozott finanszírozási gondokat a fentieknél is élesebben fókuszálja a tartós, *három hónapnál régebbi kintlévőségek megoszlásának* vizsgálata. A felmérésből adódó következtetéseket ebben az esetben a budapesti és vidéki önkormányzatoktól származó válaszokat együttesen elemezzük és mutatjuk be.

E kintlévőségben belül 2013-ban kiemelkedően magas arányt (72 %-ot) képviselt az építményadó, a gépjármű adó viszont csak 18 %-ot. 2014-ben ez az arány megváltozott oly módon, hogy az építmény adóban a három hónapnál régebbi kintlévőségek aránya 54 %-ra csökkent, míg a gépjármű adó tekintetében az arány 37 %-ra nőtt. A telekadóból (9 %) és az önkormányzati bérletéből (1 %, illetve 0 %) származó bevételek elmaradása 2013-ban és 2014-ben jelentős nem változott (**46.-47. ábra**).

A *telekadó* tekintetében érdekes annak összehasonlítása, hogy a kintlévőségek aránya hogyan alakult Budapesten és vidéken, valamint a teljes kintlévőség és a három hónapnál régebbi kintlévőség hogyan aránylik egymáshoz. Budapesten a telekadó kintlévőség aránya 2013-ban 6%-ról 2014-ben 3 %-ra csökkent, míg vidéken 2013-ban 7 %-ról 45 %-ra nőtt. A három hónapnál régebbi kintlévőségek aránya tekintetében 2013-ban és 2014-ben is 9 %-os arányt képvisel a telekadó. Mindezek alapján megállapítható, hogy a kintlévőség mértéke rövid távú, azaz az adósok a fizetési kötelezettségüknek 3 hónapon belül eleget tesznek.

Az a tény, hogy az elemzés a három hónapnál hosszabb fizetési kötelezettségeket mutatta be, abból a szempontból is jelentős, hogy ezek a fizetési kötelezettségek tekintetében az önkéntes teljesítési időszak már lejárt, azaz az önkormányzatnak kell végrehajtási eljárás keretében ennek érvényt szereznie. Azonban az önkormányzat részéről ez létszám és kapacitás hiányában több esetben elmarad, ami a kintlévőségek jelentős arányát növeli.

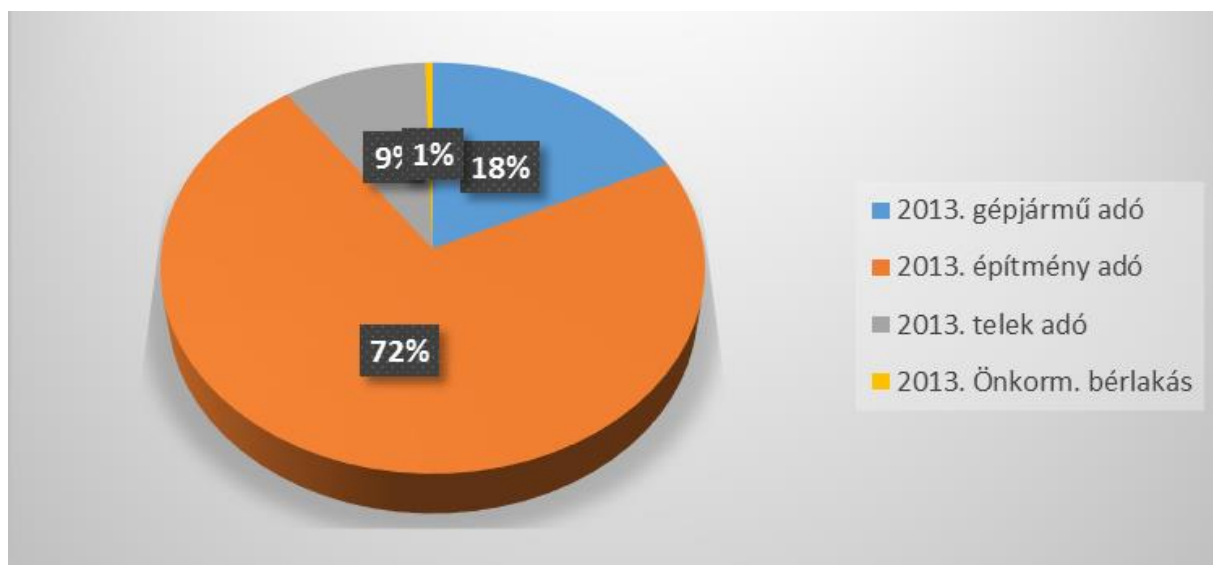
Az adósságrendezési eljárás ezen kötelezettségek esetében kiemelt szerepet kap, hiszen itt az adós tekintetében már megállapítható, hogy

- egyrészt önként nem tud fizetési kötelezettségének eleget tenni;
- másrészt az önkormányzat – a fentiekben említett kapacitási hiány miatt – végrehajtási eljárást nem indít.

E körülményekre tekintettel az adósságrendezési eljárás során *a szakmai képviselő töltheti be azt a kvázi „híd” szerepet*, amellyel az adós oldaláról képes a fizetőképességet hosszútávon helyre állítani, és az önkormányzat oldaláról behajthatatlannak tekintett követeléseket képes érvényesíteni.

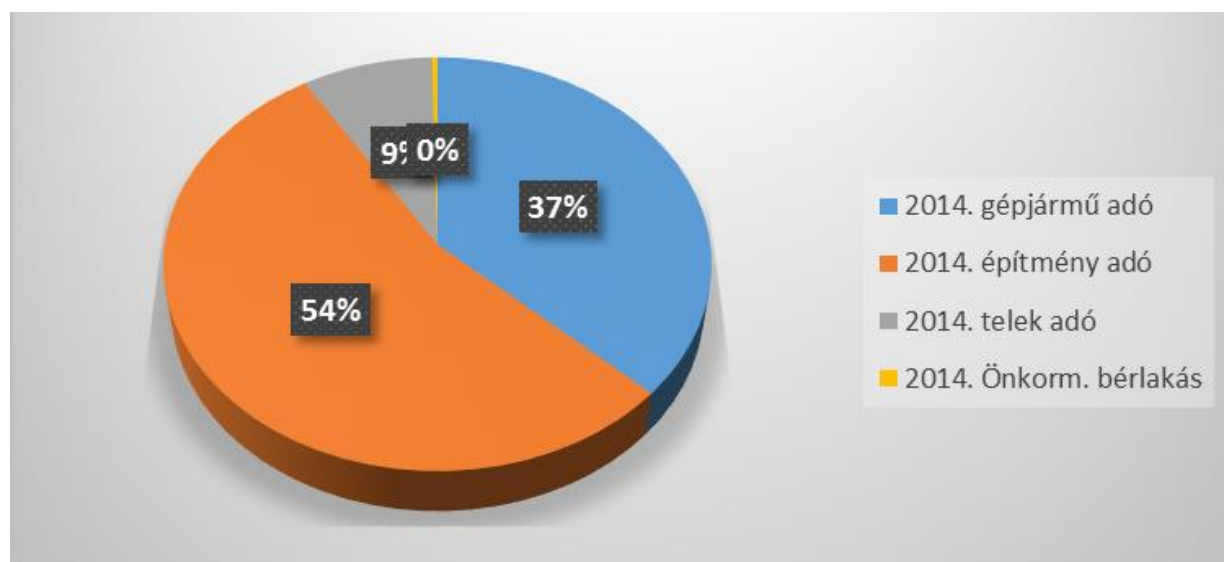
46. ábra

Az önkormányzatok három hónapnál régebbi kintlévőségének megoszlása, 2013



47. ábra

Az önkormányzatok három hónapnál régebbi kintlévőségének megoszlása, 2014



6.3.3. A vidéki önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelmek

2013-ban a *benyújtott halasztási kérelmekkel érintett összeg* közel egyharmadát (29 %-ot) az önkormányzatok pozitívan bíráltak, azaz a kérelmező által előadott halasztási igényt teljes egészében elfogadták. A kérelmezett összeg hasonló nagyságát (31 %-ot) részben elutasítottak, illetve részben elfogadtak, azaz a kérelmező által kért halasztást más módon irányozta elő, ütemezte az önkormányzat, mint ahogy az a kérelemben szerepelt. Ugyanakkor a halasztani kért fizetési kötelezettségek összegének legnagyobb hányadát (40 %-át) az önkormányzatok elutasították (**48. ábra**).

2014-ben a halasztási kérelmekkel érintett összeg elbírálási megoszlásának arányai jelentősen megváltoztak:

- a pozitívan elbírált kérelmetösszességének aránya 47 %-ra emelkedett;
- a részben elfogadottaké pedig szintén nőtt 37 %-ra, valamint
- az elutasítottaké – felére – 16 %-ra mérséklődött (**49. ábra**).

A *halasztási kérelmek darabszámok szerinti megoszlása* sokkal kedvezőbb képet mutat, mint a kérelmekkel érintett összegekre vonatkozó döntések megoszlása a vidéki önkormányzatok esetében. 2013-ban a vidéki önkormányzatokhoz előterjesztett halasztási kérelmet 99 %-át pozitívan bírálták el, míg azok 1 %-át elutasítottak. Ez az arány a fentiek alapján az jelenti, hogy az adós (adósok) ebben az elutasított kérelemben jelentős összegű tartozás átrendezését kérte/kérték (**50. ábra**).

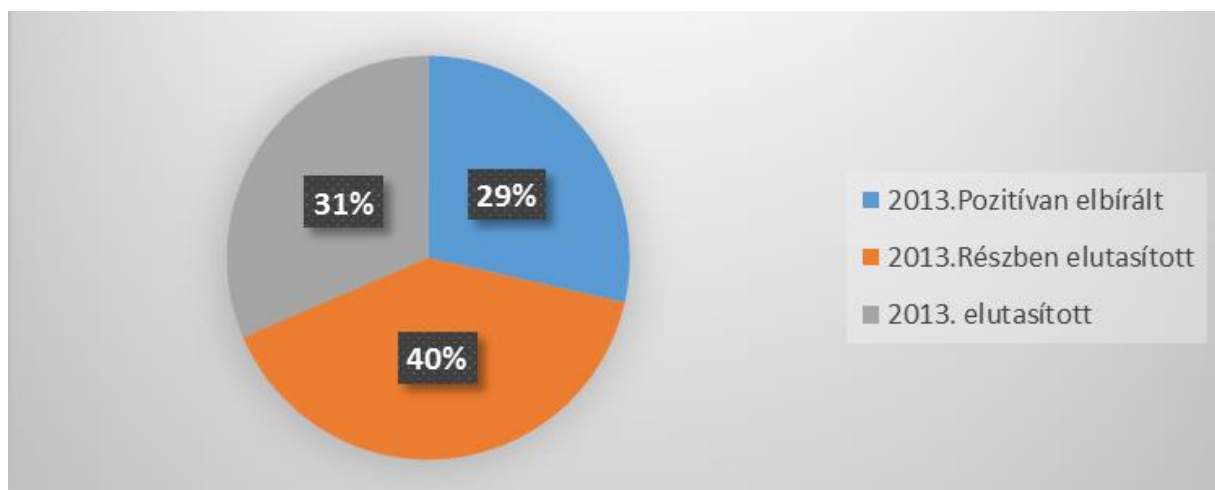
2014-ben viszont jelentősen módosult a kérelmek elbírálásának megoszlása a darabszámok szerint, hiszen az előterjesztett kérelmet több mint felét (51 %-át) bírálták el pozitív módon, valamint a kérelmek további 2 %-át részben elfogadták. Ugyanakkor a benyújtott kérelmek közel felét (47 %-át) az önkormányzatok elutasítottak (**51. ábra**).

A megkérdezett önkormányzatok szerint a kérelmet elutasításának legfőbb okai a következők voltak:

- a hiánypótlásnak az adós nem tett eleget;
- az önkormányzat úgy ítélte meg, hogy a fizetési kötelezettség jövőbeni teljesítése kockázatos, és
- olyan eset is előfordult, amikor az adós a kérelem elbírálásának ideje alatt a kérelemmel érintett tartozást kiegyenlítette.

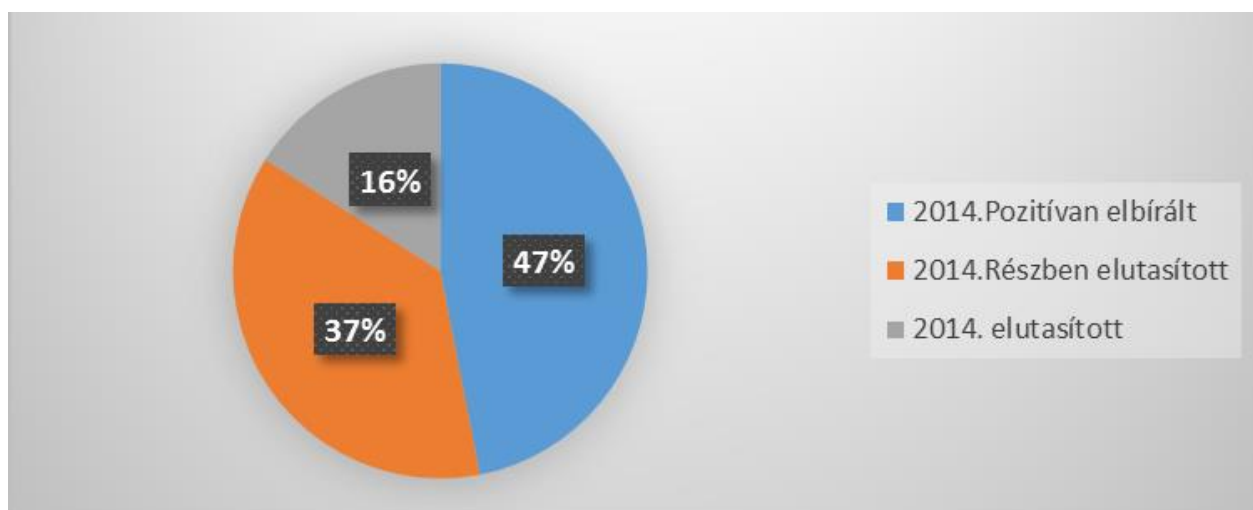
48. ábra

**Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelemmel érintett tartozások
összecszerűségének megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2013**



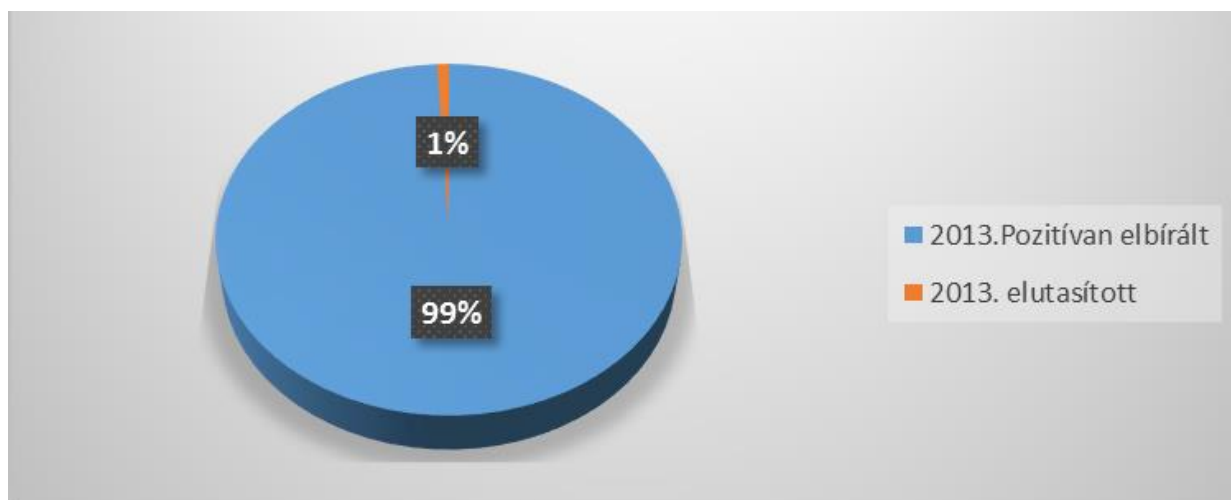
49. ábra

**Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelemmel érintett tartozások
összecszerűségének megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2014**



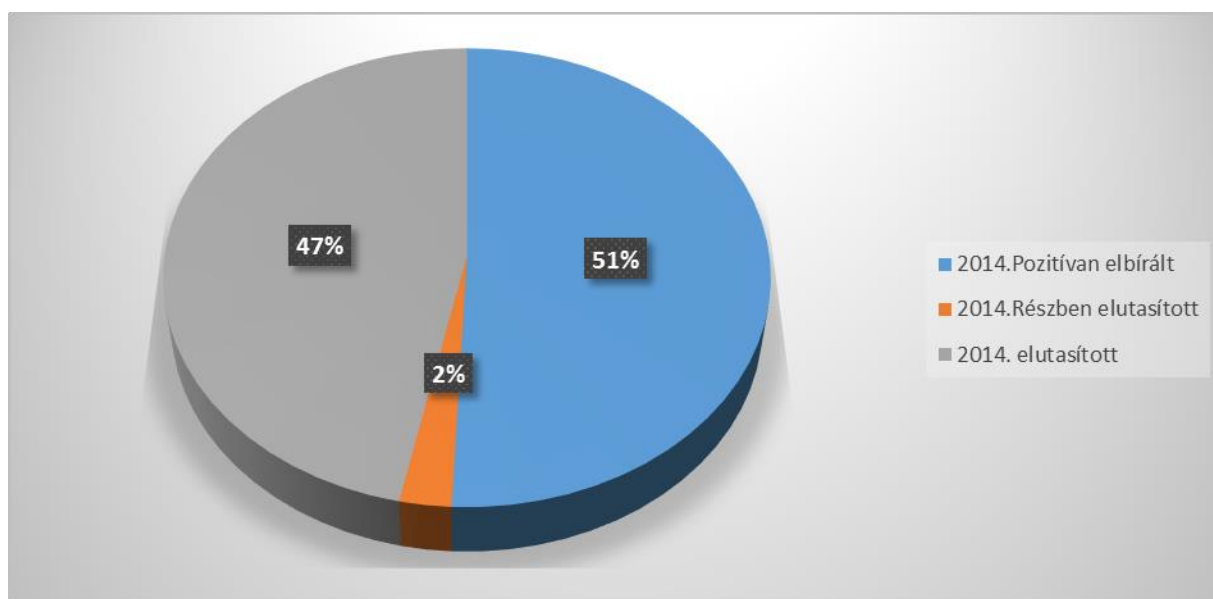
50. ábra

Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelmek darabszámának megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2013



51. ábra

Az önkormányzatokhoz benyújtott halasztási kérelmek darabszámának megoszlása az elbírálás kimenetele szempontjából vidéken, 2014



A fenti elutasítási okok alapján megállapítható, hogy van helye az adósságrendezési eljárásnak, hiszen a *szakmai képviselő* az esetleges hiánypótlások határidőben való teljesítésére szakmai ismeretei alapján külön figyelemmel lesz, valamint már a benyújtandó kérelemben fel tudja vázolni, hogy az adós a jövőben a fizetési kötelezettségeit milyen ütemezésben képes megalapozottan vállalni.

A felmérésben megkérdezett *önkormányzatok mind egyike szerint a szakmai képviselőre szüksége lenne az adósoknak, hogy megfelelően tudjanak eljárni az adósságaik rendezése érdekében.*

6.4. A lakásszövetkezetekre és társasházakra vonatkozó megállapítások

Tekintve, hogy a lakásszövetkezetekkel¹⁶ és társasházakkal¹⁷ kapcsolatban felmerülő tartozások is szerepelnek az adósságrendezési eljárási folyamatban rendezésre kerülő ún. egyéb magánjogi tartozások között, ezért a felmérés ezeket is külön megvizsgálta.

2013-ban a lakásszövetkezeti és társasházi üzemeltetőket megillető bevételből 72 % ténylegesen befizetésre került, míg a bevételnek közel egyharmada, 28 %-a nem folyt be, így kintlévőségnek minősül (**52. ábra**). 2014-ben ez az arány kismértékben változott, azaz az önkéntes befizetések aránya 73 %-ra nőtt, míg a kintlévőségek mértéke 27 %-ra csökkent (**53. ábra**).

Az adósok lakásszövetkezeti, illetve társasházi üzemeltető felé fennálló tartozása időben úgy oszlik meg, hogy 2013-ban az összes közös költség 20 %-a már 90 napon túli tartozás volt (**54. ábra**), és ez az arány 2014-ben sem változott (**55. ábra**).

Ez az arány jól jelzi azt a problémát, hogy a meg nem fizetett közös költségek esetén a lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltetőnek kevés eszköz áll rendelkezésére a fizetési kötelezettség behajtására, hiszen a közös költség elmaradás összege nincs arányban az érintett ingatlan összegével, így a végrehajtási eljárás csak jelentős időmúlás következtében érhet el eredményt. Ebből kifolyólag nemcsak az adós, hanem a lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető érdekeit is szolgálhatja az adósságrendezési eljárás.

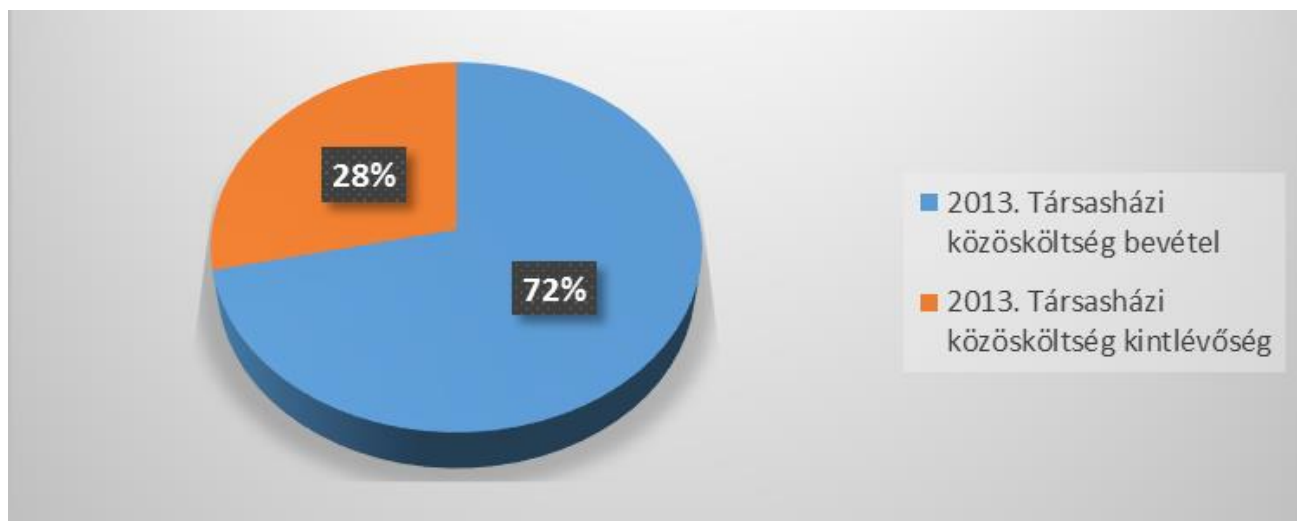
¹⁶ A lakásszövetkezetekről szóló 2004. évi CXV. törvény 2. § (1) bekezdése szerint a lakásszövetkezet a lakóépületek építésére és fenntartására létrejött gazdálkodó szervezet.

¹⁷ A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 3. § (1) bekezdése szerint a társasház tulajdonostársainak közössége (a továbbiakban: közösség) az általa viselt közös név alatt az épület fenntartása és a közös tulajdonnal kapcsolatos ügyek intézése során jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, önállóan perelhet és perelhető, gyakorolja a közös tulajdonnal kapcsolatos tulajdonosi jogokat, viseli a közös tulajdon terheit.

A *kintlévőséggel érintett lakások számának aránya* szerint mind 2013-ban, mind 2014-ben a lakások 9 %-a kintlévőséggel rendelkezik, míg 91 %-a eleget fizetési kötelezettségének (56.-57. ábra).

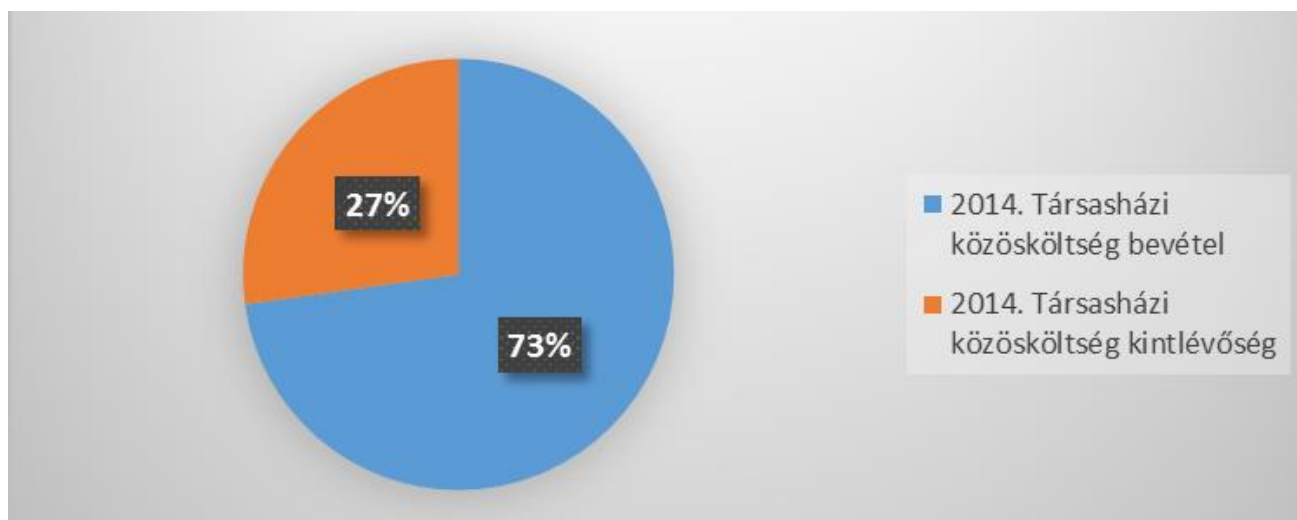
52. ábra

A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségénekösszege szerű megoszlása, 2013



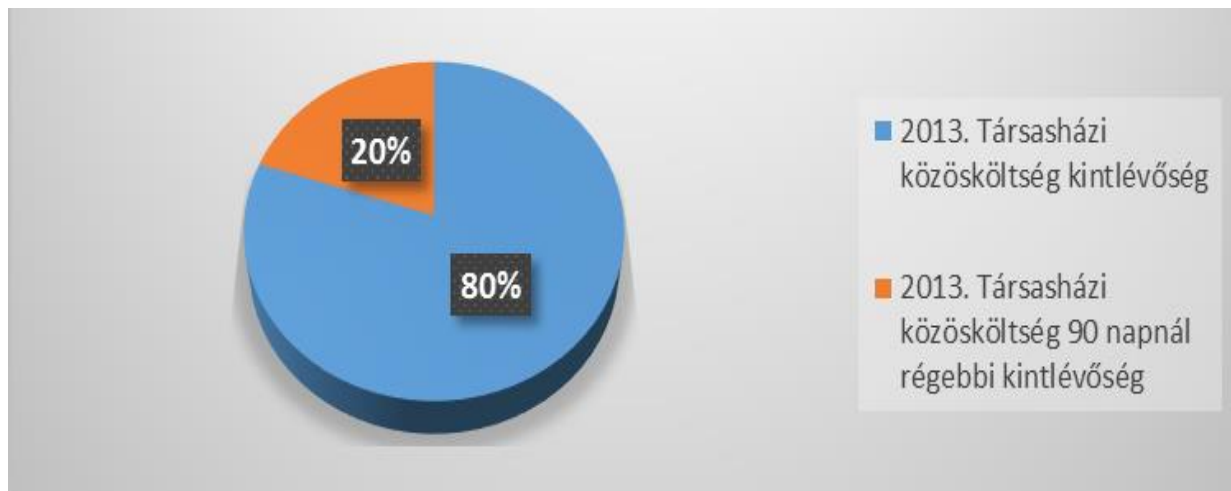
53. ábra

A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségénekösszege szerű megoszlása, 2014



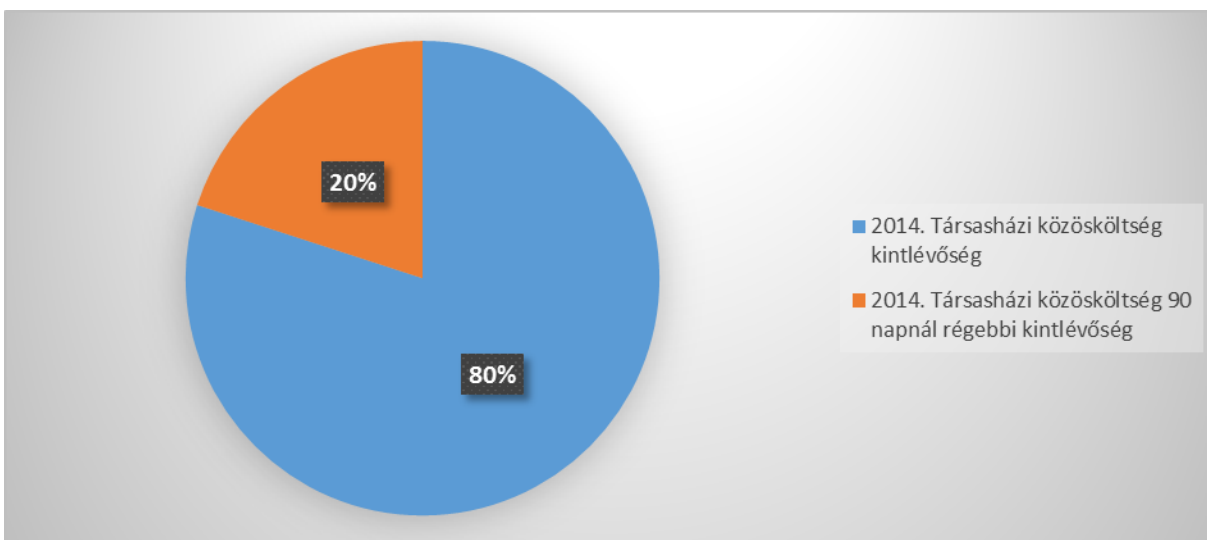
54. ábra

A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető közös költség kintlévőségének és 90 napnál régebbi kintlévőségének összegszerű megoszlása, 2013



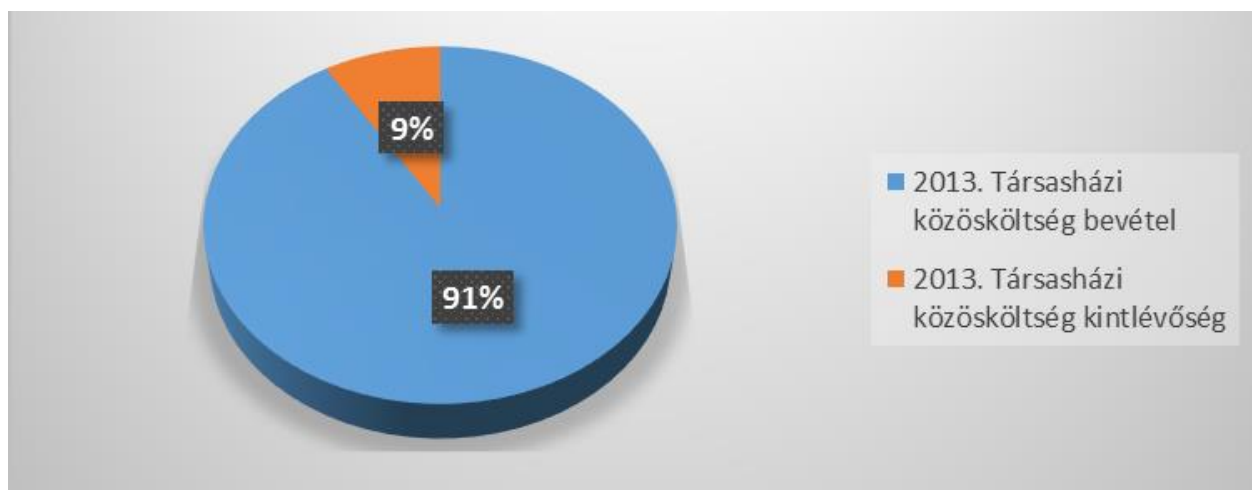
55. ábra

A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető közös költség kintlévőségének és 90 napnál régebbi kintlévőségének összegszerű megoszlása, 2014



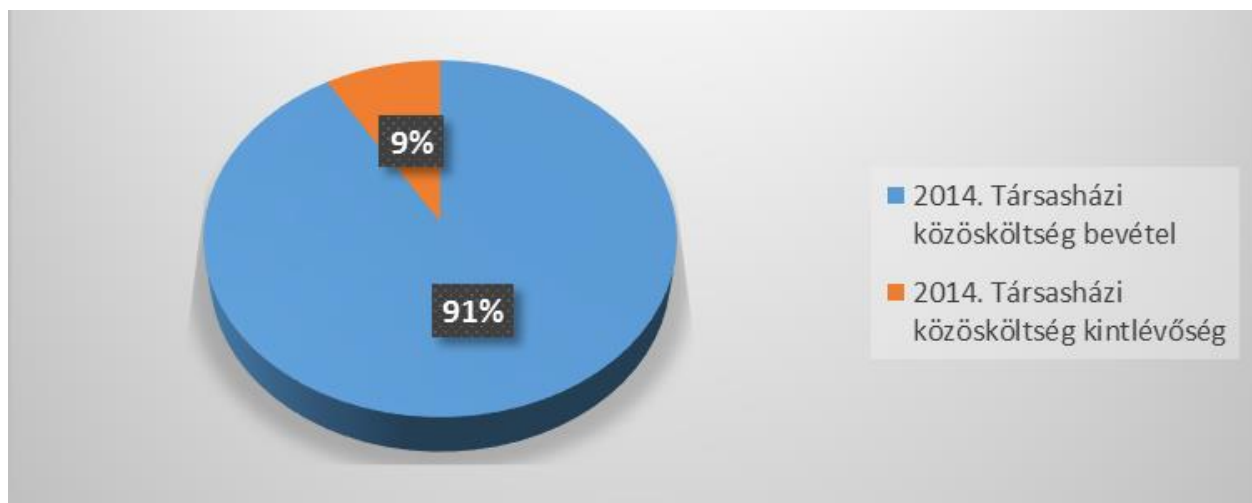
56. ábra

A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségének lakásszám szerinti megoszlása, 2013



57. ábra

A lakásszövetkezeti, társasházi üzemeltető bevételeinek és kintlévőségének lakásszám szerinti megoszlása, 2014



A megkérdezett lakásszövetkezeti és társasházi üzemeltetők szerint a 2013-ban és 2014-ben az adósok által előterjesztett halasztási kérelmet minden esetben pozitív elbírálást kaptak, azaz az adós által bemutatott halasztási igénynek helyt adtak.

A felmérés fontos eredménye, hogy *a megkérdezett lakásszövetkezetek és társasházi üzemeltetők együttműködően, kooperatívan kívánnak részt venni a természetes személyek adósságrendezési eljárásaiban*. Ez azt jelenti, hogy felismerték azt az előnyt, amely számukra ebből az eljárásból származhat.

Ennek ellenére arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az adósságrendezési eljárásban nem indokolt szakmai képviselőt (tanácsadót) bevonni.

7. Az adósságrendezéssel kapcsolatos európai tapasztalatok

7.1. Általános körkép

Európa szerte a háztartások millióit sújtja a nagyfokú eladósodottság. Ennek következményeként emberek milliói nem jutnak hozzá a szükséges árukhoz, szolgáltatásokhoz, az oktatási és gyógyítási lehetőségekhez, s így végső soron társadalmilag kiábrándulttá, inaktívvá, munkanélkülivé válnak.

E súlyos probléma megoldására egyik ígéretes eszközként kezdték alkalmazni a magáncsőd intézményét az 1980-as évek második felében és az 1990-es évek elején. Az alkalmazás első évtizedére a különböző adósságrendezési eljárások voltak a jellemzők, majd 2000-től – a széleskörűen megvalósult nemzetközi tanulási folyamat eredményeként – az adósságrendezés korábbi, hagyományos eljárásai kiegészültek egy új, *az adósság-elengedést is lehetővé tevő elemmel*, amelynek alkalmazására 3-7 éves időszakra szóló *adósságtörlesztési terv megvalósítása után* nyílik lehetőség.

2000 után – a régi EU-tagországok tapasztalatainak felhasználásával – több új tagország is bevezette a magáncsödeljárás kialakult modelljét. E folyamatról, illetve a csödeljárásokat szabályozó törvényekről az **58. ábra** tájékoztat. Mint látható, Magyarország 2013-ban még olyan országgént szerepel az ábrán, amelyben a magáncsödről szóló törvény elfogadása napirenden van, és annak tervezete már elkészült. Megjegyzendő az is, hogy a többi visegrádi országban már 2003-ban az adósságrendezést szabályozó törvényeket fogadtak el.

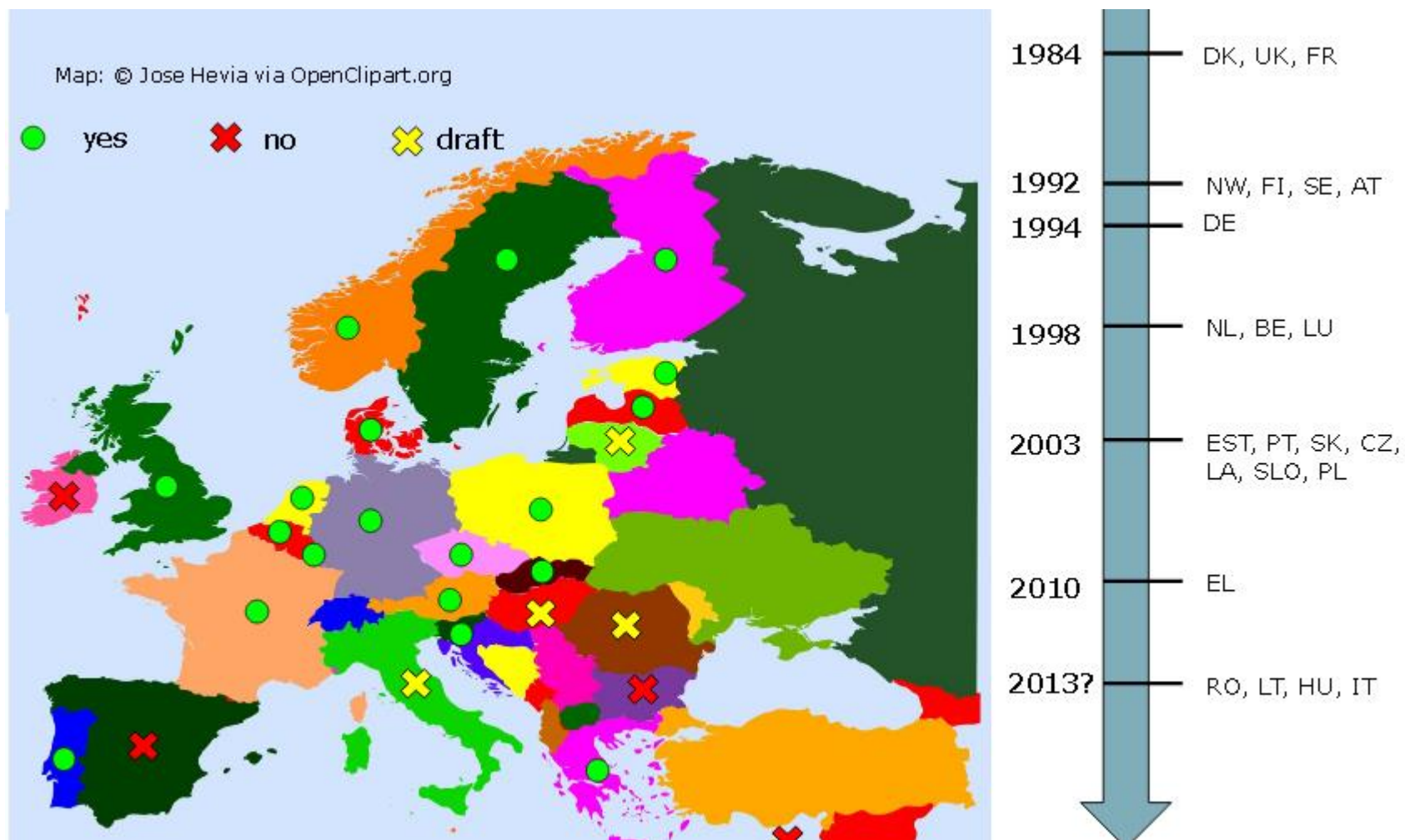
Felmerül a kérdés, hogy *milyen okok játszottak szerepet a magáncsőd eljárások ilyen gyors európai terjedésében*. Ennek rövid áttekintése végett egy német tapasztalatokat összegző ábrát mutatunk be (**59. ábra**).

Az ábra szerint a túlzott mértékű eladósodást legnagyobb mértékben (50,9 %-ban) a *váratlan problémák (helyzetek)* kialakulása okozza, közülük is kiemelkedik a munkanélküliség és a munkaidő kényszerűen bevezetett rövidítése (29,6 %) és a válások, különválások (12,9 %).

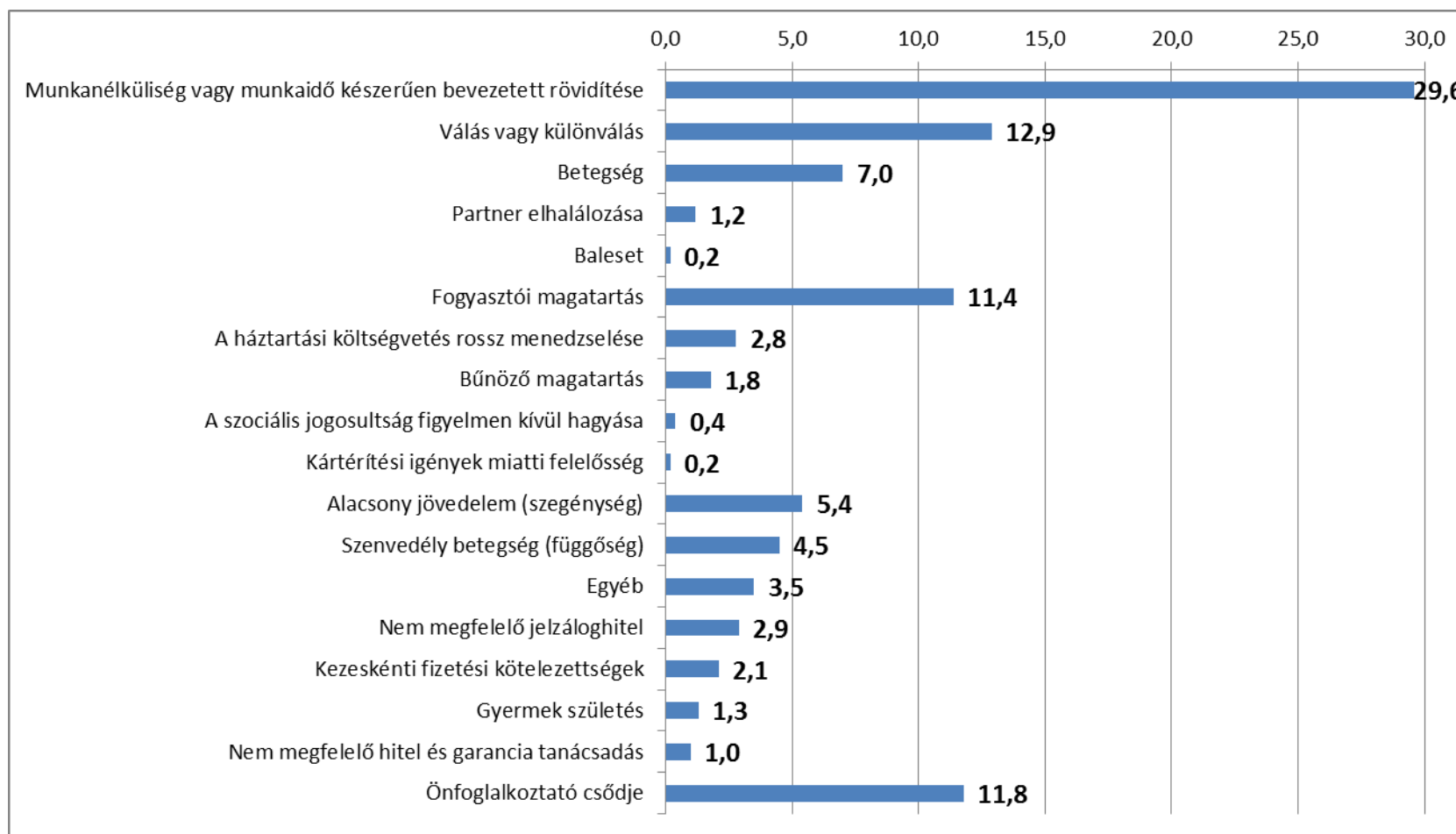
Az *elkerülhető magatartások csoportja* 16,6 %-kal járul hozzá Németországban a túlzott méretű eladósodáshoz. Ezen belül a fogyasztói magatartás szerepe volt a legnagyobb (11,4 %), majd a háztartási költségvetések rossz menedzselése következett (2,8 %).

58. ábra

Természetes személyek adósságrendezési eljárásának szabályozása az Európai Unióba



A túlzott eladósodás okai Németországban



Forrás: Michael Knobloch: Consumer Insolvency in Germany. 22 November 2012.

Az *egyéb okok* csoportja együttesen 20,7 %-os súllyal szerepel a háztartások nagyfokú eladósodásában. Közülük az alacsony jövedelmi színvonal 5,4 %-ot, a káros szenvedélyeknek való hódolás 4,5 %-ot, a nem megfelelő jelzáloghitelek felvétele pedig 2,9 %-ot tesz ki. Az utóbbival kapcsolatban megjegyezzük, hogy ennek súlya Magyarország esetében az ismert speciális okok miatt többszörösen nagyobb, ráadásul megterhelve az árfolyam-alakulás kockázatával, ami – az okoknak ebben az osztályozásában – a váratlan problémák (helyzetek) okcsoportjába tartozó tényező.

A három ok-csoport mellett külön – mondhatjuk úgy is, hogy negyedik csoportként – szerepel az *önfoglalkoztatók (például egyéni vállalkozók) csődje*, méghozzá magas (11,8 %-os) aránnyal.

A túlzott mértékű eladósodás okairól – összefoglalásképpen – megállapítható, hogy *a munkanélküliség és a munkaidő kényszerűen bevezetett rövidítése, a válás és különválás, a fogyasztói magatartás és az önfoglalkoztatottak csődje együtt mintegy kétharmad arányban (65,7 %-kal) szerepel a háztartások eladósodásának okaként.*

Az adósságrendezési eljárásokat kiváltó okok összefoglalása után az európai körkép keretében annak a 2000-től előtérbe került új modellnek az alkalmazását tekintjük át, amely lehetővé teszi – mint fentebb említettük – hogy egy elfogadott adósságtörlesztési terv sikeres teljesítése után a *hiteltartozás egy részének elengedésére kerüljön sor, vagy meghosszabbítsák a terv megvalósításnak idejét.* Ennek országonként eltérő *feltételeiről és körülményeiről a 10. táblázat* tájékoztat.

A táblázat alapján megállapítható, hogy

- néhány országban hosszú a fennmaradó adósság elengedéséig terjedő idő, például Ausztriában (7 év), Franciaországban (8 év, de lehet rövidebb is) és Luxemburgban (7 év, de lehet rövidebb is);
- több országban közepes hosszúságú az adósság elengedésig szükséges idő, például a Cseh Köztársaságban (5 év), Észtországban (5 év), Norvégiában (5 év) és Svédországban (5 év), és
- a legtöbb országban rövid a maradék adósság elengedéséig szükséges idő, például az Egyesült Királyságban és Walesben (3 év vagy rövidebb), Hollandiában (3 év), Szlovákiában (3 év), ideértve Belgiumot (ahol 3-5 év), Dániát (3-5 év), Németországot (3-5 év), Görögországot (4 év), Litvániát (3,5 év) és Szlovéniát (2-5 év) is.

10. táblázat

Az adósság elengedés jellemzői Európában

Állam	Idő (év)	Döntéshozó	Megjegyzés
Ausztria	7	Bizalmi megállapodás	10 évre, ha kevesebb, mint 10 %-os a tartozás a vagyonelemekhez képest.
Belgium	3-tól 5-ig		Meghosszabbítás, ha lakóingatlan is van a vagyoni elemek között.
Cseh Köztársaság	5		A visszafizetés 30 %-a kockázatos.
Dánia	3-tól 5-ig	Adós	A meghosszabbítás lehetséges.
Anglia/Wales	3 vagy kevesebb	Adós	Elengedés egy év után.
Észtország	5	Bizalmi megállapodás	
Franciaország	8 és 0 között	Bizottság	Azonnali elengedés, ha az adósnak nincs jövedelme.
Németország	3-tól 5-ig	Bizalmi megállapodás	2013-ban 3 év 25 % esetén; 5 év költségek fedezete esetén; 2012-ig 6 év; 2007-ig 7 év volt.
Görögország	4		
Litvánia	3,5		2008. január 1-ig 7 év volt.
Luxemburg	7 vagy kevesebb		
Hollandia	3	Adós képviselője, bizalmi megállapodás	Meghosszabbítható 5 évre magasabb jövedelem esetén.
Norvégia	5	Ügynök	Meghosszabbítható 10 évre.
Lengyelország	5 vagy kevesebb		
Szlovákia	3		
Szlovénia	2-től 5-ig		

Svédország

5

Adós

Meghosszabbítható 7 évre.

Forrás: Michael Knobloch: Consumer Insolvency in Germany. 22 November 2012.

Az adósság elengedéséhez szükséges „jól teljesített” évek számát több – a **10. táblázat** megjegyzésében szereplő – feltétel is befolyásolja:

- Ausztria esetében 7 helyett 10 évre van szükség akkor, ha a megvalósult törlesztés aránya 10 %-nál kisebb;
- Franciaországban azonnal is elérhető a fennálló adósság elengedése, ha nem áll rendelkezésre a szükséges jövedelem;
- Németországban 3 év után is lehetséges az adósság elengedése akkor, ha az adós az adósság 25 %-át rendezte, és
- a törlesztési idő hosszabbítása több országban (Belgiumban, Hollandiában) is lehetséges, ha bizonyos előírt feltételek teljesülnek.

A fennmaradó hiteltartozás elengedésével kapcsolatos kezdeményező, előkészítő és adminisztrációs tevékenységeket az egyes országokban eltérő módon végzik. Vannak országok,

- ahol e tevékenységek végzése külön bizottság feladata (Franciaország);
- ahol e feladat az adósokra hárul (Dánia, Egyesült Királyság és Wales, Svédország);
- ahol e feladat a családi vagyonfelügyelőké (Hollandia), és
- ahol e feladatok elvégzése bizalmi megállapodások keretében történik (Ausztria, Németország, Észtország).

A *Magyarországon* 2015. július 6-án elfogadott, a természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény szerint 74. § (3)-(4) bekezdése szerint az adósságtörlesztési tervet úgy kell elkészíteni, hogy a legfeljebb 5 éves adósságtörlesztési időszak alatt a hitelek megtérülése

- a) a kiemelt hitelezői követelések esetén az (2) bekezdés a) pontja szerinti forgalmi érték összeget elérje,
- b) a privilegizált hitelezői igények esetén az egyéb hitelezői igényekre jutó megtérülések legalább 1,2-szerese legyen,
- c) az egyéb hitelezői igények esetén legalább a 38%-os mértéket elérje,
- d) a hátrasorolt hitelezői igények esetén legalább az 5%-os mértéket elérje.

Amennyiben az 5 éves adósságtörlesztési időszak alatt a minimális megtérülési mérték nem biztosítható, a bíróság felhívja a főhitelezőt, hogy nyilatkozzon arról, hogy

- hozzájárul az adósságtörlesztési időszak legfeljebb 2 évvel történő meghosszabbításához, vagy

- az adós részére részletfizetési lehetőséget biztosít, azzal, hogy az adós, adóstárs csak a szükséges mértékig mentesül a kölcsöntartozás tőkerészének megfizetése alól.

Ennek alapján megállapíthatjuk, hogy *a vonatkozó magyar szabályozás beleillik az európai szabályozás trendjébe.*

7.2. Esettanulmányok

7.2.1. Portugália

Portugáliában a költségvetési konszolidáció érdekében – a Trojka (a Nemzetközi Valutaalap, az Európai Bizottság és az Európai Központi Bank) egyetértésével – 2011 májusában megnövelték az adókat, csökkentették a béreket és több szociális juttatás összegét.¹⁸ Ezek az intézkedések jelentős mértékben rontották a háztartások pénzügyi helyzetét, és ugrásszerűen növelték a háztartási csődök számát. 2012 első negyedévében 2 753 ilyen csődöt jelentettek szemben a 2011 első negyedévi 1 149-cel, és a 2008 első negyedévi 197-tel.

A helyzetromlást nem követte a 2004. évi Csődtörvény (CIRE) módosításai, változásai csak a vállalati csődök kezelését érintették. A törvény szerint lehetséges volt, hogy a természetes személyek a magáncsőd eljárást választhatták oly módon, hogy a maradék adósságoktól 5 év próbaidőszak után tudnak megszabadulni, kivéve a fenntartással és az adófizetéssel kapcsolatos tartozásokat.

Alternatív lehetőséget jelent, hogy az adós egy *törlesztési tervet állít össze*, és a bírósághoz elfogadásra nyújt be. Ennek elfogadására azonban csak igen kevés esetben került sor, mivel az adósok rendelkezésére álló pénzügyi lehetőségek nem bizonyultak elégségesnek a törlesztéshez, s ezért a hitelezők elutasították a benyújtott tervet.

Csődeljárás indítása esetén az adósok fizetéseképtelenségre hivatkozva kérheti az adósság egy részének az elengedését. *A csődeljárás indulásakor a bíró dönt* arról, hogy elfogadja vagy elutasítja a kérést. A tapasztalatok szerint a bíró legtöbbször az elutasítás mellett döntött, méghozzá formai hiányosságra való hivatkozással. Ebben a vonatkozásban a nehézséget – többek

¹⁸ A portugál kormány 3,5-10 %-kal csökkentette a havi 1 500 euró fölötti bruttó béreket minden köztisztviselő, közalkalmazott esetében. 2011 decemberében egy különleges adót vetettek ki, amelyet a munkavállalóknak és a nyugdíjasoknak az általuk megkapott karácsonyi juttatás után kellett fizetni. Ezt a juttatást, valamint a szabadságra vonatkozó juttatás összegét 2012-től csökkentették. A munkanélküli segély szintén csökkent.

között – az okozza, hogy a háztartások esetében bonyolult feladatot jelent annak megítélése, hogy azok valóban fizetéseképtelenek-e, hiszen ennek értelmezése hosszabb távra szükséges.

A portugál gyakorlatban nagy gondot okoz *a csődeljárás magas költsége* is, amelyet az adósnak kell megfizetnie. Például az ügyvédi költség 2 000-5 000 euró (azaz mintegy 600-1 550 ezer forint) között van, és a bírósági díj is nagy. E magas költség sok családot inkább az eladósodás választására kényszeríti.

Az utóbbi években négy fontos jogszabályi változás történt a Csődtörvényt érintően.

- Lehetővé vált a *hitel átütemezése*, s így a csődhelyzet kialakulásának megelőzése bírósági közreműködés nélkül is. Amennyiben azonban az adós az átütemezés idején hátralékos helyzetbe kerül, akkor a hitelezőnek lehetősége van arra, hogy a bíróság segítségével érvényesítse érdekeit.
- Az adós a bankkal való adósságrendezési folyamatban *lemondhat a házáról (lakásáról) a bank javára*. E megoldást azonban nehezíti annak a gyakran jelentős különbségnek a beszámítása, ami abból adódik, hogy a ház, lakás vásárláskori és lemondáskori értéke közötti különbségét ki viselje. A „különbség megfizetését” természetesen a bankok az adósokra hárítják át, amit a bíróságok is jogosnak tartanak. Ez a kedvezőtlen körülmény jelentős mértékben csökkenti az adós fizetési lehetőségeit, mozgásterét az adósságrendezési folyamatban.
- Az *5 évesnél rövidebb próbaidő* lehetővé tétele a megmaradt adósság elengedése számára.
- A csődeljárási folyamatot szabályozó jogi elvek és kritériumok tisztább és könnyebben érthető meghatározása.

Következésképpen, a Csődtörvény és más jogi intézkedések megvalósult reformja elősegíti, hogy a nagymértékben eladósodott családok kisebb teher vállalásával tudjanak könnyíteni helyzetükön. Az ország vezetése és közvéleménye számára azonban világosan felismert tény, hogy a portugál háztartások nehéz pénzügyi helyzetén érdemben csak a gazdaság strukturális problémáinak (növekedés, foglalkoztatás stb.) hatékony megoldása tud segíteni.

7.2.2. Görögország

A súlyos helyzetben lévő Görögországban a háztartások túlzott eladósodása szorosan kapcsolódik a 2008. évi nemzetközi válságot megelőző években történt irreálisan nagyarányú háztartási

hitelfelvételhez. E hitelek összege a 2001. évi 24 milliárd euróról 2008-ban 117 milliárd euróra emelkedett. *2008-ban Görögországban volt az euró zónában a legnagyobb a fogyasztási hitelek GDP-arányos nagysága (15,1 %).* Megjegyzendő az is, hogy a fogyasztási hitelek kamatának nagysága az euró zónában szintén Görögországban volt a legnagyobb, tehát *a görög fogyasztók nagymértékben használták a legdrágább hiteltermékeket.*

Ebben a helyzetben 2010-ben fogadták el a fogyasztási adósság intézéséről szóló törvényt (Law 3869/3.8.2010). A törvény a túlzott mértékben eladósodottak számára oly módon kíván kivezető utat mutatni, hogy a legjobb nemzetközi (elsősorban a német) tapasztalatokra épít. Például nem teszi azt lehetővé, hogy az adósok elveszítsék a lakásul szolgáló ingatlanokat. Kiemelendő az is, hogy a törvény 1 éves alkalmazásának tapasztalatai alapján további fontos módosítások váltak szükségessé. E törvényt a következő főbb vonások jellemzik.

- A törvény célja a csalás nélkül kialakult személyi fizetéseképtelenség kezelése. A rendszerbe olyan személyek kerülhetnek be, akik *folyamatosan fizetéseképtelenek.* (A kereskedők számára nem áll nyitva ez a lehetőség, tekintve, hogy rájuk a vállalati csődeljárás vonatkozik.)
- *A maradék adósság 4 év után engedhető el,* feltéve, hogy addig az adós fizette azt a jövedelemarányos törlesztést, amit a bíróság állapított meg. Így az adósság-elengedés nem automatikus, hanem „kiérdemelt”, akkor, ha a bíróság által elfogadott adósságtörlesztési tervet az adós megvalósította. A 4 éves időszak – a törvény-módosítás eredményeként – 5 évre meghosszabbítható. illetve arra is lehetőség nyílik, hogy három évre csökkenthető legyen.
- A görög gyakorlatban *nincs meghatározott minimális adósság szint és minimális adósságösszeg,* amit törleszteni szükséges ahhoz, hogy az adósság egy részének vagy egészének a lehetősége fennálljon. A törlesztési összeg az adós elért jövedelmi színvonalától és az adós családjának szükségletétől függ. A törvény a *zéró törlesztést* is lehetővé teszi akkor, ha az adós munkanélküli vagy súlyosan beteg. Ebben az esetben azonban a bíróság legalább öt hónaponként ellenőrzi, hogyan alakul az érintettek helyzete, és – indokolt esetben – változtatást javasol.
- A megmaradt (elengedhető) adósság összegébe nem számítható bele az adók és olyan egyéb fizetési kötelezettségek, amelyek az adós részéről a központi kormányzat és az

önkormányzatok felé kell teljesíteni, továbbá azok az adósságok sem, amelyek csalásból és más bűncselekményekből származnak.

- A megmaradt *adósság elengedésének gyakoriságát* a törvény úgy szabályozza, hogy erre mindenki életében csak egyszer kerülhet sor.
- A *lakó ingatlan elvesztése nem lehet része az adósságrendezésnek*. Tekintettel arra, hogy a lakhatás megszűnése a család számára végzetes megrázkódtatást okozhat, a törvény lehetővé teszi, hogy a bíróság eltekintsen a lakás adósságrendezésbe való beszámításától abban az esetben, ha a ház (lakás) értéke nem haladja meg a 300.000 eurót. Ilyenkor azonban az adósnak ki kell elégítenie a következő feltételt: akkora hiteltörlesztést kell kifizetnie, ami a ház (lakás) értékének 85 %-ával egyenlő. Ebben az esetben – a törvény szerint – *speciális hiteltörlesztési tervről* beszélhetünk, amelynek az időszaka akár 20 évre is kiterjedhet.
- A törvény a kerületi *Békéltető Bizottságot* (Court of Peace) hatalmazza fel az eljárási folyamat lebonyolítására. E bíróság nem számít fel költséget, ami természetesen nem jelenti azt, hogy az adósnak nem kell fizetnie a jogi (ügyvédi) tanácsadásért, valamint az adminisztratív jellegű szolgáltatásokért.

A Békéltető Bizottság – amennyiben indokoltnak tartja – *szakmai képviselőt, megbízottat* nevezhet ki az adósságrendezési folyamatban az adós segítésére.

**AZ MNB 2015. JÚNIUSI HITELEZÉSI FELMÉRÉSÉNEK KÉRDŐÍVE ÉS A
KÉRDÉSEKRE ADOTT ÖSSZEVONT SZÁMSZERŰ VÁLASZOK A 2013. I. NEGYEDÉV –
2015. I. NEGYEDÉV KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN**

2013.	2013.	2013.	2013.	2014.	2014.	2014.	2014.	2015.
1.n.év	2.n.év	3.n.év	4.n.év	1.n.év	2.n.év	3.n.év	4.n.év	1.n.év

LAKÁSHITELEK

**1/A.Hogyan változott a bankja
által kihelyezni kívánt lakáscélú
hitelek mennyisége a megelőző
időszaki állapothoz képest a
szezónális hatásokat kiszűrve?
(nettó változás pozitív =
növekedés)**

T. Lakáshitelekre összesen	66,5%	85,5%	38,8%	38,9%	72,2%	58,3%	84,0%	52,1%	37,3%
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

1/B. Várhatóan hogyan fog változni a bankja által kihelyezni kívánt lakáscélú hitelek mennyisége a következő félévben a szezonális hatásokat kiszűrve? (nettó változás pozitív = növekedés)

T. Lakáshitelekre összesen	85,6%	85,5%	79,0%	43,8%	67,5%	58,3%	62,6%	89,1%	84,4%
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

2/A Az elmúlt időszakban az alábbi tényezők hogyan járultak hozzá a kihelyezni kívánt hitelmennyiség változásához a lakáscélú hitelek esetében? (nettó változás pozitív = növekedéshez járult hozzá)

Ügyfelek hitelképességének megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben

várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Lakáspiaci folyamatok

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

2/B A következő félévben az alábbi tényezők várhatóan hogyan járulnak hozzá a kihelyezni kívánt hitelmennyiség változásához a lakáscélú hitelek esetében? (nettó változás pozitív = növekedéshez járul hozzá)

Ügyfelek hitelképességének megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása

A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Lakáspiaci folyamatok

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

**3/A Az elmúlt időszakban hogyan
változtak a bankja által
kihelyezett lakáscélú hitelek
sztenderdjei és feltételei
összesítve, illetve tényezőnként
külön-külön? (nettó változás
pozitív = szigorítás)**

Hitelezési feltételek és standardok	-7,8%	-7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	-35,8%	-4,8%	0,0%	0,0%
összesen									

Maximális futamidő	32,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,2%	0,0%	0,0%	4,5%
Hitelfolyósításért felszámított díj(ak)	-17,1%	-22,2%	27,1%	-12,7%	-4,8%	-4,8%	3,0%	-4,8%	-25,1%
A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred (beleértve a kamatbevételt/ráfordítást érintő állami támogatásokat is, szélesebb szpred = szigorítás, keskenyebb szpred = enyhítés)	-27,0%	-20,7%	-21,5%	-12,7%	-4,8%	-35,8%	-33,3%	-4,8%	-33,5%
Kockázatosabb hiteleken lévő prémium	-7,8%	-9,3%	-4,9%	0,0%	0,0%	0,0%	7,8%	0,0%	9,6%
Minimális önrész (magasabb = szigorítás, alacsonyabb = enyhítés)									
Maximális hitel / hitelbiztosítási érték arány (LTV)	2,9%	-14,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-4,8%	0,0%	0,0%
Havi törlesztőrészlet / havi jövedelem maximális aránya (magasabb = enyhítés, alacsonyabb = szigorítás)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%

Minimálisan megkövetelt hitelképességi szint (credit scoring, magasabb=szigorítás, alacsonyabb=enyhítés)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

3/B Várhatóan hogyan fognak változni a bankja által kihelyezett lakáscélú hitelek sztenderdjei és feltételei a következő félévben összesítve, illetve tényezőnként külön-külön? (nettó változás pozitív = szigorítás)

Hitelezési feltételek és standardok összesen	-11,4%	-11,4%	-32,1%	0,0%	-9,6%	-31,0%	16,4%	35,2%	-14,6%
Maximális futamidő	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,2%	0,0%	-35,6%	29,8%	-3,0%
Hitelfolyósításért felszámított díj(ak)	-10,5%	0,0%	-25,5%	0,0%	-9,6%	-4,8%	-4,8%	-38,6%	-4,9%

A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred (beleértve a kamatbevételt/ráfordítást érintő állami támogatásokat is, szélesebb szpred = szigorítás, keskenyebb szpred = enyhítés)	-15,3%	-33,9%	-4,9%	-4,9%	-14,5%	-45,4%	-4,8%	-30,9%	-15,6%
Kockázatosabb hiteleken lévő prémium	-7,5%	9,5%	41,6%	0,0%	0,0%	4,8%	0,0%	-30,4%	0,0%
Minimális önrész (magasabb = szigorítás, alacsonyabb = enyhítés)									
Maximális hitel / hitelbiztosítási érték arány (LTV)	-1,9%	-4,9%	0,0%	0,0%	0,0%	4,8%	-4,8%	4,8%	-9,6%
Havi törlesztőrészlet / havi jövedelem maximális aránya (magasabb = enyhítés, alacsonyabb = szigorítás)	0,0%	-3,7%	0,0%	0,0%	0,0%	26,3%	17,2%	59,6%	-1,5%
Minimálisan megkövetelt hitelképességi szint (credit scoring, magasabb=szigorítás, alacsonyabb=	0,0%	0,0%	-9,5%	0,0%	0,0%	4,8%	4,8%	7,9%	3,0%

enyhítés)

4/A. Az elmúlt időszakban az alábbi tényezők hogyan járultak hozzá a kihelyezett hitelek sztenderdjeinek és feltételeinek változásához a lakáscélú hitelek esetében? (pozitív érték szigorodást erősítő tényezőt jelent)

Ügyfelek hitelképességének megváltozása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a	-7,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-35,8%	-6,5%	0,0%	-7,6%
Lakáspiaci folyamatok	-4,9%	-4,9%	0,0%	0,0%	0,0%	-38,8%	-17,4%	-4,8%	-4,9%
Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok) versenyhelyzetének megváltozása	-7,6%	-13,0%	-4,9%	0,0%	0,0%	-4,8%	-14,4%	-4,8%	-4,9%
Kockázati tolerancia megváltozása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-4,8%	-4,8%	0,0%	0,0%
Piaci részesedési célok	-30,3%	-22,0%	-11,6%	0,0%	-9,7%	-14,8%	-24,6%	-15,2%	-25,9%

4/B A következő félévben az alábbi tényezők várhatóan hogyan járulnak hozzá a kihelyezett hitelek sztenderdjeinek és feltételeinek változásához a lakáscélú hitelek esetében? (pozitív érték

**szigorodást erősítő tényezőket
jelent)**

Ügyfelek hitelképességének megváltozása	0,0%	-32,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,8%	7,9%	-10,5%
A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,8%	0,0%	0,0%	0,0%
A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a közeljövőben várható változása	-17,3%	0,0%	0,0%	0,0%	-9,6%	4,8%	0,0%	0,0%	0,0%
Gazdasági kilátások	0,0%	-7,7%	0,0%	0,0%	-9,6%	26,3%	7,0%	21,4%	-9,6%
Lakáspiaci folyamatok	-14,4%	-40,3%	-46,5%	-4,9%	-14,5%	-33,9%	-17,4%	-4,8%	-14,6%
Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok)	-7,6%	-4,9%	-14,4%	-4,9%	-4,8%	-14,4%	-35,7%	-26,2%	-9,5%

versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia megváltozása	0,0%	0,0%	-9,5%	0,0%	8,2%	4,8%	4,8%	0,0%	0,0%
Piaci részesedési célok	-26,6%	-13,2%	-25,5%	0,0%	-19,4%	-24,4%	-45,9%	-33,5%	-6,5%

5/A Az elmúlt időszakban a normális szezonális hatásokat leszámítva hogyan változott bankjánál a lakáscélú hitelek iránti kereslet összességében és devizák szerinti bontásban? (nettó változás pozitív = növekedés)

T. Lakáshitelekre összesen	-27,4%	89,1%	29,2%	29,3%	65,2%	71,3%	80,9%	55,2%	11,1%
A. Forint hitelekre									
B. Deviza hitelekre									

5/B Várhatóan hogyan fog változni bankjánál a lakáscélú hitelek iránti kereslet a következő félévben a szezonális hatásokat kiszűrve összességében és devizák szerinti bontásban? (nettó változás pozitív = növekedés)

T. Lakáshitelekre összesen	81,4%	90,5%	54,3%	43,8%	81,0%	67,3%	67,8%	86,0%	92,4%
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

A. Forint hitelekre

B. Deviza hitelekre

6/A Az elmúlt időszakban az alábbi tényezők hogyan járultak hozzá a lakáscélú hitelek iránti kereslet változásához? (nettó

változás pozitív = növekedéshez járult hozzá)

Banki kínálat keresletösztönző ereje

Hitelezési feltételek és sztenderdek változása

Lakáspiaci folyamatok

Gazdasági kilátások

Más bankokkal, vagy egyéb nem banki pénzügyi közvetítőkkel szembeni versenypozíció változása

Általános kamatszínvonal változása

6/B A következő félévben az alábbi tényezők várhatóan hogyan járulnak hozzá a

**lakáscélú hitelek iránti kereslet
változásához? (nettó változás
pozitív = növekedéshez járut
hozzá)**

Banki kínálat keresletösztönző
ereje

Hitelezési feltételek és
sztenderdek változása

Lakáspiaci folyamatok

Gazdasági kilátások

Más bankokkal, vagy egyéb nem
banki pénzügyi közvetítőkkel
szembeni versenypozíció változása

Általános kamatszínvonal
változása

7/A Az elmúlt időszakban hogyan változott bankjánál a lakáshitel állomány minősége az alábbi két kockázati tényező alapján? (nettó változás pozitív = növekedés)

Default ráta	17,7%	17,6%	8,1%	8,1%	8,2%	8,2%	0,4%	-29,2%	-8,1%
Veszteségráta	35,5%	35,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,8%	-10,7%

7/B Várhatóan hogyan fog változni bankjánál a lakáshitel állomány minősége az alábbi két kockázati tényező alapján? (nettó változás pozitív = növekedés)

Default ráta	0,0%	9,5%	0,0%	9,6%	0,0%	0,0%	-25,6%	-17,4%	-36,7%
Veszteségráta	26,2%	35,7%	0,0%	9,6%	0,0%	7,8%	9,1%	-17,4%	-8,1%

FOGYASZTÁSI HITELEK

1/A. Hogyan változott a bankja által kihelyezni kívánt fogyasztási célú hitelek mennyisége a megelőző időszaki állapothoz képest a szezonális hatásokat kiszűrve? (nettó változás pozitív = növekedés)

Fogyasztási hitelek összesen	39,6%	41,6%	34,4%	53,0%	71,9%	72,9%	33,1%	33,2%	9,8%
Szabad felhasználású jelzáloghitel	32,0%	36,6%	22,2%	25,5%	12,4%	16,7%	20,3%	23,9%	13,1%
Hitelkártya/folyószámlahitel									
Egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	58,5%	48,2%	39,0%	85,7%	71,9%	72,9%	76,6%	33,2%	-12,3%
Gépjárműfinanszírozás	20,0%	20,3%	62,3%	43,4%	68,0%	39,3%	-12,6%	30,6%	0,0%

1/B Várhatóan hogyan fog változni a bankja által kihelyezni kívánt fogyasztási célú hitelek mennyisége a következő félévben a szezonális hatásokat kiszűrve? (nettó változás pozitív =

növekedés)

Fogyasztási hitelek összesen	65,3%	44,0%	35,7%	53,0%	76,2%	58,8%	42,0%	13,1%	58,7%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	37,0%	30,5%	20,8%	25,5%	15,2%	9,9%	45,8%	31,1%	30,3%
- hitelkártya/folyószámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	71,8%	77,5%	35,7%	59,2%	82,9%	58,8%	85,6%	13,1%	25,7%
Gépjárműfinanszírozás	25,2%	36,0%	-50,7%	5,9%	42,1%	16,2%	24,2%	-6,8%	0,0%

2/A Az elmúlt időszakban az alábbi tényezők hogyan járultak hozzá a kihelyezni kívánt hitelmennyiség változásához a fogyasztási célú hitelek esetében? (nettó változás pozitív = növekedéshez járult hozzá)

Fogyasztási hitelek összesen

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Lakáspiaci folyamatok

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

Szabad felhasználású jelzáloghitel

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Lakáspiaci folyamatok

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

Hitelkártya/folyósámlahitel

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)

versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

Egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

Gépjárműfinanszírozás

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

**2/B A következő félévben az
alábbi tényezők várhatóan
hogyan járulnak hozzá a
kihelyezni kívánt hitelmennyiség
változásához a fogyasztási célú
hitelek esetében? (nettó változás
pozitív = növekedéshez járul
hozzá)**

Fogyasztási hitelek összesen

Ügyfelek hitelképességének

megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása

A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Lakáspiaci folyamatok

Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok) versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia megváltozása

Piaci részesedési célok

Szabad felhasználású jelzáloghitel

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Lakáspiaci folyamatok

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

Hitelkártya/folyószámlahitel

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia

megváltozása

Piaci részesedési célok

Egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)
versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

Gépjárműfinanszírozás

Ügyfelek hitelképességének
megváltozása

A bank tőkehelyzetének jelenlegi
szintje, vagy a közeljövőben
várható változása

A bank likviditási helyzetének,
forrás elérhetőségeinek és
feltételeinek jelenlegi, vagy a
közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások

Más bankok, vagy nem banki
hitelezők (más pénzügyi közvetítők,
vagy tőkepiacok)

versenyhelyzetének megváltozása

Kockázati tolerancia
megváltozása

Piaci részesedési célok

**3/A Az elmúlt időszakban hogyan
változtak a bankja által
kihelyezett fogyasztási célú
hitelek sztenderdjei és feltételei
összesítve, illetve tényezőnként
külön-külön? (nettó változás
pozitív = szigorítás)**

Sztenderdek és feltételek
összességében

Fogyasztási hitelek összesen	-29,4%	-39,8%	-16,4%	-20,2%	-10,3%	-40,2%	-20,6%	-25,1%	25,1%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	-14,4%	-14,3%	-6,2%	0,0%	0,0%	0,0%	9,7%	0,0%	26,8%

- hitelkártya/folyószámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-29,4%	-52,0%	-34,0%	-43,7%	-48,1%	-45,3%	-37,2%	-25,1%	25,1%
Gépjárműfinanszírozás	0,0%	19,7%	-36,0%	37,5%	-38,4%	0,0%	0,0%	0,0%	22,2%
Fogyasztási hitelek összesen									
Maximális futamidő	0,0%	-12,2%	-8,6%	-2,6%	-2,5%	-2,6%	0,0%	0,0%	6,2%
Hitelfolyósításért felszámított díj(ak) költsége	-7,6%	-13,3%	-5,0%	-19,5%	-13,3%	-13,2%	-14,1%	-11,4%	-27,5%
A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred (szélesebb szpred = szigorítás, keskenyebb szpred = enyhítés)	-19,7%	-30,6%	-33,6%	-31,8%	-4,9%	-28,3%	-14,0%	-29,2%	-8,1%
Kockázatosabb hiteleken lévő prémium	-8,2%	0,0%	0,0%	-2,8%	-2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Minimális önrész (magasabb = szigorítás, alacsonyabb = enyhítés)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-2,5%	-5,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Maximális hitel/fedezet arány	8,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	31,6%

Havi törlesztőrészlet / havi jövedelem maximális aránya (magasabb = enyhítés, alacsonyabb = szigorítás)	-8,7%	0,0%	-8,9%	0,0%	-15,2%	2,7%	-2,8%	-10,9%	37,4%
--	-------	------	-------	------	--------	------	-------	--------	-------

Minimálisan megkövetelt hitelképességi szint (credit scoring, magasabb = szigorítás, alacsonyabb = enyhítés)	-10,0%	-20,4%	-20,3%	-2,8%	-17,7%	-2,6%	-24,4%	-2,9%	23,5%
---	--------	--------	--------	-------	--------	-------	--------	-------	-------

Gépjárműfinanszírozás

Maximális futamidő	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
--------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Hitelfolyósításért felszámított díj(ak)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------

A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred	25,8%	-6,8%	-41,8%	37,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
---	-------	-------	--------	-------	------	------	------	------	------

Kockázatosabb hiteleken lévő prémium	0,0%	0,0%	-36,0%	37,5%	-38,4%	0,0%	15,5%	0,0%	0,0%
---	------	------	--------	-------	--------	------	-------	------	------

Minimális önrész

Maximális hitel/fedezet arány	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14,9%
Havi törlesztő részlet / havi jövedelem maximális aránya	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	37,1%
Minimálisan megkövetelt hitelképességi szint	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	22,2%

**3/B.Várhatóan hogyan fognak
változni a bankja által kihelyezett
fogyasztási célú hitelek
sztenderdjei és feltételei a
következő félévben összesítve,
illetve tényezőnként külön-külön?
(nettó változás pozitív =
szigorítás)**

Sztenderdek és feltételek
összességében

Fogyasztási hitelek összesen	-31,1%	-37,1%	-22,8%	-40,0%	-48,2%	3,9%	1,6%	55,5%	-14,3%
- szabad felhasználású	-14,4%	-8,2%	0,0%	-26,5%	2,0%	16,7%	17,1%	39,2%	-6,2%

jelzáloghitel

- hitelkártya/folyósámlahitel

- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel) -31,1% -37,1% -22,8% -57,3% -73,1% 1,2% 1,6% 55,5% -8,1%

Gépjárműfinanszírozás 0,0% -28,6% -36,0% 0,0% 21,2% 22,1% 80,3% 75,3% 0,0%

Fogyasztási hitelek összesen

Maximális futamidő -2,3% -2,4% -2,4% -2,6% -2,5% 0,0% -10,6% -2,9% 0,0%

Hitelfolyósításért felszámított díj(ak) költsége -8,2% -2,4% -12,9% 0,0% -15,5% 0,0% -5,1% -19,3% -14,2%

A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred (szélesebb szpred = szigorítás, keskenyebb szpred = enyhítés) -8,2% -28,3% -20,0% -46,4% -59,2% -10,6% -15,8% -23,3% -4,8%

Kockázatosabb hiteleken lévő prémium -8,2% 2,2% 4,7% -2,6% -2,5% 2,7% 0,0% 0,0% 0,0%

Minimális önrész (magasabb = szigorítás, alacsonyabb = enyhítés) 0,0% 0,0% 0,0% 0,0% 0,0% 0,0% 0,0% 0,0% 0,0%

Maximális hitel/fedezet arány	0,0%	0,0%	-2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Havi törlesztőrészlet / havi jövedelem maximális aránya (magasabb = enyhítés, alacsonyabb = szigorítás)	-2,3%	0,0%	2,8%	2,8%	-18,7%	8,7%	27,2%	58,5%	-6,8%
Minimálisan megkövetelt hitelképességi szint (credit scoring, magasabb = szigorítás, alacsonyabb = enyhítés)	-28,0%	-20,4%	-27,4%	-20,1%	-32,1%	-18,2%	-2,7%	57,7%	-0,6%
Gépjárműfinanszírozás									
Maximális futamidő	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Hitelfolyósításért felszámított díj(ak)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-5,7%	0,0%
A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred	6,6%	-28,6%	-36,0%	-5,9%	-5,3%	0,0%	-5,8%	0,0%	0,0%
Kockázatosabb hiteleken lévő prémium	0,0%	-28,6%	17,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Minimális önrész										
Maximális hitel/fedezet arány	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Havi törlesztő részlet / havi jövedelem maximális aránya	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	22,1%	74,5%	75,3%	0,0%	
Minimálisan megkövetelt hitelképességi szint	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	22,1%	59,0%	60,0%	0,0%	

4/A Az elmúlt időszakban az alábbi tényezők hogyan járultak hozzá a kihelyezett hitelek sztenderdjeinek és feltételeinek változásához a fogyasztási célú hitelek esetében? (nettó változás pozitív = szigorításhoz járult hozzá)

Fogyasztási hitelek összesen

Ügyfelek megváltozása	hitelképességének	0,0%	-20,1%	-2,4%	0,0%	-15,2%	-2,6%	-5,1%	-8,0%	-8,1%
--------------------------	-------------------	------	--------	-------	------	--------	-------	-------	-------	-------

A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-2,5%	-2,6%	-5,1%	0,0%	0,0%
A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a közeljövőben várható változása	-8,2%	0,0%	0,0%	-26,5%	-2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gazdasági kilátások	0,0%	-2,4%	0,0%	0,0%	-7,3%	-10,6%	-15,4%	-31,4%	15,5%
Lakáspiaci folyamatok	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-26,8%
Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok) versenyhelyzetének megváltozása	0,0%	-2,4%	0,0%	0,0%	-2,5%	-7,7%	-10,6%	-11,0%	-4,8%
Kockázati tolerancia megváltozása	-10,0%	-8,8%	-5,2%	-5,3%	-17,7%	-13,4%	-20,3%	-15,7%	31,6%
Piaci részesedési célok	-29,4%	-52,0%	-39,7%	-46,3%	-48,1%	-31,1%	-41,7%	-37,5%	-28,3%

Gépjárműfinanszírozás

Ügyfelek hitelképességének megváltozása	-6,6%	11,8%	-5,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-5,7%	0,0%
A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	15,4%	5,4%
A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	0,0%	-36,0%	37,5%	-38,4%	0,0%	0,0%	0,0%	5,4%
Gazdasági kilátások	19,2%	0,0%	0,0%	-5,9%	0,0%	-16,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Lakáspiaci folyamatok	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok) versenyhelyzetének megváltozása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-5,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Kockázati tolerancia megváltozása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,8%	0,0%	0,0%
Piaci részesedési célok	-6,6%	6,8%	-30,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

4/B A következő félévben az alábbi tényezők várhatóan hogyan járulnak hozzá a kihelyezett hitelek sztenderdjeinek és feltételeinek változásához a fogyasztási célú hitelek esetében? (nettó változás pozitív = szigorításhoz járul hozzá)

Fogyasztási hitelek összesen

Ügyfelek hitelképességének megváltozása	4,6%	-20,1%	-20,0%	-19,9%	-36,9%	-7,4%	24,6%	23,1%	-8,1%
A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	-2,4%	0,0%	0,0%	-2,5%	2,5%	-5,1%	0,0%	0,0%
A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a	-10,5%	0,0%	-2,4%	-29,0%	-2,5%	5,1%	0,0%	0,0%	0,0%

közeljövőben várható változása

Gazdasági kilátások	2,3%	-20,1%	-20,0%	-19,9%	-36,9%	6,4%	-4,0%	-11,8%	-8,1%
Lakáspiaci folyamatok	0,0%	0,0%	-4,7%	0,0%	-4,8%	-4,8%	-4,8%	0,0%	0,0%
Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok) versenyhelyzetének megváltozása	-44,8%	-2,4%	-7,1%	-2,6%	-29,1%	-5,1%	-5,1%	-5,2%	-11,0%
Kockázati tolerancia megváltozása	-10,0%	-11,2%	-9,9%	-5,3%	-8,2%	-8,3%	-18,1%	-28,1%	0,0%
Piaci részesedési célok	-55,9%	-42,2%	-40,7%	-40,1%	-82,9%	-23,3%	-49,6%	-49,9%	-34,5%

Gépjárműfinanszírozás

Ügyfelek hitelképességének megváltozása	-6,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	31,7%	-5,4%
A bank tőkehelyzetének jelenlegi szintje, vagy a közeljövőben	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%	0,0%	0,0%	5,4%

várható változása

A bank likviditási helyzetének, forrás elérhetőségeinek és feltételeinek jelenlegi, vagy a közeljövőben várható változása	0,0%	-21,8%	36,0%	-5,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,4%
Gazdasági kilátások	-6,6%	0,0%	17,4%	-15,7%	0,0%	0,0%	5,8%	0,0%	0,0%
Lakáspiaci folyamatok	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Más bankok, vagy nem banki hitelezők (más pénzügyi közvetítők, vagy tőkepiacok) versenyhelyzetének megváltozása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-5,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Kockázati tolerancia megváltozása	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Piaci részesedési célok	0,0%	0,0%	0,0%	5,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

5/A Az elmúlt időszakban a normális szezonális hatásokat leszámítva hogyan változott bankjánál a fogyasztási célú hitelek iránti kereslet devizák szerinti bontásban, valamint terméktípusonként? (nettó változás pozitív = növekedés)

Fogyasztási hitelek összesen	-10,9%	62,8%	13,5%	51,7%	37,2%	72,9%	25,1%	28,5%	-47,4%
Forinthitelek									
Devizahitelek									
- szabad felhasználású jelzáloghitel	-18,5%	36,6%	12,9%	23,5%	18,6%	21,5%	20,3%	31,5%	-3,1%
- hitelkártya/folyósámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-3,2%	62,8%	24,3%	51,7%	29,1%	72,9%	69,8%	28,5%	-28,7%
Gépjárműfinanszírozás	25,8%	26,6%	12,7%	-15,9%	80,5%	21,8%	5,8%	43,0%	24,1%

5/B Várhatóan hogyan fog változni bankjánál a fogyasztási célú hitelek iránti kereslet a következő félévben a szezonális hatásokat kiszűrve devizák szerinti bontásban, valamint terméktípusonként? (nettó változás pozitív = növekedés)

Fogyasztási hitelek összesen	33,8%	48,7%	48,3%	51,7%	50,9%	50,9%	49,6%	17,9%	22,2%
Forinthitelek									
Devizahitelek									
- szabad felhasználású jelzáloghitel	28,8%	39,5%	25,8%	23,5%	28,1%	12,8%	43,0%	23,9%	37,8%
- hitelkártya/folyósámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	40,4%	48,7%	81,2%	54,5%	59,1%	50,9%	82,8%	17,9%	-2,8%
Gépjárműfinanszírozás	6,6%	28,6%	-56,5%	21,6%	0,0%	4,5%	62,5%	9,8%	4,3%

6/A Az elmúlt időszakban az alábbi tényezők hogyan járultak hozzá a fogyasztási célú hitelek iránti kereslet változásához? (nettó változás pozitív = növekedéshez járult hozzá)

Fogyasztási hitelek összesen

A banki kínálat keresletösztönző ereje

Hitelezési feltételek és sztenderdek változása

Lakáspiaci folyamatok

Gazdasági kilátások

Más bankokkal, vagy egyéb nem banki pénzügyi közvetítőkkel szembeni versenypozíció változása

Általános kamatszínvonal változása

Gépjárműfinanszírozás

A banki kínálat keresletösztönző ereje

Hitelezési feltételek és sztenderdek változása

Gazdasági kilátások

Más bankokkal, vagy egyéb nem banki pénzügyi közvetítőkkel szembeni versenypozíció változása

Általános kamatszínvonal változása

6/B A következő félévben az alábbi tényezők várhatóan hogyan járulnak hozzá a fogyasztási célú hitelek iránti kereslet változásához? (nettó

változás pozitív = növekedéshez járul hozzá)

Fogyasztási hitelek összesen

A banki kínálat keresletösztönző ereje

Hitelezési feltételek és sztenderdek változása

Lakáspiaci folyamatok

Gazdasági kilátások

Más bankokkal, vagy egyéb nem banki pénzügyi közvetítőkkel szembeni versenypozíció változása

Általános kamatszínvonal változása

Gépjárműfinanszírozás

A banki kínálat keresletösztönző ereje

Hitelezési feltételek és sztenderdek változása

Gazdasági kilátások

Más bankokkal, vagy egyéb nem banki pénzügyi közvetítőkkal szembeni versenypozíció változása

Általános kamatszínvonal változása

7/A Az elmúlt időszakban hogyan változott bankjánál a fogyasztási hitelállomány minősége az alábbi két kockázati tényező alapján? (nettó változás pozitív = növekedés)

Default ráta

Fogyasztási hitelek összesen	35,3%	21,8%	-5,5%	4,1%	4,2%	16,1%	11,3%	-16,7%	-40,0%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	50,1%	36,0%	9,2%	19,0%	13,0%	24,2%	11,3%	-16,7%	-18,0%
- hitelkártya/folyósámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-31,7%	-24,2%	-20,0%	-26,1%	-2,5%	-14,2%	-4,8%	0,0%	-26,8%
Gépjárműfinanszírozás	19,2%	0,0%	23,2%	0,0%	15,6%	-10,7%	36,7%	0,0%	-22,2%

Veszteségráta

Fogyasztási hitelek összesen	18,1%	15,3%	0,0%	0,0%	6,2%	4,8%	0,0%	0,0%	-21,3%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	25,5%	22,3%	0,0%	12,4%	6,2%	4,8%	0,0%	-5,2%	-21,3%
- hitelkártya/folyósámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-15,2%	-14,6%	-29,9%	-12,4%	0,0%	-8,0%	-12,7%	0,0%	0,0%
Gépjárműfinanszírozás	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	36,7%	0,0%	39,0%

7/B Várhatóan hogyan fog változni bankjánál a fogyasztási hitelállomány minősége az alábbi két kockázati tényező alapján? (nettó változás pozitív = növekedés)

Default ráta

Fogyasztási hitelek összesen	24,6%	13,1%	0,0%	9,8%	-2,5%	-7,6%	-14,8%	-4,8%	-28,2%
- szabad felhasználású jelzáloghitel	32,0%	17,7%	0,0%	12,4%	0,0%	-7,6%	-14,8%	-4,8%	-31,3%
- hitelkártya/folyósámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-7,4%	-10,7%	0,0%	-21,1%	-2,5%	-21,8%	-11,6%	-4,8%	-3,9%
Gépjárműfinanszírozás	19,2%	19,7%	23,2%	0,0%	0,0%	-16,2%	36,7%	27,7%	-22,2%

Veszteségráta

Fogyasztási hitelek összesen	26,9%	15,3%	0,0%	12,4%	0,0%	0,5%	1,2%	-4,8%	-3,9%
------------------------------	-------	-------	------	-------	------	------	------	-------	-------

- szabad felhasználású jelzáloghitel	36,6%	17,7%	0,0%	12,4%	0,0%	0,5%	1,2%	-4,8%	-7,0%
- hitelkártya/folyósámlahitel									
- egyéb (személyi/áru/egyéb hitel)	-5,1%	-2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	-7,6%	-11,6%	-4,8%	-3,9%
Gépjárműfinanszírozás	19,2%	0,0%	0,0%	0,0%	-15,6%	0,0%	36,7%	27,7%	-39,0%